

Yıldırım Koç

YOL-İŞ TARİHİ

Hazırlayan:

Yıldırım Koç

Ankara, 1998

İÇİNDEKİLER

Yol-İş Tarihi	7
Yol-İş Federasyonu'nu Oluşturacak Sendikaların Kurulması	7
Yol-İş Federasyonu'nun Kurulması	11
Birinci Çalışma Dönemi ve Genel Kurul.....	12
İkinci Çalışma Dönemi ve Genel Kurul	14
Üçüncü Çalışma Dönemi ve Genel Kurul	16
Dördüncü Çalışma Dönemi ve Genel Kurul.....	20
Beşinci Çalışma Dönemi ve Genel Kurul.....	21
Altıncı Çalışma Dönemi ve Genel Kurul.....	26
Yedinci Çalışma Dönemi ve Genel Kurul.....	30
Sekizinci Çalışma Dönemi ve Genel Kurul	35
Dokuzuncu Çalışma Dönemi ve Genel Kurul	43
1980-1983 Çalışma Dönemi ve Genel Kurul	48
Olağanüstü Genel Kurul (2-3 Temmuz 1983)	50
YSE Genel Müdürlüğü'nde Sendikal Örgütlenme	53
1984-1985 Dönemi Çalışmaları ve Olağanüstü Genel Kurul (1985).....	64
1985-1986 Dönemi Çalışmaları ve İkinci Olağan Genel Kurul (1986)	65
1986-1989 Dönemi Çalışmaları ve Üçüncü Olağan Genel Kurul.....	67
Nasıl Bir Türk-İş İstiyoruz?.....	67
Türk-İş'in 14. Genel Kurulu	72
Parlamento'ya Dilekçe.....	81
Türk-İş Mitingleri.....	81
6 Eylül 1987 Halkoylaması	81
29 Kasım 1987 Genel Seçimleri	82
Başkanlar Kurulu Toplantısı (15-17 Ocak 1988)	82
Ek Zam	83
Yemek Boykotu.....	84
Başkanlar Kurulu Toplantısı (9-10 Haziran 1988)	84
25 Eylül 1988 Halkoylaması	86
Bahar Eylemleri Öncesinde Taban Eğitimi Seferberliği	89

Grevlerle Dayanışma.....	89
Halit Mısırlıoğlu'nun Vefatı.....	90
1989 Yılları.....	90
İşçiler ve Sendikalar Olarak Taleplerimiz.....	95
Üçüncü Olağan Genel Kurulumuz.....	101
1988-1992 Dönemi Çalışmaları ve Dördüncü Olağan Genel Kurul.....	105
Türk-İş Genel Kurulu.....	113
İş Cinayetlerini Protesto.....	113
Özel Sektör İşyerlerindeki Eylemlerimiz.....	113
Başkanlar Kurulu Toplantısı.....	114
Yönelim Kurulu'nda Görev Dağılımı.....	116
Yol-İş, Türkiye'nin Körfez Savaşı'na Sokulmak İstenmesine Karşı Çıktı.....	116
Özel Sektör İşyerlerimizde Eylem.....	119
Grevler ve Desteğimiz.....	119
3 Ocak Genel Eylemi.....	119
Genel Sekreterimiz A. Nejat Karaöz'ü Kaybettik.....	123
Tahsin Sancılı'yı Kaybettik.....	123
Haksızlıklara Hayır Mitingi.....	123
Yaz Eylemleri.....	124
Başkanlar Kurulu Toplantısı.....	124
Ömer Tunaoğlu'nu Kaybettik.....	125
Nuro'l'da İşçi Kıyımı.....	125
Toplu İş Sözleşmeleri.....	125
Eğitim Seminerleri ve Yayınlarımız.....	126
Dördüncü Olağan Genel Kurulumuz.....	126
1992-1995 Dönemi Çalışmaları ve Beşinci Olağan Genel Kurul.....	127
Türk-İş Genel Kurulu.....	127
Güneydoğu Raporu.....	135
1 Mayıs Kutlamaları.....	135
Başkanlar Kurulu Toplantısı.....	135
Meşru ve Demokratik Kitle Eylemleri.....	138
5 Nisan İstikrar Programı ve Tepkiler.....	138
Hükümetin Toplu Sözleşme Zam Farklarını Ödememe Çabası ve Tepkiler.....	139

Mevsimlik İşçilerin Çalışma Süresini Uzatma Mücadelesi.....	139
26 Kasım 1994 Büyük Yürüyüşü.....	140
Başkanlar Kurulu Toplantısı.....	140
Feridun Kızılgün'ü Kaybettik.....	143
Sıfır Zam Önerileri.....	144
Gaziosmanpaşa Olayları.....	144
Mezarda Emeklilik Yasa Tasarısı.....	144
1995 Kamu Kesimi Toplu Sözleşme Görüşmeleri.....	144
5 Ağustos 1995 Emeğe Saygı Yürüyüş ve Mitingi.....	145
8 Ağustos Eylemi.....	145
Greve Hazırlık ve Grevlerimiz.....	146
15 Ekim 1995 Kızılay Eylemi.....	147
Beşinci Olağan Genel Kurulumuz.....	149
1995-1997 Dönemi Çalışmaları.....	150
Türk-İş Genel Kurulu.....	150
1 Mayıs 1996.....	158
Muzaffer Sinsi'yi Kaybettik.....	159
Başkanlar Kurulu Toplantısı.....	159
BP, SHELL ve Mobil Boykotu.....	160
Yol-İş Türk Bayrağına Sahip Çıktı.....	160
21 Aralık 1996 Türkiye'ye Sahip Çıktı Toplantısı.....	161
5 Ocak 1997 Türkiye'ye Sahip Çıktı! Demokratikleşme İçin Mücadele Et! Yürüyüş ve Mitingi.....	161
1 Mayıs Kutlamaları.....	161
1997 Kamu Kesimi Toplu Sözleşme Görüşmeleri.....	161
Teşkilat Albümü.....	163
Genel Yönetim Kurulu.....	165
Denetleme ve Disiplin Kurulları.....	166
Adana 1 No.lu Şube.....	167
Adana 2 No.lu Şube.....	168
Ankara 1 No.lu Şube.....	169
Ankara 2 No.lu Şube.....	170
Ankara 3 No.lu Şube.....	171
Ankara 4 No.lu Şube.....	172
Ankara 5 No.lu Şube.....	173

Antalya 1 No.lu Şube.....	174
Antalya 2 No.lu Şube.....	175
Bursa 1 No.lu Şube.....	176
Bursa 2 No.lu Şube.....	177
Diyarbakır 1 No.lu Şube.....	178
Diyarbakır 2 No.lu Şube.....	179
Elazığ 1 No.lu Şube.....	180
Elazığ 2 No.lu Şube.....	181
Erzurum 1 No.lu Şube.....	182
Erzurum 2 No.lu Şube.....	183
Eskişehir 1 No.lu Şube.....	184
İstanbul 1 No.lu Şube.....	185
İstanbul 2 No.lu Şube.....	186
İstanbul 3 No.lu Şube.....	187
İzmir 1 No.lu Şube.....	188
İzmir 2 No.lu Şube.....	189
Kastamonu 1 No.lu Şube.....	190
Kastamonu 2 No.lu Şube.....	191
Kayseri 1 No.lu Şube.....	192
Kayseri 2 No.lu Şube.....	193
Konya 1 No.lu Şube.....	194
Konya 2 No.lu Şube.....	195
Malatya 1 No.lu Şube.....	196
Mersin 1 No.lu Şube.....	197
Samsun 1 No.lu Şube.....	198
Samsun 2 No.lu Şube.....	199
Sivas 1 No.lu Şube.....	200
Sivas 2 No.lu Şube.....	201
Trabzon 1 No.lu Şube.....	202
Trabzon 2 No.lu Şube.....	203
Şanlıurfa 1 No.lu Şube.....	204
Van 1 No.lu Şube.....	205
Van 2 No.lu Şube.....	206

YOL-İŞ TARİHİ

Türkiye Yol-İş Sendikası, Türkiye Sendikacılık Tarihinde önemli bir yere sahiptir. 1952 yılında kurulmaya başlanan sendikalarımız 1963 yılında **Türkiye Yol-İş Federasyonu**'nu oluşturmuşlar ve bu Federasyon da 1983 yılında **Türkiye Yol-İş Sendikası**'na dönüşmüştür.

Türkiye Yol-İş Sendikası birlik-beraberliğe büyük önem veren mücadeleci bir geleneğe sahiptir. Bu gelenek, yeni katılmalarla daha da güçlendirilmiştir ve daha da güçlendirilmektedir.

Geçmişini bilmeyen, bugünü anlayamaz ve geleceği kuramaz.

Türkiye Yol-İş Sendikası Yönetim Kurulu olarak, başta eski Genel Başkanımız **Halit Mısırlıoğlu** olmak üzere, bugünlere ulaşmamızda katkısı bulunan büyüklerimizi unutmadık ve unutmayacağız.

1. Yol-İş Federasyonu'nu Oluşturacak Sendikaların Kurulması

Türkiye'de sendikaların yeniden kurulmasına 1946 yılında izin verildi. 1950 yılında Karayolları Genel Müdürlüğü'nün kurulmasından ve bir karayolları ağı yaratma seferberliğinin başlatılmasından sonra, işçilerin hak ve menfaatlerinin korunması için bu işkolunda da sendikaların kurulması gündeme geldi.

1952 yılında **Diyarbakır Yol-İş Sendikası**'nın kurulması ile başlayan örgütlenme süreci, 1963 yılında **Türkiye Yol-İş Federasyonu**'nun kurulması ile yeni bir düzeye sıçradı.

1963 yılında **Türkiye Yol-İş Federasyonu**'nu kuran mahalli **Yol-İş Sendikaları** aşağıda sunuluyor.

(a) **DIYARBAKIR YOL-İŞ** (Türkiye Karayolları ve Bayındırlık İşçileri Sendikası)

Diyarbakır Yol-İş Sendikası 1952 yılında **Kemal Taşkan, Arif Öcal, Selahattin Sümer, Şükrü Paşaoğlu, Şefik Talay, Hakkı Bilen, Hamza Sürer, Mustafa Gültekin, Fahrettin Kuşoğlu, Lütfi Özdemir, Niyazi Fırat, Ömer Tonga, Mehmet Kırgıç** tarafından kuruldu ve bir açık hava parkında faaliyete geçti. Kurulduğu üye sayısı 300 dolayındaydı.

(b) **İZMİR YOL-İŞ** (Karayolları Sanayi İşçileri Sendikası)

İzmir Yol-İş Sendikası 1953 yılında Karayolları Sanayi İşçileri Sendikası adı ile kuruldu. Kurucular: **Necdet Kumruca, Cevdet Altürk, Rahmi Arslan, Mustafa Yoldaş, İsmail Er, A. Uslanmaz, Ekrem Erşen**. Sendikanın ilk kongresi 4.9.1953 tarihinde çok az sayıda bir üye ile yapıldı.

(c) **SAMSUN YOL-İŞ** (Karayolları ve Bayındırlık İşçileri Sendikası)

Samsun Yol-İş 1953 yılında **H. Nejat Öğüt, Alaettin Öztopuz, Adil Türköz, Faik Kanca, Burhan Delibaş ve İsmail Şipir** tarafından kuruldu. Sendika, Samsun Avcılar Kulübünde 15.-TL. kira ile tutulan bir odada faaliyete başladı. İlk dönemlerde üye sayısı 250 idi.

(d) **ANKARA YOL-İŞ** (Bayındırlık ve Karayolları İşçileri Sendikası)

Ankara Yol-İş 1 Şubat 1954 günü **Kemal Erdem, Şükrü Bozkurt, Naci Üner, Hüseyin Yoldaş, Kemal Şanal, Yusuf Acar ve Tahir Özşakar** tarafından bir evde kuruldu. İlk yıllardaki üye sayısı 300 idi.

(e) **MERSİN YOL-İŞ** (Türkiye Bayındırlık İşyerleri İşçileri Sendikası)

Mersin Yol-İş 23 Nisan 1954 günü **Halit Mısıroğlu, Fikri Canel, A. Rıza Özbıyık, Cumhur Düzgören, Kadri Yurdakul, Kamil Özbasmacı, Celal Piroğlu** tarafından kuruldu.

8

(k) **SİVAS YOL-İŞ** (Bayındırlık Bakanlığı Sivas ve Havalisi İşçileri Sendikası)

Sivas Yol-İş 1960 öncesinde **Sıtkı Solakoğlu, Fethi Nemli, Sırrı Başar, Hasan Hüseyin Altıntaş** tarafından Sivas'ta kuruldu. Faaliyetinin ilk yıllarında üye sayısı 160 idi.

(l) **AMASYA YOL-İŞ** (Bayındırlık İşçileri Sendikası)

Amasya Yol-İş 1960 öncesinde **Doğan Onur, İsmail Altun, Tahsin Oyanel, Selahattin Buldu ve Erkan Oral** tarafından kuruldu. Faaliyetinin ilk yıllarında üye sayısı 60 idi.

(m) **ERZURUM YOL-İŞ** (Karayolları İşçileri Sendikası)

Erzurum Yol-İş 1961 yılında **Necdet Bulut, Cahit Kaleli, Necati Temizer, Sabit Arslan, Arslan Buluş, Necdet Algöz, Fikret Tosuner, Muammer Bucuğa, Dursun Üvez, Fuat Gökalp, Ünsal Sağduyu, Osman Şahin, Muzaffer Geyhan, Ahmet Altınışık, Celal Tutkal, Kenan Yakut, Hüsnü Göraksın, Zekeriya Altan** tarafından kuruldu. Faaliyetinin ilk yıllarında üye sayısı 716 idi.

(n) **ERZİNCAN YOL-İŞ** (Bayındırlık Bakanlığı İşçileri Sendikası)

Erzincan Yol-İş 1962 yılında **Cevat Tok, Fikri Güler, Mustafa Şener, İhami Güven, Hilmi Malatyalıoğlu, Ahmet Ergun ve Ahmet Şahin** tarafından Erzincan'da kuruldu. Faaliyetinin ilk yıllarında üye sayısı 121 idi.

(o) **ANTALYA YOL-İŞ** (Karayolları ve Bayındırlık Müdürlüğü İşçileri Sendikası)

Antalya Yol-İş 16.1.1962 günü **M.Zeki Akgün, Orhan Erim, Ahmet Sırcan, Feridun Çapar, Fikret Güngör, Fikri Zafer, Hüseyin Ersayan, Selahaddin Sağdaş, Çetin Gökmen ve Hasan Çoban** tarafından kuruldu. Faaliyetinin ilk yıllarında üye sayısı 388 idi.

10

(f) **KAYSERİ YOL-İŞ** (Bayındırlık Yol-Su İşçileri Sendikası)

Kayseri Yol-İş 30 Ağustos 1954 günü **Osman Taş, Orhan Kutlu, Muzaffer Yücel, Bekir Kıracı, Ahmet Uygun, Şevki Ceyhan, Yusuf Gençoğlu, Şaban Çelik ve Selahaddin Zillioğlu** tarafından kuruldu. İlk yıllardaki üye sayısı 585 idi.

(g) **ESKİŞEHİR YOL-İŞ** (Eskişehir Bölgesi Nafia ve Karayolları İşçileri Sendikası)

Eskişehir Yol-İş 1954 yılında **İzzet Gündüz, Kenan Ulukan, Tahsin Gerek, Kemal Sertdağ, Salim Yalçınkaya, Macit Meşeli, Hüseyin Uysal** tarafından kuruldu.

(h) **TRABZON YOL-İŞ** (Bayındırlık ve Karayolları İşçileri Sendikası)

Trabzon Yol-İş Sendikası 3.8.1954 günü **Mehmet Ali Çamuralı, Nihat Çanakçı, Emrullah Fıridin, Nihat Yılmaz Cansız, Hüseyin Tuncel, Mustafa Kırdagül, Ethem Denizeli, Yılmaz Kasapoğlu, Hasan Celapoğlu** tarafından kuruldu. Kurulduğu günlerde kiralık bir odada faaliyet gösteren sendikanın ilk başlarda 24 üyesi vardı.

(i) **VAN YOL-İŞ** (11. Bölge Karayolları ve Bayındırlık İşçileri Sendikası)

Van Yol-İş 1955 yılında Van'da **Fahrettin Ulaş, Fahrettin Akyol, Ali Kahraman, Hasan Cihan ve Mustafa Aka** tarafından kuruldu. Kurulduğu yıllarda üye sayısı 100 dolayındaydı.

(j) **İSTANBUL YOL-İŞ** (Türkiye Karayolları İşçileri Sendikası)

İstanbul Yol-İş ilk olarak 1960 öncesinde kuruldu. Başkanı **Mahmut Güçlü** idi. İstanbul Yol-İş ikinci olarak 27.12.1960 günü **Bekir Yenigün, Kenan Bilginer ve Şaban Erik**'in önderliğinde 46 kişi tarafından kuruldu. Faaliyetinin ilk yıllarında üye sayısı 670 idi.

9

(p) **KONYA YOL-İŞ** (Bayındırlık ve Karayolları İşçileri Sendikası)

Konya Yol-İş'in ilk kuruluşu 1954'ten sonraydı. **Konya Yol-İş** yeniden 1963 yılında **Abdulaziz Örken, Ramazan Baltacı, Mehmet Yılmaz, Kemal Büyükdemir, Halil Sürücü, Mehmet Doğruay, Süleyman Yiğenoğlu** tarafından kuruldu. Faaliyetinin ilk yıllarında üye sayısı 560 idi.

2. Yol-İş Federasyonu'nun Kuruluşu

1963 öncesinde kurulan sendikalar arasında çeşitli düzeylerde bağlar bulunuyordu. Bu sendikaların büyük bir bölümünün Türk-İş'e üye olmaları, Karayolları Genel Müdürlüğü ile çeşitli görüşmelere birlikte gidilmesi gibi nedenlerle, işkolunda Türkiye çapında bir örgütlenmenin ihtiyacı hissediliyordu.

1963 yılında grev haklı toplu pazarlık düzenine geçilmesiyle birlikte, bu işbirliğini daha da geliştirme gündeme geldi. Yeni örgütlenmenin milli tip bir sendikanın çatısı altında mı gerçekleştirileceği, yoksa federatif tipte bir örgütlenmeye mi gidileceği tartışıldı. Federasyon oluşturulması düşüncesi ağır bastı.

1963 yılı yaz aylarında yapılan görüşmelerde bir federasyonun oluşturulması kararlaştırıldı. Ancak kararın uygulanması çeşitli nedenlerle ertelendi. Nihayet **9 Eylül 1963** günü yapılan bir toplantıda Türkiye Bayındırlık ve Karayolları İşçi Sendikaları Federasyonu'nun oluşturulması gerçekleştirildi.

Bu konu ile ilgili olarak hazırlanan ve 16 sendikadan 30 temsilcinin imzaladığı tutanakta şöyle deniliyordu:

"9.9.1963 Pazartesi ve Salı günleri İşçi Sigortalıların toplantı salonunda Türk-İş Genel Sekreteri Halil Tunç'un başkanlığında aşağıda isimleri yazılı sendikaların iştirakiyle Türkiye Bayındırlık ve Karayolları Federasyonu'nun 274 sayılı Sendikalar Kanununa uyularak hazırlanan tüzüğü Bölge ve Bayındırlık İşçileri Sendikaları temsilcileri ile müzakere edilerek mesleki bir federasyon bünyesinde birleşmeye ittifakla karar vermiş bulunuyoruz.

11

"Sendikalar olarak Federasyon masraflarının karşılığı 500 lirayı göndermeyi taahhüt ederiz. Bu teşekkülün bütün teşkilata hayırlı ve uğurlu olmasını temenni ediyoruz."

Federasyon'un yönetim yeri olarak da Meşrutiyet Caddesi, Altın Han, No. 24/24, Ankara adresi belirtiliyordu.

Federasyon'un ilk yöneticileri olarak da şu kişiler tespit edildi:

Genel Başkan: **Muammer Çölgezen**

Genel Başkan Vekili: **Temel Öztürk**

Genel Başkan Vekili: **Hikmet Tekbudak**

Genel Sekreter: **Gani Akın**

Muhasip Veznedar: **Orhan Yavuz Kurtlar**

Geçici Yönetim Kurulu **Yol-İş Federasyonu**'nu 11-12 Kasım 1963 günleri toplanan Birinci Genel Kurula kadar yönetti.

3. Birinci Çalışma Dönemi ve Genel Kurul

Yol-İş Federasyonu'nun birinci genel kurulu, kuruluşundan iki ay sonra, 11-12 Kasım 1963 günleri Ankara'da toplandı.

Genel Kurulda yapılan seçimlerde Genel Başkanlığa **Halit Mısırlıoğlu**, Genel Sekreterliğe **Şaban Erik** ve Mali Sekreterliğe **Mesut İbrahim Kahratlı** getirildi.

Birinci Genel Kurulda seçilen yönetim kurulu, geçici yönetim kurulundan devraldığı 579 lira ve bir koltuk ile görevlerini yapmak üzere çalışmaya başladı. İlk iş olarak Karayolları Genel Müdürlüğü ile toplu iş sözleşmesi görüşmelerine hazırlandı. İlk toplu iş sözleşmesinin 1964 yılında imzalanması ve **Yol-İş Federasyonu**'na aidat ödenmeye başlanmasıyla birlikte, Federasyon güçlendi. Toplu iş sözleşmesinin getirdiği hak ve menfaatlerin işçiler arasında öğrenilmesiyle birlikte de, Federasyon'a bağlı sendikaların üye sayılarında büyük artışlar meydana geldi.

12

Federasyon, Türk-İş'in üyesi olarak, Türk-İş genel kurullarında da etkili bir biçimde temsil edilmeye başladı. Örneğin, Türk-İş'in 27 Ocak 1964 günü Bursa'da yapılan 5. genel kuruluna, **Yol-İş**'ten 8 kişilik bir delegasyon katıldı. **Yol-İş** Genel Başkanı **Halit Mısırlıoğlu**, Türk-İş Yönetim Kurulu'na seçildi.

Yol-İş Federasyonu, uluslararası sendikacılık hareketindeki ve Türk-İş içindeki önemli yerini kuruluşundan kısa bir süre sonra aldı.

4. İkinci Çalışma Dönemi ve Genel Kurul

Yol-İş Federasyonu'nun ikinci genel kurulu 13-16 Aralık 1965 günleri Ankara'da toplandı.

Bu tarihte Federasyon'a bağlı sendikalarda üye işçilerin sayısı 30 bine yaklaşmıştı. Federasyon'un kuruluşunda bulunmayan **Elazığ Yol-İş** ve **İskenderun Yol-İş** Sendikaları da Federasyona katılmıştı.

Elazığ Yol-İş Sendikası 5.11.1953 tarihinde **Ömer F. Genç**, **Nail Genç**, **Enver Mısırlı**, **Şefik Demırsal**, **M.Nazım Kaya**, **Şükrü Örsan**, **Süleyman Kırık** tarafından kurulmuş ve üye sayısı bir süre 32'de kalmıştı. Ancak toplu iş sözleşmesinin imzalanması ve Federasyon'a üyelikten sonra **Elazığ Yol-İş Sendikası**'nın üye sayısı 3 binin üstüne çıktı.

İskenderun Yol-İş Sendikası ise 1961 yılında **Sebahattin Yazıcı**, **Lami Toros**, **Ruhi Şerbetçi**, **Yusuf Altın**, **İbrahim Yılmaz**, **Kemal Yurtseven**, **İnayet Gürkaya**, **Oğuz Altınöz**, **Nihat Abacı** ve **Gültekin Okur** tarafından kurulmuştu. Federasyon'a katılması öncesinde işverence sağlanan küçük bir odada faaliyet gösteriyordu ve 50 üyesi vardı. **İskenderun Yol-İş Sendikası**'nın **Yol-İş Federasyonu**'na katılması ve toplu iş sözleşmesinin bağlanmasıyla birlikte üye sayısı 200'e yaklaştı.

Bu tarihte **Türkiye Yol-İş Federasyonu**'na **İstanbul**, **İzmir**, **Konya**, **Ankara**, **Mersin**, **Kayseri**, **Samsun**, **Elazığ**, **Diyarbakır**, **Trabzon**, **Van**, **Erzurum**, **Antalya**, **Eskişehir**, **Amasya**, **Sivas**, **Erzincan** ve **İskenderun Yol-İş** Sendikaları üye bulunuyordu.

14

Bu dönemdeki gelişmeler, Federasyon'un İkinci Genel Kurul'u'na sunulan Çalışma Raporu'nda şöyle anlatılmaktadır:

"**Yol-İş Federasyonu**'nun başarılı çalışmaları üzerine, Federasyonu meydana getiren sendikalarımızda çok sevindirici gelişmeler olmuştur.

"Şöyle ki, toplu sözleşmenin getirdiği haklar karşısında bütün Karayolları işçileri sendikali olmak zorunluluğunu duymuş, böylece sendikalarımız, işçileri yüzde yüz üye yapmak imkanına kavuşmuştur. Sözleşmenin bahsettiği kazançlar ve **Yol-İş** topluluğu içindeki sendikal oluşum, işçilere bir güven ve inanç havası vermiştir. Bu olumlu havadan yararlanılarak, günü geldiğinde, yer yer yapılan sendikalarımız kongrelerinde aيداتlar 10'ar liraya çıkarılabilmiş ve de profesyonel kadrolar kurulabilmiştir. Bütün bunların yanı sıra, sendikacılığımızı kemiren sen-ben çekişmeleri kısmen yatışmış, sendikacılık anlayışımıza hafif bir durulma gelmiştir. Böylece bağlı sendikalarımız, üye sayısı bakımından, maddi imkan bakımından, hizmete erip yetme bakımından ileri bir durum kazanmışlardır. Mesela, Federasyonumuzun kuruluş günlerinde üye toplam sayısı 12-13 bin arasında sekerken bugün üye sayımız 25 bindir. Mesela federasyonumuzun kuruluş günlerinde sadece 1 sendikamızın 1 kişilik profesyonel kadrosu varken bugün 10 sendikamızın profesyonel kadrosu vardır. Ve de bazı sendikalarımızın arabaları ve binaları vardır."

Sendikaların yöneticilerinin amatörlükten profesyonelliğe geçiş, işverenler karşısında işçinin hakkını özgürce koruyabilme imkanını yaratmıştır.

Yol-İş Federasyonu, oluşturulmasından kısa bir süre sonra, uluslararası sendikacılık hareketi ile ilişki kurdu.

Federasyon, Uluslararası Kamu Görevlileri Federasyonu'na (Public Services International, PSI) üye oldu. Kuruluşun 24 Ağustos 1964 günü Stokholm'de yapılan genel kurul toplantısına **Yol-İş Federasyonu**'ndan bir delegasyon katıldı.

13

Federasyon'un 1963-1965 yıllarındaki çalışmaları İkinci Genel Kurula sunulan Çalışma Raporunda şöyle dile getiriliyordu:

"12 Kasım 1963 günü, **Yol-İş Federasyonu** yöneticileri olarak, görev aldığımız zaman **Yol-İş Federasyonu** henüz daha bir tasavvurdu. Gerçek Federasyon resmen kurulmuş ve de Birinci Büyük Kongresi yapılmıştı, ama ortada vücut bulmuş, organları çalışan, yani şekil tutmuş bir örgüt yoktu. Ortada sadece Karayolları İşçi Sendikalarının niyet birliği vardı..."

"Bugün **Yol-İş Federasyonu** 18 sendikadan 30 bin işçinin bağlandığı bir örgüttür. Federasyon topluluğu arasındaki bağdaşma ve dayanışma, daha her yönü ile tam bir mükemmeliyete erişmiş değilse de, güven vericidir. Üye sendikalar, Federasyona olan vebelerini tam bir düzen içinde yerine getirmektedir. Federasyon canlı, girgin, bilinçli bir faaliyetinindedir. Türk Sendikacılığı alanındaki yerini tutmuştur. İlgili çevrelere kendini kabul ettirmiştir. Türk-İş Konfederasyonu ile gerektiği şekilde bağlar kurmuş ve Konfederasyona karşı her türlü bağit şartlarını yerine getirmiştir. Kendi kolunda uluslararası örgüte katılmıştır. Her türlü çalışmalarına yetecek ölçüde bir daire edinmiştir. Hemen hemen gerekli bütün araç ve gereçlerle donatılmıştır. Kasasında binmiş beş-on kuruşu vardır."

"Federasyonumuz, kısa süre içerisinde hem kendini toparladı ve hem de işkolumuzda üye sayısı bakımından 275 sayılı kanunun aradığı nisabı temin etti. Bunun üzerine süratle toplu iş sözleşmesi meselelerine yöneldik. Karayolları işçileri adına, Karayolları Genel Müdürlüğü ile, işkolu seviyesinde, toplu pazarlığa girişmek için gerekli kanuni formalitelerin ikmaline 17 Aralık 1963 tarihinde başladık. 25 Aralık 1963 tarihinde yapılan Yönetim Kurulu toplantısında 8 kişilik bir toplu pazarlık komitesi seçtik. Pazarlık metnine girecek istekleri derlemek üzere bağlı sendikalara, işçilere anketler açtık. Kardeş sendikalarca yapılan sözleşmeleri izledik. Çeşitli yayınlardan ve kaynaklardan asgari geçim şartlarını araştırdık. Böylece derleyip toparladığımız bir sözleşme tasarısı ile 3 Şubat 1964 günü işverenin karşısına dikildik... 2 Mart 1964 tarihinde sözleşme görüşmelerine başladık. 22 Haziran 1964 günü sözleşme üzerinde tam anlaşmaya varıldı."

15

1963-1965 dönemi **Yol-İş Federasyonu**'nun işçiyi temsil gücünün ve işçiyi sağladığı hak ve menfaatlerin arttığı yıllar oldu.

Genel kurulda yapılan seçimlerde Genel Başkanlığa yeniden **Halit Mısıroğlu**, Genel Sekreterliğe **Rafet Altun** ve Mali Sekreterliğe **Mesut İbrahim Kahratlı** getirildi.

5. Üçüncü Çalışma Dönemi ve Genel Kurul

1965 yılından sonra **Yol-İş Federasyonu**'nun diğer işyerlerindeki sendikalaşma çabaları hız kazandı. Bu süreç içinde de bazı sendikalarla mücadele gündeme geldi.

Bu yıllarda Karayolları'nda 10195/4 sayılı kararname kapsamında çalışan mühendisler de sendikalaşma hakkına sahiptirler ve Türkiye **Yol-İş Federasyonu**'na bağlı sendikalarda örgütlenmek yerine Türkiye Karayolu İşçileri Sendikası adı altında ayrı bir sendika kurmayı tercih etmişlerdi. Daha önceki yıllarda İş Kanunu'na tabi olarak çalışan işçilerle, mühendisler ve diğer teknik elemanlar arasında yeterli işbirliği ve diyalogun kurulamaması, işçi sınıfının değişik tabakaları arasında çelişkilerin ortaya çıkmasına ve birbirine rakip sendikaların doğmasına yol açmıştır. Türkiye Karayolu İşçileri Sendikası'nın **Yol-İş Federasyonu** ile rekabet içinde bir çalışmaya girmesi, bu çelişkilerin bir sonucuydu. Bu durum, **Yol-İş Federasyonu**'nun üçüncü genel kuruluna sunulan Çalışma Raporu'nda şöyle dile getiriliyordu:

"Zaman zaman hortlayan (Mühendisler Sendikası) Türkiye Karayolu İşçileri Sendikasının işkolumuzda gösterdiği faaliyetler de teşkilatlanma çabalarımızda müessir olmuştur.

"Çok yakın tarihe kadar bir türlü işçiliğin "I" harfini dahi kabul etmeyen 10195/4 sayılı kararname mensuplarının bu devre içerisinde gösterdiği yoğun çalışmalar sendikali olmaktan çok menfaatlerinin temin edilmesi yönünde gelişmiştir.

16

Bu dönemde YSE işyerlerinin bir bölümünde **Yol-İş Federasyonu**'na bağlı sendikalarca grevler yapıldı.

Bu grevlerin ilki Çanakkale YSE'de idi.

Çanakkale YSE işçileri **İzmir Yol-İş Sendikası**'na üyeydi. Toplu iş sözleşmesi görüşmelerinde anlaşma sağlanamayınca, 2 Mayıs 1967 günü greve çıktıldı. Grevin beşinci günü de **Yol-İş** üyelerinin katıldığı bir sessiz yürüyüş düzenlendi. Daha sonra da bir basın toplantısı yapıldı. Grevin başlamasından 24 gün sonra, 26 Mayıs 1967 günü, YSE Müdürlüğü, yabancı işçilerle çimento boşaltmaya çalıştı. **Yol-İş** üyesi grevci işçilerin olaya engel olmak istemesi üzerine, şiddetli tartışmalar oldu. Grev, 22 Haziran 1967 tarihinde toplu iş sözleşmesinin imzalanması üzerine son buldu.

Kütahya YSE işçileri ise 10.9.1967 tarihinde greve başladılar. Kütahya YSE işçileri **Eskişehir Yol-İş Sendikası**'na bağlı bulunuyordu. 66 ilde uygulanan çocuk parasının Kütahya YSE işçilerine verilmemek istenmesi nedeniyle başlayan greve işyerlerindeki 97 işçinin hepsi katıldı. Grev süresince, yolları yarım kalan köylüler işçilere destek oldular. Grev, 7.10.1967 tarihinde sona erdi.

Edirne YSE işçileri ise, üyesi buldukları **İstanbul Yol-İş Sendikası**'nın aldığı karar uyarınca 22 Mayıs 1967 tarihinde greve çıktılar. İsteklerin önemli bir bölümünün kabul edilmesi üzerine grev sona erdi.

Her üç grevde de, **Yol-İş Federasyonu** yetkilileri üye sendikalar ve işçilerle yakın bir işbirliği ve dayanışma içinde oldular ve grevlerin başarıyla sonuçlanmasına önemli katkılarda bulundular.

Bu arada Amasya YSE işçileri, 67 gündür aylıklarını alamamalarını protesto etmek için 6 Mayıs 1967 tarihinde Amasya'da bir protesto yürüyüşü düzenlediler. **Amasya Yol-İş Sendikası** tarafından yayınlanan açıklamada şöyle deniliyordu:

18

"Hepinizin çok iyi bildiği gibi, güne kadar sendikaların karşısında olan ve hatta birçok işyerlerinde işçiyi hayatından nefret ettirecek kadar ileri giden davranışın sahibi bazı işveren temsilcilerinin bugün, ben sizdenim, demesi oldukça enteresandır.

"Biz menfaatlerin mevzubahis olduğu an bizden olanları değil, iyi ve kötü günlerimizde sırsıra verenleri tasvip ediyoruz. Türkiye Karayolu İşçileri Sendikası'nın bugünkü tutum ve davranışlarını katıyen tasvip etmiyoruz. Mevzubahis sendika muhtelif tarihlerde üyelerine bültenler göndererek sözüm ona bazı işyerlerinde çoğunluğu sağlama sevdasına kapılmışsa da, ancak bu tatlı bir hayal olmaktan ileri gidememiş, 6.11.1967 tarih ve 1260 sayılı yazılarından anlaşıldığına göre Genel Müdürlüğün çoğunluğu 10195/4 sayılı kararname ile işgal eden bir kaç ünitesinde sözleşme yapma çağrısında bulunulmuştur."

Bu dönemde, Türkiye Karayolu İşçileri Sendikası'nın çalışmaları büyük ölçüde başarısızlıkla sonuçlandı.

1967 yılında **Diyarbakır Yol-İş Sendikası**'nın kongresinden kısa bir süre sonra **Yol-Kardeş Sendikası** adıyla rakip bir sendika oluşturuldu. **Yol-İş Federasyonu**, Diyarbakır'da işçilerin birlik ve beraberliğini bölmeyi amaçlayan bu yeni girişim karşısında kesin bir biçimde tavır aldı. **Yol-Kardeş Sendikası**'nın çabaları başarısızlıkla sonuçlandırıldı.

Aynı dönemde **Samsun Yol-İş**'te bazı sorunlar oldu ve yönetime kayyum el koydu. Federasyon'un müdahaleleriyle bu sıkıntı en az zarar ile aşıldı.

İstanbul Yol-İş bünyesinde de yöneticiler arasında çıkan anlaşmazlık Federasyon'un müdahalesi ile çözümlendi.

Bu dönemde YSE işyerlerinde çalışan işçilerin bir bölümü **Yol-İş Federasyonu** yapısı içindeki sendikalara üye iken, bir bölümü de daha sonra Köy-İş Sendikası'nı oluşturacak olan **İl-İş** ve **YSE-İş** Sendikalarına üyeydi. YSE işçilerini örgütlemeye çalışan diğer bir kuruluş ise **Yapı-İş**'ti. Bu tarihlerde YSE işçilerini örgütlemeye çalışan diğer bir kuruluş ise **Yapı-İş**'ti. Bu tarihlerde YSE Genel Müdürlüğü'nün kuruluş kanununun henüz çıkarılmamış olması, bu işyerlerindeki sendikalaşma çalışmalarında büyük zorluklar yaratıyordu.

17

"Bu memlekette çalışan insanlar olarak 67 gündür ev kirasını veremedik. Bakkal, kasap, diğer zaruri ihtiyaçlarımızı karşıladığımız esnafımızın yüzüne bakamaz olduk. Çalışıp hak ettiğimiz halde mesuliyet duygusundan uzak idareci durumunda bulunan işverenlerimizin vurdumduymazlığını protesto ederiz."

Bu dönemde Karayolları Genel Müdürlüğü bünyesinde Kastamonu ve Bursa Bölge Müdürlüklerinin kurulmasıyla birlikte, 1966 yılında **Kastamonu Yol-İş** ve **Bursa Yol-İş** sendikaları kuruldu. Her iki sendikaların kuruluşunda da **Yol-İş Federasyonu**'nun yardım ve desteği oldu.

Bursa Yol-İş Sendikası 18.3.1966 tarihinde **M.Vadi Sarp, K.Yavuzerler, O.Evren, H.B. Arslan, A.Alkaya, K.Erkal, A. Dergi, R.Erdi, N.Dergi, Y. Yılmaz** ve 18 diğer işçi tarafından kuruldu. Kuruluşundan kısa bir süre sonra 462 olan üye sayısı 1967 yılı sonlarında 2411'e yükselmişti.

Kastamonu Yol-İş Sendikası ise 29.3.1966 tarihinde **Zeki Sezgin, Ahmet Yıldırım, Çetin Ilgaz, Cemil Doğan, Ahmet Şenel** ve **Kemal Öcal** tarafından kuruldu. Kuruluşun kısa bir süre sonra üye sayısı 650 iken, 1967 yılının sonlarında üye sayısını 1204'e çıkarmıştı.

Yol-İş Federasyonu'nun üçüncü genel kurulu, bu gelişmelerden sonra, 10-12 Ocak 1968 günleri Ankara'da toplandı. Genel Kurula İzmir, Samsun, İstanbul, Konya, Ankara, Mersin, Kayseri, Elazığ, Diyarbakır, Trabzon, Van, Erzurum, Antalya, Bursa, Kastamonu, Sivas, Amasya, Erzincan, Eskişehir ve İskenderun sendikalarından 247 delege katıldı.

Genel Kurula, **Yol-İş Federasyonu**'nun üyesi bulunduğu Uluslararası Kamu Görevlileri Federasyonu'ndan (PSI) Rolf Iversen de katıldı ve bir konuşma yaptı.

Federasyon'a bağlı Sendikalarda örgütlü bulunan ve aidat ödeyen üye sayısı 1967 yılı Ağustos ayında 37 bin 602'ye ulaşmıştı. Diğer aylarda aidat ödeyen üye sayısı 30 bin dolayındaydı.

19

Genel kurulda yapılan seçimlerde Federasyon yürütme kurulunda bir değişiklik olmadı. Genel Başkanlığa **Halit Mısırlıoğlu**, Genel Sekreterliğine **Rafet Altun** ve Mali Sekreterliğine **Mesut İ. Kahratlı** getirildi.

6. Dördüncü Çalışma Dönemi ve Genel Kurul

Yol-İş Federasyonu'nun 1968 yılı Ocak ayında toplanan üçüncü genel kurulundan sonra, yeniden yoğun bir çalışma devresine girildi. **Türkiye Yol-İş Federasyonu** gerek işkolunda, gerek bir bütün olarak Türkiye Sendikacılık Hareketinde önemli bir rol oynamaya başladı. Uluslararası sendikacılık hareketi ile olan ilişkileri de yoğunlaştı.

Bu dönemde karşılaşılan önemli sorunlardan biri, Yapı ve İmar İşleri Reislığı ile Demiryolları ve Limanlar İnşaat Reislığı işyerlerinde çalışan işçilerin hangi işkolunda örgütleneceğine ilişkindi.

Dördüncü dönem toplu iş sözleşmesi için yetki işlemleri başlatıldığında, Baysen-İş Sendikası, **Yol-İş**'in ayrı bir işkolunda örgütlenmiş bulunduğunu ileri sürerek, **Yol-İş**'in yetki talebine itiraz etti. Ancak **Yol-İş Federasyonu** bu iki işyeri için iki yıl süreli bir toplu iş sözleşmesi imzaladı. Fakat Baysen-İş Sendikası itirazını sürdürdü ve bağışlanmış olan toplu iş sözleşmesinin iptali için iş mahkemesine dava açtı. Mahkeme Baysen-İş'in itirazını kabul etti. Yargıtay da bu kararı onaylayınca, **Yol-İş Federasyonu**'nun bağışlanmış olduğu toplu iş sözleşmeleri iptal edildi. Bu iki işyeri, **Yol-İş**'in örgütlenmiş bulunduğu 18 no.'lu işkolunda değil, 19 no.'lu inşaat işkolunda kabul edildi.

Bu durum karşısında **Yol-İş Federasyonu**, Türkiye Yapı ve Yol İşçileri Sendikası'nın (Yapı-Yol) kurulmasına destek oldu. Yapı-Yol Sendikası kurucu yönetim kurulu yaptığı ilk toplantısında Genel Başkanlığa **Halit Mısırlıoğlu**, Genel Sekreterliğine **Rafet Altun**, Mali Sekreterliğine **Mesut İ. Kahratlı**, Eğitim Sekreterliğine **Cahit Uğur** ve Teşkilatlanma Sekreterliğine **Aydoğan Yılmaz**'ı getirdi. Milli tipte kurulmuş bir sendika olarak **Ankara**, **Trabzon**, **İskenderun**, **Van**, **İzmir**, **Samsun**, **Elazığ**, **Bursa** **Mersin** ve **İstanbul**'da şubeler açıldı.

20

öncülüğünde oluşturulan Yapı-Yol Sendikası ile Yapı İmar İşleri Reislığı işyerlerinde çalışan işçiler adına toplu iş sözleşmesi görüşmeleri başladı. Yapı-Yol Sendikası'nın birinci genel kurulu 10 Ocak 1971 tarihinde yapıldı. Genel Başkanlığa **Rafet Altun**, Genel Sekreterliğine **Mustafa Saka**, Denetim Kurulu Başkanlığına da **A.Nejat Karaöz** seçildiler.

Yapı-Yol Sendikası'nın çalışmaları, **Yol-İş Federasyonu**'nun Beşinci Genel Kurulu'na sunulan çalışma raporunda şöyle ele alınıyordu:

"Bayındırlık Müdürlükleri ile Limanlar ve Demiryolu Reislığı işyerlerinde 5000'e yakın işçilerimizin işkolumuz içerisinde olmadığı hususunda alınan bir mahkeme kararı ile Baysen-İş ve Demim adlı bu işkolunda kurulan sendikalara üyelerimizin kayma durumu ortaya çıkmıştır.

"Federasyonca mevzuat hükümleri çerçevesinde mevcut üyelerimiz arasında bu işkolunu temsilen Yapı-Yol Sendikası adı altında bir kuruluş meydana getirilmiştir. Senelerce kader birliği yaptığımız üyelerimiz **Yol-İş**'ten ayrılmamak için çırpınmışlardır. Yapı-Yol Sendikası bu işyerleri adına işveren ile sözleşmeler yapmış ve bir kardeş kuruluş olarak federasyonumuz ile ilişkilerini devam ettirme olanağını sağlamıştır. 10.1.1971 tarihinde yapılan Yapı-Yol Sendikası genel kurulunda ittifakla alınan bir karar gereğince yayınlanmasını beklediğimiz işkolları yönetmeliği imkan verdiği takdirde derhal **Yol-İş Federasyonu** bünyesine girme yetkisini yönetici kadrosuna vermiştir."

Bu dönemde **Yol-İş Federasyonu**'nu yakından ilgilendiren bir konu, YSE Genel Müdürlüğü bünyesinde sayıları 14 bini bulan işçilerin sendikal örgütlenmesiydi.

Yol-İş tarihinin Köy-İş ve Köy-Yol-İş bölümünde ayrıntılı olarak ele alınacağı gibi, bu tarihte YSE işçileri İl-İş (daha sonra Köy-İş), YSE-İş ve **Yol-İş Federasyonu**'na bağlı YSE işçileri sendikalarında örgütleniyordu.

Yol-İş Federasyonu, YSE işçilerinin bu dağınık örgütlenmesine son verebilmek amacıyla, Köy-İş ve YSE-İş yöneticilerine bir çağrı yaptı.

22

1969 yılının önemli olaylarından biri de Türk-İş tarafından Ankara'da düzenlenen ve yurdun dört bir yanından gelen işçilerin katıldığı Büyük İşçi Mitingi idi. **Yol-İş Federasyonu** Genel Başkanı **Halit Mısırlıoğlu** da bu mitingde konuşmacılar arasındaydı. **Halit Mısırlıoğlu** bu konuşmada işçilerin sorunlarını ve taleplerini dile getirdi.

Yol-İş Federasyonu'nun dördüncü genel kurulu 26-29 Ekim 1969 tarihlerinde Ankara'da toplandı. Bu kongreye de, gelişen uluslararası ilişkilerin bir göstergesi olarak, çok sayıda yabancı konuk ve özellikle de PSI Genel Başkanı ve Genel Sekreteri katıldı.

Genel Kurula, **İstanbul**, **İzmir**, **Konya**, **Ankara**, **Mersin**, **Kayseri**, **Samsun**, **Elazığ**, **Diyarbakır**, **Trabzon**, **Van**, **Erzurum**, **Antalya**, **Bursa**, **Kastamonu**, **Sivas**, **Amasya**, **Erzincan**, **Eskişehir** ve **İskenderun Yol-İş Sendikaları**'ndan delegeler katıldı.

Federasyon'un aidat gelirleri ikinci dönemde 749 bin lira iken, üçüncü faaliyet döneminde 1 milyon 999 bin liraya ve dördüncü faaliyet döneminde de 2 milyon 220 bin liraya yükselmisti. Bu dönemde aidat ödeyen üye sayısında da artışlar oldu. 1969 yılı Eylül ayında aidat ödeyen üye sayısı 39 bin 311'e ulaşmıştı. Diğer aylarda ise 33-34 bin dolayındaydı.

Dördüncü genel kurulda yapılan seçimlerde yürütme kurulunda bir değişiklik olmadı. **Halit Mısırlıoğlu** Genel Başkanlığa, **Rafet Altun** Genel Sekreterliğine ve **Mesut Kahratlı** Mali Sekreterliğine seçildiler.

7. Beşinci Çalışma Dönemi ve Genel Kurul

Türkiye Yol-İş Federasyonu'nun 1969 yılı Ekim ayından 1971 yılı Eylül ayına kadar geçen dönemdeki faaliyetleri, gerek teşkilatlanma, gerek Türkiye Sendikacılık Hareketi ve Türk-İş'i etkileme açısından son derece önemlidir.

1970 yılı Ocak ayında Yapı ve İmar İşleri Reislığı ile Demiryolları ve Limanlar İnşaat Reislığında işkolu değişikliği nedeniyle ortaya çıkan sorunun çözülmesi doğrultusunda adımlar atıldı. **Yol-İş Federasyonu**

21

KÖY-İŞ Sendikası yetkilileri ile 13.2.1970 tarihinde bir toplantı yapıldı ve "Türkiye Köy-İş Sendikası'nın, **Yol-İş Federasyonu**'na bağlı diğer kardeş sendikaların yetki ve yetkiyetleri ile üye sendika olarak temsil edilmesine" karar verildi.

YSE-İŞ Sendikası yetkilileri ile ise 14.2.1970 tarihinde **Yol-İş Federasyonu**'nda yapılan toplantı sonucunda bir protokol imzalandı. Bu protokola göre, "YSE-İŞ Sendikası, **Yol-İş Federasyonu**'na sendika bütünlüğünü muhafaza etmek kaydıyla üye teşkilat olarak katılmıştır."

Ancak bu protokollerin uygulanmasında önemli sorunlarla karşılaşıldı.

1971 yılının önemli olaylarından biri de, **Bursa** ve **Mersin** bölgelerindeki **Karayolları** ile **Elazığ**, **Tunceli**, **Kütahya**, **Trabzon**, **Bingöl** ve **Siiir**'teki YSE işçilerinin 18 Ocak 1971 Pazartesi günü, ücretlerinin ödenmemesini protesto etmek için direnişe geçmeleriydi.

1970 yılının son günlerinde Türkiye Sendikacılık Hareketini yakından ilgilendiren bir olay oldu. Bilinmeyen kişiler, 29 Aralık 1970 gecesi Türk-İş Genel Merkezine bomba attılar. Bu saldırı sendikacılık hareketinde büyük bir tepki uyandırdı. Türk-İş'e bağlı sendikaların üyeleri, 31 Aralık 1970 günü saat 9 ile 11 arasında işi durdurma eylemi yaptılar. **Yol-İş Federasyonu**'na bağlı sendikaların üyeleri de bu direnişe tam olarak katıldı.

Yol-İş Federasyonu, ülkede ekonomik ve toplumsal alandaki bazı önemli olumsuz gelişmeleri izliyor, Türk-İş'in ve hükümetin bu konuda ciddi ve etkili müdahalelerde bulunması için çeşitli girişimlerde bulunuyordu.

Bu müdahale yollarından biri, **Yol-İş Federasyonu** Genel Başkanı **Halit Mısırlıoğlu**'nun da aralarında bulunduğu 4 sendika başkanı tarafından hazırlanan ve Türk-İş Yönetim Kurulu'nun 14 Ocak 1971 tarihinde Kızılcıhamam'da yapılan toplantısında sunulan rapordur. Türkiye **Yol-İş Federasyonu**'nun Türk-İş'in günün gerektirdiği mücadeleyi daha etkili bir biçimde sürdürmesi doğrultusundaki uyarıları ne yazık ki başarılı olamamıştır.

23

Yol-İş Federasyonu Yönetim Kurulu, 12 Mart muhtırasından kısa bir süre sonra, 6 Nisan 1971 tarihinde yaptığı toplantıda, yeni hükümete reform isteklerini içeren bir muhtıra sundu. Bu muhtırada genel olarak işçilerin ve özel olarak da **Yol-İş Federasyonu** bünyesindeki işçilerin sorunları dile getiriliyor ve çözüm yolları öneriliyordu. Muhtıra şöyle sona eriyordu:

"Demokratik sosyal hukuk devleti nizamı içerisinde yukarıda sıraladığımız ve büyük bir kısmı da programlarımızda bulunan reformların yapılabileceğine inanıyoruz. Sesini duyurabilme olanağına sahip çıkarıcı sermaye ve bir kısım okumuş çevrelerin baskısına ve kendi çıkarlarına bakmaksızın, cesaretle, anaşai dahil, kardeşi kardeşe düşman eden bütün fikirlerin karşısında sizlerle beraber mücadele vermeye hazır olduğumuzu bildiriyoruz."

Yol-İş Federasyonu Yönetim Kurulu, 6 Nisan 1971 tarihinde yaptığı toplantısında Türk-İş'e hitaben bir bildiri yayınladı. Bu bildiriye Konfederasyon'un politikası eleştiriliyor ve işçi sorunlarının çözümü doğrultusunda daha etkin bir politikanın izlenmesi isteniyordu. 14 maddelik bu bildiri de şu talepler yer alıyordu:

"Türk-İş politikasızlıktan kurtulmalı, çalışanlara özgül bir siyasi görüş bütün kademelerinde hakim kılınmalıdır.

"İşçi inançlı ve ülkücü kılınmaz ise, aşırı sağ ve aşırı solun vermeye çalıştığı ideolojinin tuzağına düşecek, Türk-İş bünyesi her geçen gün biraz daha zayıflayacaktır.

"Türk-İş yeniden tanzim edeceği kendi siyasi görüşüne uygun düşen kurumların güçlenmesine çaba sarfetmelidir.

"İşçilerin refahı, tüm ulusumuzun menfaatleri meyanındadır ve kendisine en yakın olan kesim de köylü, esnaf ve memur gibi dar geliri gruplarıdır. Bu meslek grubundaki çalışanlarla sıkı işbirliği yapılmalı ve Parlamente'ya daha çok temsilci göndermenin yolları aranmalıdır.

24

Beşinci genel kurulda **Yol-İş Federasyonu** yürütme kurulu üye sayısı beşe çıkarıldı. Genel Başkanlığa **Halit Mısırlıoğlu**, Genel Sekreterliğe **Rafet Altun** yeniden seçildiler. Mali Sekreterliğe **Sabri Türkan**, Eğitim Sekreterliğine **Cahit Erhan** ve Teşkilatlandırma Sekreterliğine de **Doğan Onur** getirildi. Genel Kurulun önemli olaylarından biri de, 4'ler Raporu'nun ardından hazırlanan 12'ler Raporunun **Yol-İş Federasyonu** Genel Kurulunca kabul edilmesiydi.

8. Altıncı Çalışma Dönemi ve Genel Kurul

Türkiye Yol-İş Federasyonu'nun 1971 yılı Eylül ayında 1973 yılı Eylül ayına kadarki çalışma dönemi yoğun bir sendikal faaliyet ile doludur.

Yol-İş Federasyonu'nun 8-10 Eylül 1971 tarihinde toplanan beşinci genel kurulunun hemen ardından İşkolları Yönetmeliği değiştirildi. Bu değişiklik, **Yol-İş Federasyonu**'nun altıncı genel kuruluna sunulan çalışma raporunda şöyle anlatılıyordu:

"Federasyonumuz, 17 Ekim 1971 tarihinde İşkolları Yönetmeliğinde yapılan değişikliğe kadar, İşkolları Yönetmeliğinin 20 sıra numarasında kayıtlı "**kamu sektöründe yapılan yol, yapım, onarım ve bakım**" işkolunda faaliyette bulunmuş ve Karayolları Genel Müdürlüğü'ne bağlı işyerlerinde teşkilatlanmış sendikalardan meydana gelmiştir.

"17 Ekim 1971 tarihinde İşkolları Yönetmeliğinde yapılan değişiklikle "**Yol**" işkolu olarak yeniden düzenlenen 19 sıra numaralı işkolunda faaliyetini sürdürmeye başlayan Federasyonumuz, bu işkoluna giren kamu sektörüne dahil işyerlerinde ve özellikle Köy İşleri Bakanlığı YSE Genel Müdürlüğü ve Bayındırlık Bakanlığı'na bağlı işyerlerinde teşkilatlanma çalışmalarına girmiş ve işçinin çoğunluğunun örgütümüz çerçevesinde toplanmasını da sağlamıştır."

Bu yönetmelik değişikliği sonrasında, YSE Genel Müdürlüğü'ne bağlı işyerlerinde çalışan 12 bin daimi ve çok sayıda geçici işçinin hangi işkolunda örgütlenmesi gerektiği tartışıldı. Çalışma Bakanlığı Çalışma Genel

26

"Çok partili sosyal demokratik düzen içinde reformların hızla ve çalışanlar lehine yapılabilmesi için gereğinde Anayasal eylemlerden kaçınılmamalıdır.

"Ulusun bütünlüğünü bozan bilumum fiillere karşı etken olmalı, kendi politikasına karşı bütün çıkarıcı çevre ve kurumlar nezdinde ağırlığını hissettirmelidir.

"Atatürk ilkeleri ana hedef olarak ele alınmalı, eyyamcı reformlar yerine gerçek reformlar saptanmalı ve uygulama şekli ile faydaları halkımıza anlatılmalıdır.

"İlkelerimiz ve buna uygun olan kısımları itibarıyla 4'ler raporu ve bütün Anayasal reformların gerçekleşmesinde işçinin siyasi ve ekonomik eğitiminin sağlanması zaruretine muhakkak inançla sarılmalı, bu fiilleri gerçekleştirmek istemeyen çevrelere karşı genel grev gibi anayasal haklar kanunlarla da sağlanmak sureti ile ülke ekonomisi üretim ve tüketiminde müessir olmalıdır."

Yol-İş Federasyonu'nun beşinci Genel Kurulu, bu gelişmelerden sonra, 8-10 Eylül 1971 günleri Ankara'da toplandı.

Genel Kurula **İstanbul**, İzmir, **Konya**, Ankara, **Mersin**, Kayseri, **Samsun**, Elazığ, **Diyarbakır**, Trabzon, **Van**, Erzurum, **Antalya**, Bursa, **Kastamonu**, Sivas, **Amasya**, Erzincan, **Eskişehir** ve **İskenderun Yol-İş Sendikaları** ile (Ankara) YSE-İŞ Sendikası katıldı.

YSE-İŞ Sendikası, 14.2.1970 tarihinde **Yol-İş Federasyonu** ile imzalanan protokol sonrasında **Yol-İş Federasyonu**'na katıldı. Bu tarihte YSE-İŞ'in 5200 dolayında üyesi vardı ve Genel Başkanlığını **Hidayet Aydın**, Genel Sekreterliğini **Sabahattin Karlıoğlu** sürdürüyordu.

Yol-İş Federasyonu'nun dördüncü ve beşinci faaliyet dönemlerinde eğitime büyük bir önem verildi. Binlerce **Yol-İş** üyesine seminer hizmeti götürüldü. Ayrıca çıkarılan çok sayıda yayın üyelerimize ve kamuoyunda ilgili kişilere ücretsiz dağıtılarak, hem eğitim çalışmalarına katkıda bulunuldu, hem de işçi haklarının geliştirilmesine katkı ve destek sağlandı.

25

Müdürlüğü, bu işçilerin "**YOL**" işkolunda örgütlenmesi gerektiğine karar verdi. Bu gelişmeler de şu biçimde ele alınmaktadır:

"Bilhare ve 28.9.1972 tarihinde İşkolları Yönetmeliğinde yapılan son değişiklikle 18 ve 19 sıra numaralı işkolları birleştirilerek 18 sıra numarasında "**inşaat**" işkolu kurulmuş ve özel ve kamu kesiminde yer alan bütün inşaat işleri bu işkoluna ithal olunmuştur.

"İşkolumuzun vas'atinin bu suretle genişletilmesinin sonucu Federasyonumuz, bu işkolunda yer alan en güçlü teşekkül olarak Türk-İş'in desteği ile geniş ve bugüne dek maalesef teşkilatlanması mümkün olmamış bu işkolunda teşkilatlanma çalışmalarına girişmiştir. Bu cümleden olarak Federasyonumuzda işkolumuzda kurulu birçok sendikalar üye olmuş ve eski üyelerimiz sendikalar da aynı işkolunda çalışan işçilerin hak ve menfaatlerinin korunabilmesi amacıyla gerekli çalışmalara girişmişlerdir."

"İşkolları Yönetmeliği hükümleri içinde aynı işkolunda bulunduğumuz YSE işçilerinin Federasyonumuz bünyesinde bir bütün olmaları yönündeki çalışmalarımız sürdürülmüştür.

"**Yol-İş** Sendikalarımıza, Federasyonumuz ve YSE-İŞ Sendikamıza bağlı YSE işçilerinin tümünün teşkilat olarak bir bütün haline getirilmesi için bünyemiz dışında bulunan Köy-İş Sendikası ile görüşmeler ve yazışmalar yapılmıştır.

"Federasyonumuz Yönetim Kurulunun YSE işyerlerinde bölgesel teşkilatlanma yönünde almış olduğu karar gereğince İstanbul, Samsun, Konya, Elazığ bölgelerinde bölgesel YSE-İŞ Yol, Su, İnşaat İşçileri Sendikaları kurulmuştur. Bölgesel teşkilatlanma projesi tatbikatta bir takım zorluklar ile karşılaşmıştır.

"Bu çalışma safahatında bünyemizdeki YSE-İŞ ile Köy-İş Sendikaları'nın bir bütün haline gelerek Federasyon bünyesinde yer almaları yönünde çalışmalar yapılmıştır. İki Sendikanın birleşme yönündeki çabaları 1973 yılı Haziran ayı içerisinde yaptıkları kongrelerde karara bağlanmıştır.

27

"YSE-İŞ ve Köy-İŞ Sendikaları KÖYYSE-İŞ Sendikası ismini alarak birleşmiş, bir sendika durumuna gelmişlerdir.

"YSE işyerlerinde çok sayıda sendika kuruluşu, zaman zaman memnun ve tatmin edilememiş grupların da bu işyerlerinde ikinci kuruluşları meydana getirmesine sebep olmuştur. Sendikalar arası bu çekişmeden elbette ki çoğunlukla YSE işçilerinin zarar gördüğünü söyleyebiliriz."

Bu dönemde, yukarıda belirtildiği gibi, bazı sendikalar kuruldu. Kurulan sendikalardan biri İstanbul YSI-İŞ Sendikası'dır. İstanbul YSI-İŞ, **Yol-İş Federasyonu**'nun 5.1.1972 günlü Yönetim Kurulu kararıyla oluşturuldu. İlk başlarda 800 üyesi vardı. 2 Nisan 1972 tarihinde yapılan genel kurulu öncesinde, **Yol-İş Federasyonu**'na bağlı Yapı-Yol Sendikası kendini feshetti ve YSI-İŞ'e katıldı. YSI-İŞ'in genel kurulunda ise Genel Başkanlığa **Orhan Balaban**, Genel Sekreterliğe **İsmet Acar** getirildi. İstanbul YSI-İŞ Sendikası 2 Nisan 1972 günü yapılan genel kurulunda **Yol-İş Federasyonu**'na katılma kararı aldı.

Samsun YSI-İŞ Sendikası 3.3.1972 tarihinde **Yol-İş Federasyonu**'nun sağladığı maddi ve manevi destekle kuruldu. Kuruluşundan kısa bir süre sonra üye sayısı 183 iken, 1975 yılında 476'ya ulaştı. Samsun YSE'de çalışan işçiler daha önce Tes-İŞ Sendikası'na üye bulunuyordu.

Konya YSI-İŞ Sendikası 29 Ocak 1973 tarihinde **Yol-İş Federasyonu**'nun yardım ve desteğiyle kuruldu. Kuruluşta 25 olan üye sayısı, 1975 yılında 250'ye ulaşmıştı. Konya YSI-İŞ Sendikası kuruluşuyla birlikte **Yol-İş Federasyonu**'na katıldı.

Bu dönemde **Yol-İş Federasyonu**'nun yönlendirici çalışmalarıyla çeşitli bölgelerde inşaat işkolunda yeni sendikalar oluşturuldu ve daha önceden kurulmuş ve faaliyet gösteren bazı sendikalar **Yol-İŞ'e** katıldı.

Kayseri Yapı-İŞ Sendikası 14.12.1972 tarihinde Kayseri'de kuruldu ve kuruluşuyla birlikte **Yol-İş Federasyonu**'na üye oldu.

28

Yol-İş Federasyonu bu biçimde hızla büyürken, bazı işyerlerinde rakip sendikalar kurduruldu. Örneğin 1972 yılında **Ankara Yol-İş Sendikası** işyerlerinde Ankara Merkez Yol-İşçileri Sendikası adıyla yeni bir sendika ortaya çıktı. Federasyon Yönetim Kurulu'nun 13.8.1972 tarihli toplantısında, bu tür bölücü davranışlara karşı açık tavır alındı.

Türkiye Yol-İş Federasyonu, 28 Mayıs 1973 günü toplanan Türk-İŞ 9. Genel Kurulu'nda etkin bir rol oynadı. **Türk-İŞ tarihinde ilk defa Yol-İş Federasyonu Genel Başkanı Halit Mısırlıoğlu, Türk-İŞ Genel Başkanı Seyfi Demirsoy'un karşısında aday oldu.**

Yol-İş Federasyonu'nun altıncı genel kurulu üye 28 sendikanın delegelerinin katılımıyla 5-8 Eylül 1973 günleri toplandı. Genel kurulda Genel Başkanlığa **Halit Mısırlıoğlu**, Genel Sekreterliğe **Rafet Altun**, Mali Sekreterliğe **Sabri Türkan**, Eğitim Sekreterliğine **Cahit Erhan** ve Teşkilatlandırma Sekreterliğine **Doğan Onur** seçildiler.

9. Yedinci Çalışma Dönemi ve Genel Kurul

Türkiye Yol-İş Federasyonu'nun 1973 yılı Eylül ayından 1975 yılı Eylül ayına kadar geçen dönemdeki faaliyetleri özellikle özel sektör işyerlerindeki örgütlenme çalışmaları açısından çok yoğun geçti. **Yol-İş Federasyonu**'nun işkolu yetkisini alması, özel sektör işyerlerindeki örgütlenme çalışmalarını hızlandırdı.

Çalışma Bakanlığı, 7.9.1973 tarihli kararıyla, "**Türkiye Karayolu, Yapım ve Onarım İşçi Sendikaları Federasyonu (Yol-İŞ)'nin İşkolları Yönetmeliği'nin 18 sıra numarasında kayıtlı inşaat işkolunda toplu iş sözleşmesi yapmak için 275 sayılı Kanunun 7'nci maddesinde belirtilen üye çoğunluğuna sahip bulunduğuna**" karar verdi.

Bu karara yapılan itirazların da reddedilmesi üzerine, **Yol-İş Federasyonu** işkolunda sahip olduğu yetkiye dayanarak özellikle özel sektör işyerlerinde çalışan işçiler adına toplu iş sözleşmeleri bağtılamaya başladı.

30

Hatir-İş Sendikası 25 Mart 1972 tarihinde **Yol-İş Federasyonu**'na katıldı. Sendika 2.5.1961 tarihinde **Muzaffer Alan, Yılmaz Erol, Selami Anadol, Celal Özbek, Metin Çetinkaya, Sevim Ses** ve **Turgut Sipahioğlu** tarafından kurulmuştu. Sendika, Demiryolları, Limanlar ve Hava Meydanları İnşaatı Genel Müdürlüğü işyerlerinde ve bazı müteahhit şirketlerde örgütlü bulunuyordu. 1973 yılı Haziran ayında üye sayısı 568 idi. Hatir-İş Sendikası 25.3.1972 günü yapılan olağanüstü genel kurulunda oybirliğiyle alınan kararla **Yol-İş Federasyonu**'na üye oldu. Sendikanın ismi daha sonra DLH-İŞ olarak değiştirildi.

Bu dönem içinde **Yol-İş Federasyonu**'na üye olan sendikalardan biri de, merkezi Samsun'da bulunan **BALYİM-İŞ Sendikası** idi.

Merkezi Karabük'te bulunan Yatırım-İş Sendikası da bu dönemde **Yol-İş Federasyonu**'na katıldı. Yatırım-İş Sendikası 4.9.1972 tarihinde **Celal Çetin, Sami Açıl, Hamdi Acar, Sadık Kuru, Şevket Ese** ve 10 arkadaşları tarafından kuruldu. Sendikayı kuran ve üye olanlar, Türkiye Demir Çelik İşletmeleri Genel Müdürlüğü bünyesinde bulunan inşaat işçileriydi. Sendikanın kuruluşundan kısa bir süre sonra üye sayısı 1189'a çıktı.

Federasyon'a katılan AS. YMI-İŞ Sendikası 1968 yılında İskenderun'da kuruldu. Kuruluşundaki üye sayısı 500 dolayındaydı. İskenderun 3. Demir Çelik Fabrikası inşaatıyla birlikte, Sendikanın üye sayısı yükseldi.

Türk-Yapı-İş Sendikası da 1972 yılında **Yol-İş Federasyonu**'na üye oldu. Türk-Yapı-İş 1965 yılında **Rifat Benli, Rasim Yıldırım, Mustafa Parlakyıldız, Suat Şükrü Kundakçı** ve 6 arkadaşları tarafından kuruldu. **Yol-İŞ'e** katılışında Türk-Yapı-İş Sendikasının 1050 üyesi vardı.

Bu dönemde örgütlenme açısından önemli bir gelişme, **Yol-İş Federasyonu**'na bağlı YSE-İŞ Sendikası ile Köy-İŞ Sendikası'nın 6 Haziran 1973 tarihinde birleşmeleridir. 1973 yılında bu birleşme ile ortaya çıkan KÖYYSE-İŞ Sendikası'nın üye sayısı 14 bin idi. 1973 yılında Köyyse-İŞ Sendikası'nın Genel Başkanı **Hidayet Aydın**, Genel Başkan Vekilleri **Sadık Özkan** ve **Sabahattin Karslıoğlu** ve Genel Sekreteri **Mahir Seğer**'di.

29

Bu dönemde özel sektör işyerleri içinde en önemlisi İskenderun Demir ve Çelik Fabrikası'ydı.

İskenderun Demir Çelik Fabrikası inşaatında 1974 yılında gelişen olaylardan sonra, 7 Ağustos 1974 tarihinde 3. Demir-Çelik Fabrikası inşaatında faaliyet gösteren 14 inşaat şirketi ile **Yol-İş Federasyonu** arasında toplu iş sözleşmeleri imzalandı. Bu şirketler şunlardır: Ercüment Sevgen-Necmettin Özmen ortaklığı, İntes İnşaat ve Ticaret A.Ş. Ayduk Koray, Nuro İnşaat ve Ticaret Kollektif Şirketi, M. Ali Güleç (TÜRSUM) Mühendislik Bürosu, Tan İnşaat ve Ticaret Ltd.Şti., Emrullah Altay, Mosan Çelik Makina ve İmal San. ve Tic. Ltd. Şti., Doğan Tümay, Bahattin Gören, Talip İşöğren, Kiska Komandit Şti., Entes Endüstri Tesisleri İmalat ve Montaj Taahhüt A.Ş., Enka İnşaat ve San. A.Ş.

Bu toplu iş sözleşmeleri ile İskenderun Demir-Çelik Fabrikası inşaatında çalışan yaklaşık 11 bin işçiye çeşitli alanlarda yeni haklar sağlandı.

Bu toplu iş sözleşmeleri dışında, Garanti İnşaat ile Bayındır Barajı ve Doğu İnşaat Ltd.Şti. ile Hasanoğlu-Ayvacı Barajı işyerlerinde çalışan işçiler için de toplu iş sözleşmeleri imzalandı.

Ancak İskenderun Demir-Çelik İnşaatında çalışan işçiler adına imzalanan toplu iş sözleşmeleri işverenlerce uygulanmadı. Bunun üzerine **Yol-İş Federasyonu**, gerekli kanuni prosedürü tamamladıktan sonra, 13 Ocak 1975 günü çeşitli işyerlerinde çalışan 12 bin işçiyi kapsayacak biçimde grev kararı aldı. Müteahhitler, **Yol-İş Federasyonu**'nun aldığı grev kararını etkisiz kılmak için yoğun bir baskıya başvurdular. İşyerlerinden çok sayıda işçi çıkardılar. Bazı işyerlerinde grev oylaması istettiler. Ancak bütün bu baskılara rağmen, işçiler, **Yol-İş Federasyonu**'nun almış olduğu grev kararını uygulamaya kararlı olduklarını gösterdiler. Bunun üzerine, işverenler anlaşmaya yanaştı. Toplu iş sözleşmesinin uygulanmayan hükümlerinin uygulanmaya başlanmasının yanı sıra, ek protokolla yeni haklar da elde edildi.

İskenderun'daki olaylar **Yol-İŞ'in** özel sektör işyerlerindeki gücünü ve güvenilirliğini artırdı.

31

Bu dönemde **Yol-İş Federasyonu**'nun inşaat işkolunda örgütlülük düzeyi özetle şöyledi:

Karayolları, Genel Müdürlüğü'ne bağlı 17 bölgede çalışan işçilerin tümü **Yol-İş** Sendikalarına üye idi.

Demiryolları, Limanlar ve Havameydanları İnşaatı Genel Müdürlüğü işyerlerinde çalışan işçiler **DLH-İŞ** ile **İstanbul Yol-İş Sendikası**'nda örgütlenmişlerdi.

Bayındırlık Bakanlığı Yapı İşleri Genel Müdürlüğü'ne bağlı işyerlerinde işçilerin büyük bir bölümü Yapı-İmar Sendikası'nda örgütlüydü. Yapı İmar Sendikası'nın **Ankara, Erzurum, Trabzon, Elazığ, Erzincan, Bursa ve Eskişehir**'de şubeleri vardı. Yapı İmar Sendikası dışında kalan işçilerin bir bölümü ise diğer **Yol-İş Federasyonu** sendikalarında örgütlüydü.

İmar ve İskan Bakanlığı işyerlerinde, **Yol-İş Federasyonu** üyesi Türkiye İmar İnşaat-İş Sendikası faaliyeti gösteriyordu.

Özel sektöre ait işyerlerinde çalışan işçiler ise **Yol-İş Federasyonu**'na bağlı AS.YMİ-İŞ, Türk Yapı-İş, Yatırım-İş ve merkezli İzmir'de bulunan Genel Yapım-İş Sendikalarına üye idiler.

Bu çalışma döneminde **Yol-İş Federasyonu**'na katılan sendikaların en önemlisi, 11.7.1967 yılında kurulan Yapı-İmar idi. Yapı-İmar 1967 yılında **Halit Mısırlıoğlu, Rafet Altun, Mesut İ. Kahratlı, Cahit Oğur, Göktaş Alpman, Aydoğan Yılmaz, Alaaddin Sencer, Filiz Evren, Necati Çağlayan, Haydar Akkol, Fikret Damgacı ve Sadi Özgün** tarafından kuruldu. Sendika, Bayındırlık Bakanlığı Yapı İşleri Genel Müdürlüğü işyerlerinde örgütlendi. İlk yıllarda 1500 dolayında olan üye sayısı 1975 yılında 2500'e ulaşmıştı. Yapı-İmar'ın 23.9.1974 tarihinde yapılan olağanüstü genel kurulunda **Yol-İş Federasyonu**'na katılma kararı alındı.

Bu dönemde **Yol-İş Federasyonu**'nun yardım ve yönlendiriciliğiyle **Van, Trabzon ve Ankara** YSI-İŞ Sendikaları kuruldu. Daha önce kurulup faaliyetini sürdürmekte olan **Diyarbakır YSI-İŞ** Sendikası ise **Yol-İş**'e katıldı.

32

(**İstanbul, İzmir, Konya, Ankara, Mersin, Kayseri, Samsun, Elazığ, Diyarbakır, Trabzon, Van, Erzurum, Antalya, Bursa, Kastamonu, Sivas, Amasya, Erzincan, Eskişehir, İskenderun**) YSI-İŞ Sendikaları (**Ankara, Diyarbakır, Van, İstanbul, Samsun, Konya, Elazığ, Adana**) AS.YMİ-İŞ Sendikası, Türk Yapı-İş, Yatırım-İş, Genel Yapım-İş, T. İmar-İnşaat-İş, Yapı-İmar, DLH-İŞ.

Genel kurula sunulan çalışma raporunda Federasyon ve bağlı sendikaların faaliyetleri şöyle anlatılıyordu:

"Bu genel kurulumuzun bir özelliği var. Şimdiye kadar yalnız kamu kesiminin belli bir bölümüne hitap eden Federasyonumuz, işkolları Yönetmeliğinde yapılan değişiklikten sonra hem kamu kesiminin tüm yapıcılıkta ilgili kuruluşlarına, hem de özel sektörün yapıcılıkla uğraşan kesimine müdahale imkanını bulmuştur.

"Kamu kuruluşlarından **Karayolları Genel Müdürlüğü, YSE Genel Müdürlüğü, Yapı İşleri Genel Müdürlüğü, Demiryolları, Limanlar ve Hava Meydanları İnşaatı Genel Müdürlüğü, TEK Genel Müdürlüğü, İmar İskan Bakanlığı'na** bağlı ilgili genel müdürlüklere dahil işçileri kapsamına alan Federasyonumuz, iktisadi devlet kuruluşları ile devletin ortak olduğu bazı anonim şirket işçilerini de bünyesinde toplamış, bu meyanda **Demir Çelik Fabrikaları, Keban Barajı, Hasanoğlu (Ayvacık) Barajı, Seyitömer Termoelektrik Santrali, Boğaz Köprüsü İnşaatı, Aliağa Rafineri** tevsiî inşaatı işçilerinin büyük bir bölümü ile **Irak-Türkiye Petrol Boru Hattı** ve daha bir hayli yurt kalkınmasını etkileyecek belli başlı yatırımlarda çalışan inşaat işçilerini kısa süre içinde tam bir başarı ile örgütlemesini bilmiştir.

"Kamu kesiminde çalışan, hakkı daha az istismar edilmiş, daha çok uyanmış işçi kardeşlerimiz, özel sektörün büyük bir kesiminde ortaçağ zihniyeti içinde çalıştırılan arkadaşlarımızın haklarını ve onların ana, baba, eş ve çocuklarını korumak için hem maddî, hem de manevî destek olmak zorundadır."

34

Diyarbakır YSI-İŞ Sendikası **Diyarbakır'da Mahmut Özçelenk, Reşat Yarılgıçlı, M. Fahri Altunkalem** ve 9 arkadaşları tarafından kuruldu. İlk başlarda 100 dolayında olan üye sayısı 1975 yılında 600 kişiye ulaşmıştı. Sendika 11.5.1974 tarihinde **Yol-İş Federasyonu**'na katıldı. 1975 yılında Genel Başkanlık görevini **Kadir Narin**, Genel Sekreterlik görevini de **M. Fahri Altunkalem** yürütüyordu.

Ankara YSI-İŞ Sendikası 25.11.1973 tarihinde **Hidayet Aydın, Dündar Akın, Mustafa Bayraktar, Doğan Onur, Fevzi Yurdakul** ve arkadaşları tarafından **Ankara'da Yol-İş Federasyonu**'ndan alınan borçla kuruldu. 1975 yılında **Ankara YSI-İŞ**'in Genel Başkanlığını **Dündar Akın**, Genel Başkan Vekilliğini **Hidayet Aydın**, Genel Sekreterliğini **Mustafa Bayraktar** yürütüyordu.

VAN YSI-İŞ Sendikası **Van'da Yol-İş Federasyonu**'nun desteğiyle kuruldu. **Van, Muş, Bitlis ve Hakkari'de** 237 işçi 1975 yılı ortalarında **Van YSI-İŞ** üyesiydi.

Trabzon YSI-İŞ Sendikası 1975 yılında **Ziya İpek, İ. Hakkı Günel, İ. Sami Erdener, Hikmet Cılara** ve arkadaşları tarafından **Trabzon'da** kuruldu.

1975 yılında **İskenderun 3. Demir Çelik Fabrikası** liman ara inşaatını üstlenen **Gür-İş** şirketi ile **Yol-İş Federasyonu** üyesi **AS.YMİ-İŞ** Sendikası arasında sürdürülen toplu iş sözleşmesi görüşmelerinde anlaşma sağlanamadı. İşyerinde grev kararı alındı. Grev oylamasında da işçiler greve "evet" dediler. 1975 yılı Mayıs ayında grev başladı. İsteklerin kabul edilmesi üzerine grev sona erdi.

1975 yılında önemli işçi olaylarından biri ise 16 Haziran 1975 günü **İzmir'de** sabah 06 ile 14.00 arasında 8 saat süren **Türk-İş** direnişiydi. **İzmir Yol-İş Sendikası** üyeleri de bu direnişe katıldılar. Direniş en temel işçi hak ve özgürlüklerinin tanınması amacıyla yapıldı.

Yol-İş Federasyonu'nun yedinci genel kurulu 1-4 Eylül 1975 günleri toplandı. Bu tarihte Federasyon'a 35 sendika üeydi. **Yol-İş** Sendikaları

33

Genel Kurulda yapılan seçimlerde yürütme kuruluna **Halit Mısırlıoğlu** (Genel Başkan), **Muzaffer Saraç** (Genel Sekreter), **Sabri Türkan** (Mali Sekreter), **Cahit Erhan** (Eğitim Sekreteri) ve **Doğan Onur** (Teşkilatlanma Sekreteri) seçildiler.

Yönetim Kurulu üyeliklerine ise şu kişiler seçildi: **Ali Rıza Akkemik, Emin Kaya, Sabri Kılıç, Recai Emre, Süleyman Ejder, Macit Erses, Mürsip Öztürk, İbrahim Karakaya, Temel Malkoç, Halil Arpalı, Canip Çağlar, Necatı Yapıcı, Faik Bayar, Bekir Aşçı, Kemal Çelik, Gültekin Okur, Yusuf Güler, Mehmet Tanrıyar, Mustafa Saka, Behzat Akdoğan, Kadir Narin, Ramazan Doğru, Ziya İpek, Yüksek Tekay.**

10. Sekizinci Çalışma Dönemi ve Genel Kurul

Türkiye Yol-İş Federasyonu'nun 1975 yılı Eylül ayı ile 1977 yılı Eylül ayı arasındaki dönemdeki çalışmaları bir yanıyla toplu iş sözleşmeleri aracılığıyla üyeleri için yeni hak ve menfaatler sağlamakla geçerken, diğer taraftan MC Hükümetinin yoğun saldırılarını göğüslemekle geçti.

Yol-İş Federasyonu'nun sekizinci genel kuruluna sunulan çalışma raporunda 1975-1977 dönemi şöyle değerlendiriliyor:

"Son iki yılda elde ettiğimiz deneyler kalıcı değerde sonuçlar ortaya çıkarmıştır. Tüm sendikacılığa karşı yönelen saldırılara, işkolumuzda verdiğimiz mücadele diğer sendikaların ve işçilerin destek ve hayranlığını kazandı. Federasyonumuza bağlı sendikalar genellikle daha mücadeleciler oldular. Daha çok atılım gücü gösterdiler. İleride elde edilecek yeni başarılar için önemli koşullar bu dönemde hazırlanmış oldu. Herşeyden önce bu dönemde birliğimiz korunmuş, saflarımız daha da sıklaşmış oldu."

Yol-İş Federasyonu bu dönemde yalnızca toplu iş sözleşmeleri başlatılmakla kalmadı. İşçilerin ve sendikaların toplumsal ve siyasal yaşamın her alanında etkili olmasını sağlamak amacıyla programlar üretti ve bunları üyelere ve kamuoyuna benimsetmeye çalıştı. **Türk-İş**'in daha etkili bir mücadele vermesini savunularının başında **Türkiye Yol-İş Federasyonu** ve bağlı sendikalar geliyordu.

35

Yol-İş Federasyonu Genel Başkanı **Halit Mısırlıoğlu**, Türk-İş'e bağlı birçok sendika adına 12 Temmuz 1976 günü yaptığı açıklamada, işçilerin siyasal yaşama gereken ağırlığı vermelerini istiyor ve "İşçiler siyasal yaşama yön vermelidir" diyordu.

Sekizinci genel kurula sunulan çalışma raporunda sendikaların mücadelesinin çok yönlülüğü konusunda şu saptamalar yapıyordu:

"Belirli dönemlerde yapılan toplu iş sözleşmeleriyle alınan haklar daha iyi bir yaşam için tek çare değildir. Toplu iş sözleşmeleriyle ancak sömürüyü sınırlama mücadelesi yapılır."

"Sendikaların bir parti olmayıp, ekonomik mücadele aracı olduğunu, ancak ekonomik çıkarların siyasal çıkarlardan ayrı düşünülmemeyeceğini yıllardır kabul eden Federasyonumuz, vergiden konuta, madenlerin devletleştirilmesinden kredi dağılımına, toprak reformundan dış ticarete kadar kendi anatüzünde bir dizi amaç ve ilke saydıktan sonra sonuç bölümünde şu hükümlenmiştir: Yol-İş yukarıda belirtilen amaç ve ilkelere aykırı davranan tüm kişi ve kuruluşlarla mücadele eder. Bu amaç ve ilkeleri savunan kişi ve kuruluşları destekler."

Türkiye Yol-İş Federasyonu 1975-1977 döneminde Türk-İş yönetimini eleştirdi. Eleştirilen konulardan biri partilerüstü politika, diğeri Asya Amerika Hür Çalışma Enstitüsü (AAFLI) ile ilişkilerdi.

Yol-İş Federasyonu Yürütme Kurulu'nun 27.3.1977 günü basına ve kamuoyuna yaptığı açıklamada şöyle deniliyordu:

"Son siyasal gelişmeler daha da berraklaşarak erken seçim kararı Meclislere gelmiştir. Bu ortamda, ülkede can güvenliğini yeniden sağlayacak, demokratik hak ve özgürlüklerin daha da gelişmesine olanak verecek demokratik sol doğrultudaki siyasal bir partinin desteklenmesi görevi ile karşı karşıya bulunuyoruz. Böyle bir kararın 2/3 çoğunlukla Türk-İş Yürütme Kurulunda alınması olanaksızdır. Bu nedenle, demokratik sol bir partiyi destekleme kararının alınabilmesi için olağanüstü Genel Kurula yapılması gerekmektedir."

36

İşçilerin greve "hayır" demesi için devletin araçları ile işveren vekilleri gece yarları işçilerin evlerini dolaşmış, işçiler işten atılmak ve sürülmekle tehdit edilmiştir."

Ancak greve çıkmadı. 6 gün süren grev sonrasında atılan işçinin geri alınması ve Federasyon'un 12 maddelik taleplerinin kabul edilmesiyle grev sona erdi.

Bu dönemde Milliyetçi Cephe Hükümeti'nin kamu kesimi işyerlerinde uyguladığı taraflı politikalar, Karayolları Konya Bölge Müdürlüğü'nde greve gidilmesine neden oldu.

1976 yılında Konya'ya yeni bir bölge müdürü atıldı. Yeni müdür, altı servis şefini ve daha sonra da 47 işçiyi işten çıkarttı. Arkasından da Öz-Yol-İş isimli bir sendika kuruldu ve işveren desteğiyle işyerinde örgütlenmeye başladı. Bunların üstüne de bir bekiçi üye, işveren tarafından dövüldü ve tazminatsız olarak işten çıkarıldı.

İşyeri düzeyindeki toplu iş sözleşmesinin imzalanmasından sonra **Konya Yol-İş Sendikası** uyuşmazlık prosedürünü başlattı. Ancak Karayolları Bölge Müdürlüğü yetkilileri, Bölge Çalışma Müdürlüğü'nde düzenlenen toplantılara katılmadılar.

Konya Yol-İş Sendikası Yürütme Kurulu, uyuşmazlığı barışçıl yollardan çözülme konusundaki girişimlerin başarısızlıkla sonuçlanması üzerine, 1 Ağustos 1976 günü grev kararı aldı.

Bu gelişmeler, **Yol-İş Federasyonu**'nun Çalışma Raporunda şöyle değerlendiriliyordu:

"Amaç güdümlü sendikacılık devrini açmak, devlet olanaklarından yararlanılarak Türk-İş'i yoketmekti. Bunun için de ilk hedef **Yol-İş** alınmış ve işe Konya'dan başlanılmıştır."

"Olayları başından beri izleyen Yürütme Kurulumuz 4 Haziran 1976 günü yaptığı toplantıda, olayların yerinde tespiti için bir heyeti görevlendirmiş, işçilerin çok yoğun baskısıyla 12 Ağustos günü 31 işyerinde başlayan grev

38

"Olağanüstü Genel Kurul, sadece bu kararı almakla yetinmeyip, işçi hareketini özünden saptıran Türk-İş yönetimine son vermeli ve işçi sınıfı çıkarlarını savunan bir yönetimi de işbaşına getirmelidir."

Yol-İş Federasyonu, Türk-İş'in AAFLI ile ilişkilerinin kesilmesi için de girişimlerde bulundu. Genel Başkan **Halit Mısırlıoğlu**'nun 1976 yılı Temmuz ayında yapılan Türk-İş Yürütme Kurulu toplantısına sunduğu önergede, Türk-İş'in AAFLI ile imzaladığı teknik yardım anlaşmasının iptali isteniyordu.

Türkiye Yol-İş Federasyonu'nun Türk-İş içinde giderek artan gücü ve etkinliği ve iktidardaki Milliyetçi Cephe Hükümetine karşı işçilerin çıkarları için aldığı tavır, **Yol-İş**'i bu dönemde bir hedef haline getirdi. Genel Kurula sunulan çalışma raporunda bu konuda şu değerlendirme yapıyordu:

"Milliyetçi Cephe'nin sendikal örgütleri bölüp birbirine düşürme politikasının tüm sendikacılığı kapsadığı açıktır. Ancak, kurulduğu 1963 yılından beri doğru çizgisini sürdüren **Yol-İş Federasyonu** ve ona bağlı örgütler bu politikada boy hedeflerinden biri olarak alınmıştır."

Bu dönemde Milliyetçi Cephe Hükümetinin **Türkiye Yol-İş Federasyonu**'na yönelik saldırısının önemli amaçlarından biri, **Yol-İş**'i YSE işyerlerinden çıkarmaktı.

İstanbul YSE Makina İkmal Grup Amirliği'nden bir işçinin çıkarılması **Türkiye Yol-İş Federasyonu**'nun greve gitmesine yol açtı. **Yol-İş Federasyonu** Yürütme Kurulunun 4 Kasım 1975 tarihinde yaptığı toplantıda YSE Makina İkmal Grup Amirliği işyerinde greve gidilmesi kararı alındı. Hak grevi, 60 işçinin katılımıyla 6 Kasım 1975 tarihinde başladı.

Bu günlerdeki gelişmeler, Çalışma Raporu'nda şöyle ele alınıyordu:

"Grev hakkı doğmadan önceki olaylar ise hayli ilginçtir. İstanbul YSE-İŞ Sendikası YSE I. Bölge ve Makina İkmal Grup Amirliği işyerleri için işverenle uyuşmazlığa gitmiş, uyuşma sağlanmadığı için grev kararı alınmıştır. İşveren, işçileri zorlayarak her iki işyeri için grev oylaması istemiştir."

37

üzerine 16 Ağustos günü Yürütme Kurulumuz Konya'da olağanüstü toplanmıştır. Grevin başarıya ulaşması için Yürütme Kurulumuz tüm görevlerini eksiksiz yerine getirmiştir.

"Bu arada 16 Ağustos günü işverenin grevin kanunsuz olduğunu iddia ederek Konya İş Mahkemesi'nde açtığı dava karara bağlandı. Mahkeme, grevin yasal olduğuna karar verdi. Grev devam ederken, grevi destekleme karar alan Türk-İş, Halil Tunç başkanlığında Türk-İş'e bağlı 22 sendikaların yöneticisiyle Konya'ya geldiler."

"Grevin devamı ve taleplerimizin kabul edilmemesi üzerine ikinci kez 6 Eylül günü Ankara'da olağanüstü olarak toplanan Yürütme Kurulumuz, tüm ülkede tüm Karayolları işyerlerindeki işçilerin direnişe geçmeleri kararını aldı ve uygulama için Yürütme Kurulunu yetkilili kıldı."

"Yürütme Kurulumuz, Yürütme Kurulumuzun aldığı "tüm işyerlerinde direnişe geçilmesi" kararının 22 Eylül 1976 günü uygulanmasını bir telgrafila üye sendikalara 13 Eylül günü duyurdu. Sendikalarımız uygulama için hazırlıklarını sürdürürken, DİSK'in DGM için başlattığı direnişler yaygın bir şekilde devam ediyordu."

"Direniş kararımızı haber alan Türk-İş Teşkilat Başkanlarını olağanüstü olarak 20 Eylül 1976 günü toplantıya çağırdı. Türk-İş Teşkilat Başkanlarının aldığı karar **Yol-İş**'in uygulamaya koyacağı direnişin uygulanmaması, ertelenmesi yolunda olmuş ve Türk-İş Yürütme Kurulu 21 Eylül günü bu kararın Federasyonumuza çektiği şu telle duyurmuştur: "22 Eylül 1976 tarihinde başlatılması kararlaştırılan direnişinizin bir süre ertelenmesini rica ederiz. Federasyonumuz bu karara uymuş ve taleplerimizin görüşülmesine başlanmıştır. Bu arada şunu da belirtmekte yarar var. Türk-İş Genel Başkanı Halil Tunç 7 Eylül günü basına verdiği demeçte, "Yol-İş Federasyonu'nun başlattığı grevden sonra petrol ve kömür işkollarında da direniş, eylem ve grevler hemen başlayacaktır" demesine rağmen bu gerçekleşmemiştir."

39

12 Ağustos 1976 günü başlayan ve 42 gün devam eden grev, imzalanan protokolle 23 Eylül 1976 günü sona erdirildi.

Yol-İş Federasyonu'nun ve öncelikle de **Konya Yol-İş** üyelerinin ve yöneticilerinin fedakarca göğüsledikleri bu saldırı, hükümet destekli ve güdümlü bir sendikacılığın yaratılmasını amaçlıyordu. Nitekim, Öz-Yol-İş Sendikası'nın arkasından diğer işkollarında da aynı nitelikte sendikalar kurulmuş ve Milliyetçi Cephe Hükümetinin bir kanadının açık ve aktif desteğiyle Hak-İş Konfederasyonu oluşturulmuştur. **Konya Yol-İş Sendikası**'nın üyelerinin ve yöneticilerinin fedakarca mücadelesi ve **Yol-İş Federasyonu** bünyesindeki tüm sendika ve üyelerin maddi ve manevi desteği, Türkiye Sendikacılık Hareketinin bağımsızlığını yok etmeyi amaçlayan bu ciddi saldırıyı püskürtmüştür.

Milliyetçi Cephe Hükümetinin **Türkiye Yol-İş Federasyonu** ve bağlı sendikalara yönelik saldırısının bir sahnesi de Erzurum'da sergilendi.

Erzurum Yol-İş Sendikası üyeleri sürülme ve işten atılmaya tehdit edildiler. Muvakkat işçiler ise Öz-Yol-İş Sendikası'na üye olmaya zorlandılar. Bu baskılar, işçilerin bıçaklanmasına kadar vardırdı.

Yol-İş Federasyonu Yönetim Kurulu 6 Eylül 1976 günü yaptığı toplantısında **Erzurum**'da üyelerimiz üzerindeki baskıyı da görüştü ve bu bölgede de grev uygulanmasına karar verdi. Ancak **Konya** greviyle ilgili olarak Karayolları Genel Müdürlüğü ile yapılan görüşmelerde **Erzurum**'daki baskılar ve olaylar da gündeme getirildi ve **Konya** grevinin sona erdiren protokol imzalanırken, **Erzurum**'a ilişkin düzenlemeler de getirildi.

Bağımsız sendikacılığı kabul edemeyen ve hükümet güdümlü bir sendikacılığı MC döneminde yerleştirmeye çalışan güçler, **Erzurum Yol-İş** yöneticilerinin ve üyelerinin fedakarca çalışmalarıyla ve mücadeleleriyle bir yenilgi daha aldılar.

Yol-İş Federasyonu bünyesindeki sendikaların ve **Konya** ve **Erzurum** Karayolları işçilerinin bilinçli ve kararlı mücadelesi olmasaydı, hükümet destekli ve güdümlü sendikacılığın kamu keiminde yerleştirilmesi söz konusu olabilirdi.

40

Karayolları Genel Müdürlüğü bünyesindeki tüm işyerlerinde çalışan işçiler **Yol-İş Federasyonu**'na bağlı sendikalara üyeydi.

Yapı İşleri Genel Müdürlüğü'nün 84 işyerinin 54'ünün yetkisi Federasyon üyesi sendikalara aitti. 30 işyerindeki yetki ise Baysen-İş Sendikası'ndaydı.

Bayındırlık Bakanlığı'na bağlı 28 işyerinin 22'sinin işyeri yetkileri Federasyon üyesi sendikalara aitti. Diğer 6 işyerinde ise, gerçekte üyesi bulunmayan Demlim-İş Sendikası, çeşitli oyunlarla yetki almıştı.

YSE Genel Müdürlüğü'ne bağlı 94 işyerinden yalnızca 12'sinde işyeri yetkileri Federasyon üyesi sendikalara ait bulunuyordu. **Yol-İş Federasyonu**'nun yedinci çalışma döneminde kurulan **Konya**, Trabzon, Samsun, Elazığ, Ankara ve Van YSİ Sendikaları etkili bir çalışma gösteremedi ve baskılar karşısında yeterince güçlenemedi.

Bu dönemde federatif tip örgütlenmeden milli tipe geçiş konusunda bazı girişimlerde bulunulmuşsa da, bu doğrultuda somut bir adım atılmadı.

1975-1977 döneminin önemli olaylarından biri de, **Yol-İş Federasyonu**'nun Uluslararası Kamu Görevlileri Federasyonu'ndan ayrılması ve Uluslararası İnşaat ve Ağaç İşleri Federasyonu'na üye olmasıdır. Bu değişiklik **Yol-İş Federasyonu**'nun faaliyet gösterdiği işkolunun değiştirilmesi sonucunda olmuştur. Fakat **Yol-İş** daha sonraki yıllarda Uluslararası Kamu Görevlileri Federasyonu'na yeniden üye olmuş ve PSI ile IFBWW üyeliğini birlikte sürdürmüştür.

1975 yılından başlayarak **Yol-İş Federasyonu**'nun üyelerine sunmaya başladığı diğer bir hizmet de, İş Riskini Karşılama, Sosyal Yardım, Biriktirme ve Yatırım Fonu'nun Yüksek Tahsil Kredi Bürosu kurarak işçi çocuklarına kredi vermesidir.

Federasyon'un sekizinci genel kurulu 21 Eylül 1977 tarihinde toplandı.

Genel kurulda yapılan seçimlerde Genel Başkanlığa **Halit Mısırlıoğlu**, Genel Sekreterliğe **Muzaffer Saraç**, Mali Sekreterliğe **Bayram Meral**, Eğitim Sekreterliğine **Cahit Erhan** ve Teşkilatlanma Sekreterliğine **Doğan Onur** seçildiler.

42

Bu baskıları Yapı-İmar Sedikası üyeleri de yaşadılar. Kurdurulan Öz Yapı Sen aracılığıyla sürdürülen ve iktidar destekli saldırı, Yapı-İmar Sendikası'nın yönetici ve üyelerince geri püskürtüldü.

Yol-İş Federasyonu'nu Milliyetçi Cephe Hükümetinin saldırılarının hedefi durumuna getiren nedenlerden biri, **Yol-İş**'in işçi hak ve menfaatlerini herşeyin üstünde tutmasıydı. Bunun bir parçası olarak da, demokrasiye yönelik her türlü saldırıya da karşı çıkılıyordu. Bunun örneklerinden biri, 1976 yılında Devlet Güvenlik Mahkemeleri'nin yeniden gündeme getirilmesi karşısında **Yol-İş Federasyonu**'nun aldığı tavrıdır.

1976 yılında Devlet Güvenlik Mahkemelerinin yeniden kurulmasına **Türk-İş** üyesi sosyal demokrat sendikalar da karşı çıktı. **Yol-İş Federasyonu**'nun etkin bir biçimde katılımıyla, DGM'lere karşı bir kampanya başlatıldı.

12 Temmuz 1976 günü **Yol-İş Federasyonu** Genel Başkanı **Halit Mısırlıoğlu**, DGM'ye neden karşı olduklarını kamuoyuna ve işçilere duyurdu. Bu açıklamada, devlet güvenlik mahkemelerinin, Türkiye'nin de imzası bulunan uluslararası belgelerde yer alan insan hak ve özgürlüklerine aykırı olduğu açıklanıyor ve şöyle deniliyordu:

"Anayasa, insan hak ve özgürlükleri, sendikal hak ve özgürlükler ile uyumsuzluk içinde olduğu görülen bu Yasanın çıkarılmasına karşı olmak, işçi sınıfı için sadece özgürlükçü demokrasiyi koruma ödevinin bir gereği değil, aynı zamanda genel yargı organlarında görevli tüm yargıçlara duyulan saygının bir sonucudur."

Yol-İş Federasyonu bu dönemde de inşaat işkolunda işkolu yetkisini aldı.

İşkolu yetkisinin alınması 1975 yılının son günlerinden başlayan ve 17 Ağustos 1976 gününe kadar süren bir mücadele sonucunda gerçekleşti.

1977 yılında inşaat işkolunda **Yol-İş Federasyonu** ve bağlı sendikaların örgütlülük durumu özetle şöyleydi:

41

Yol-İş Federasyonu Yönetim Kurulu ise şu kişilerden oluştu: **Ali Rıza Akkemik, Kemal Aladağ, Recai Emre, Veysel Eryılmaz, Emin Kaya, Ali Handan, Şinasi Başaran, Tahsin Sancılı, Cemil Sever, Temel Malkoç, Halil Arpalı, Doğan Çavuşoğlu, Canip Çağlar, M.Nejat Yapıcı, Bekir Aşçı, Kemal Çelik, Yusuf Güler, Gültekin Okur, A. Nejat Karaöz, Behzat Akdoğan, Kadir Narin, Orhan Balaban, Ramazan Doğru, Turan Tayalı, Yüksel Tekay, Satılmış Ebik.**

11. Dokuzuncu Çalışma Dönemi ve Genel Kurul

Türkiye Yol-İş Federasyonu'nun 1977 Eylül ile 1980 Kasım dönemi çalışmaları da her açıdan son derece yoğundur.

Bu yıllarda Türkiye büyük altüst oluşlar yaşadı. Can güvenliği kalmadı. Demokratik hak ve özgürlüklerin kullanılması giderek zorlaştırıldı.

Türkiye Yol-İş Federasyonu ve bağlı sendikalar bu dönemde silahlı çatışmaların dışında kaldı.

Türkiye Yol-İş Federasyonu'nun 9. Genel Kurulu 17 Eylül 1980 günü toplanacakken, 12 Eylül 1980 sonrasında tüm sendikal çalışmaların durdurulması nedeniyle ancak 1980 yılı Kasım ayında toplanabildi. Bu genel kurula sunulmak üzere 12 Eylül 1980 öncesinde hazırlanmış Çalışma Raporu'nda bu dönemdeki olaylar karşısında **Türkiye Yol-İş Federasyonu** ve bağlı sendikaların tutumu şöyle değerlendirilirdi:

"8. Genel Kurulumuzu yaptığımız 1977'den bu yana geçen üç yıl içinde örgütümüzün ve üye işçilerimizin terör ve anarşi karşısındaki tavrı, işçi sınıfına yaraşır bir tavır olmuştur.

"Bu üç yıllık çalkantılı ve zor dönem içinde bini aşkın işyerinde çalışan binlerce üyemiz 67 il düzeyine yayılmış olmakla birlikte her zaman terörün de, anarşinin de dışında olmuşlardır. Ancak, zaman zaman terör, ölüm ve yaralama ile biten saldırıların üyelerimize de yönelmiştir. Üç yılda örgütümüz içinde 7 işçi, 4 mühendis öldürülmüştür. Otuza yakın yaralama olmuş, özellikle son sekiz ay içinde 600'e yakın işçi tutulmuştur."

43

Türkiye Yol-İş Federasyonu'nun 9. Genel Kuruluna sunulan Çalışma Raporu'nda düşünce özgürlüğünün de en geniş biçimde sağlanması isteniyordu. Bu konuda şu değerlendirme yapıyordu:

"Parlamento'yu ve özgürce düşünce mücadelesi yapmanın yollarını tıkamak, toplumu sürekli sancıya itmek, yanlış yerlerde basınç birikimleri toplanmakta ve gereksiz yerlerde ve zamanlarda yanlış patlamalar olmaktadır.

"Düşünce özgürlüğünün, çağdaş ve çoğulcu bir demokrasiye uygun biçimde sağlanması halinde rejimimizdeki tıkanıklıklar giderilecek, soluksuz ve sessiz bırakılmak istenen kitleler haklarını kendi güçleriyle demokratik yolları kullanarak alacaklar ve sosyal adalet, yukarıdan kararlara değil sınıfların ve çıkar gruplarının özgür rekabet ortamında ağırlıklarını meşru şekilde koymaları ve asil sağlıklı dengeleri oluşturmalarıyla sağlanacaktır."

Türkiye Yol-İş Federasyonu bu çalışma döneminde de inşaat işkolunda çalışan işçiler adına işkolu düzeyinde toplu iş sözleşmesi bağtılma yetkisini aldı.

Çalışma Bakanlığı'nın işkolu yetkisini 19.10.1979 tarihinde **Yol-İş'e** vermesinden sonra, çeşitli sendikaların itirazları üzerine konu Yargıtay'a gitti. Yargıtay 9. Hukuk Dairesi 3.12.1979 tarihinde bu sendikaların yaptığı itirazı reddetti ve **Yol-İş'in** işkolu yetkisi kesinleşti.

Türkiye Yol-İş Federasyonu'nun 1977-1980 dönemi çalışmaları arasında YSE-İŞ Sendikası'nın kurulması da bulunmaktadır.

Federasyon'un 1977 yılında yapılan sekizinci genel kurulunda alınan kararlar arasında, inşaat işkolunda kamu kesiminde sendikal birliğin sağlanmasına ilişkin olanlar da vardı. Federasyon Yönetim Kurulu konuyu çeşitli kereler görüştü ve YSE işçilerinin isteklerini de gözönünde bulundurarak, YSE-İŞ Sendikası'nın kurulmasına karar verdi.

YSE-İŞ Sendikası, **Yol-İş Federasyonu**'nun maddi ve manevi desteğiyle 18.10.1978 günü kuruldu. Örgütlenmesini tamamladıktan sonra, birinci genel kurulu 26.6.1979 tarihinde yapıldı.

44

Anlaşmanın, işçi sınıfının çıkarları doğrultusunda uygulanabilmesinin temel ögesi, sendikaların demokratik işlevlerinin arka plana itilmemesi ile olanaklı olacaktır. İşçi örgütleri, tabanlarıyla birlikte bu anlaşmaya sahip çıktıkları takdirde bu konuda bazı kafalarda beliren tereddütler tümüyle silinecek, işçi hareketinin sendikal mücadele içinde gelişen birliği daha da pekişecektir. Demokratik işçi hareketinin, bu anlaşmayı emekten yana üretim ve bölüşüm ilişkilerini kurmakta önemli bir mücadele aracı olarak kullanacağına kimsenin kuşkusunun olmaması gerekir."

Bu dönemde **YOL-İŞ Fon Holding A.Ş.**'nin yatırımları da hızla gelişti. 20.6.1979 tarihinde hazırlanan bir rapora göre, bu tarihte **YOL-İŞ Fon Holding'in** iştirakinin bulunduğu şirketler ve pay oranları şöyleydi:

- Çinkur Çinko Kurşun Metal Sanayii A.Ş. (% 9,27)
- Maysan Makina ve Yedek Parça Sanayii A.Ş. (% 40)
- An-Kon Antalya Konsantre Sebze-Meyve İşleme Sanayii ve Ticaret A.Ş. (% 80,8)
- Karsusan Karadeniz Su Ürünleri Sanayii A.Ş. (% 20)
- Türkiye Genel Sigorta A.Ş. (% 8,9)
- Elektromekanik Sanayii ve Ticaret A.Ş. (% 12,5)
- Ant-Gıda Yem ve Gıda Sanayii ve Ticaret A.Ş. (% 96)
- Mayda Makina ve Yedek Parça Pazarlama A.Ş. (% 40)

1980 yılının başlarında, yerli ve yabancı sermayedarların baskıları sonucunda, Türkiye'de işçi ücretlerinin düşürülmesi ve işgücü maliyetinin azaltılması amacıyla 24 Ocak istikrar kararları uygulamaya sokuldu. 24 Ocak kararları **Yol-İş Federasyonu**'nun 9. genel kuruluna sunulan çalışma raporunda şöyle değerlendiriliyordu:

"İstikrar değişikliğini takiben, Türkiye'nin seçtiği ekonomik modelde büyük ve temelde değişiklikler getiren yeni bir ekonomik model uygulamaya

46

Bu dönemde **Yol-İş Federasyonu** öncülüğünde gerçekleştirilen önemli bir girişim, **Yol-Koop'un** kurulmasıydı.

Fiyat artışlarının hızlanması karşısında, çeşitli bölgelerde kurulmuş ve faaliyette bulunan işçi tüketim kooperatiflerinin bir üst birlik çatısı altında biraraya gelmeleri önem kazandı.

Yol-İş Federasyonu Yönetim Kurulu'nun 18.9.1979 tarihli toplantısında, mahalli tüketim kooperatiflerinin **Yol-Koop'u** oluşturmaya kararlaştırıldı.

Ankara, Antalya, Bursa, Kastamonu, Kayseri, Konya, Mersin ve Trabzon Yol-İş Tüketim Kooperatifleri genel kurullarında aldıkları kararlara 10 Temmuz 1979 tarihinde **Yol-Koop'u** kurdular. 1980 yılına kadar da, **Sivas, Samsun, İzmir, Van, Erzurum, İskenderun Yol-İş** tüketim kooperatifleri, **Yapı-İmar, YSE-İŞ, İstanbul YSI-İŞ, DLH-İŞ** ve **Diyanbakır YSI-İŞ Tüketim Kooperatifleri** de **Yol-Koop'a** katıldı. **Yol-Koop** işçi tüketim kooperatiflerinin önemli bir üst birliği olarak etkinliğini sürdürdü ve özellikle belirli malların piyasadan çekildiği dönemlerde, bu malların temininde üyelere büyük bir hizmet verdi.

Yol-Koop ve bağlı kooperatifler özellikle 12 Eylül 1980 sonrasında önemli görevler üstlendi. Faaliyetleri durdurulan **Ankara, Diyanbakır, İzmir ve İstanbul Yol-İş** Sendikaları, çalışmalarını **Yol-Koop'ta** yürüttü. **Yol-İş Federasyonu, Yol-Koop'larda** kullanılmak üzere **İş Riski Fonu**'ndan **Yol-İş Sendikalarına** önemli kaynak aktardı.

Bu dönemdeki önemli olaylardan biri, dönemin Başbakanı **Bülent Ecevit** ile dönemin **Türk-İş** Başkanı **Halil Tunç** arasında 1978 yılı Temmuz ayında imzalanan **Toplumsal Anlaşma** idi. **Türkiye Yol-İş Federasyonu** **Toplumsal Anlaşma'yı** şöyle değerlendirdiyordu:

"**Toplumsal Anlaşma**yla getirilen hükümler işçi örgütlerinin sorumlu davranmaları ve anlaşmaya sahip çıkmaları halinde, 'düzeni değiştirmek' kavramına ulaşabilecek kadar açık ve esnek. Bunun belirleyici etkeni anlaşmaya sermayenin ya da işçilerin sahip çıkmaları olacaktır.

45

konulmuştur. Bu modelin sahibi **Madeni Eşya Sanayicileri Sendikası Başkanlığından** **Başbakanlık Müsteşarlığı** ve **Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşar Vekilliğine** getirilen **Turgut Özal'dır**. Türkiye ekonomisi için her türlü kararı vermede tek yetkili olan **Turgut Özal**, ekonomiyi ilgili Bakanlıkların da üzerinde karar alma mercii olarak 24 Ocak 1980 günü bir ekonomik önlemler paketini uygulamaya koymuştur. Bu önlemler, incelendiğinde ve günlük yaşamda da görülmekte olduğu gibi, **teknelci özel sektörü hakim kılan yeni bir model oluşturmaktadır.**"

Yol-İş Federasyonu tarafından 24 Ocak kararları konusunda yapılan değerlendirmenin doğru olduğu ortaya çıkmış ve 24 Ocak kararlarının uygulanabilmesi için demokrasinin ortadan kaldırılması gerekmiştir.

Bu dönemde **Yol-İş Federasyonu**'na bağlı **Ankara Yol-İş Sendikası** Makinsan işyerinde bir grev uyguladı.

Yol-İş Federasyonu'nun 9. genel kurulu, 17 Eylül 1980 tarihinde yapılacağı ilan edilmiş olmasına rağmen, 12 Eylül 1980 askeri müdahalesi nedeniyle ancak 17 Kasım 1980 tarihinde toplanabildi. Genel Başkan **Halit Mısırioğlu**, sağlık nedeniyle adaylığını koymadı. Yapılan seçimlerde Federasyon Genel Başkanlığına **Muzaffer Saraç**, Genel Sekreterliğine **İsmet Acar**, Mali Sekreterliğine **Bayram Meral**, Teşkilatlanma Sekreterliğine **Doğan Onur** ve Eğitim Sekreterliğine de **Etem Cankurtaran** seçildiler.

Federasyon Yönetim Kurulu'na seçilenler ise şöyleydi: **Orhan Balaban, A. Nejat Karaöz, İbrahim Ataş, Sabahattin Yazıcı, Satılmış Ebik, Hasan Kır, Mehmet Bamyacı, Turan Keskin, Ali Başaran, Faik Bayar, İrfan Alpaslan, Yüksel Tekay, Temel Malkoç, Enver Ağar, Tahsin Arkaç, Behzat Akdoğan, Kemal Aladağ, Mürşip Öztürk, Tevfik Özçelik, Cengiz Çerezcioğlu, Recai Emre, Hikmet Afacan, İsmet Kaymak ve Mehmet Bambacı.**

47

12. 1980-1983 Çalışma Dönemi ve Genel Kurul

Türkiye Yol-İş Federasyonu Türkiye Sendikacılık Hareketinin ve Türk-İş'in önemli bir parçası olarak, 12 Eylül 1980 sonrasında önemli sıkıntılar yaşadı.

Yol-İş Federasyonu üyesi 4 sendikanın faaliyetleri ilgili bölgelerin Sıkıyönetim Komutanlıkları tarafından durduruldu.

İstanbul Yol-İş Sendikası'nın faaliyeti, İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı'nın emriyle 30 Ağustos 1981 tarihinde durduruldu. Sendika Başkanı **Bekir Yenigün** bir başka nedenle tutuklu bulunuyordu. Sendika Genel Sekreteri **Selahattin Ayyüce** ve Mali Sekreter **Nihat Arslan** gözaltına alındı. Yapılan girişimler sonucunda, aynı binada bulunan tüketim kooperatifinin açılmasına izin alındı.

1982 yılı Nisan ayında **İstanbul Yol-İş Sendikası**'na kayyum tayin edildi. Sendika, **Türkiye Yol-İş**'in 2-4 Aralık 1983 tarihinde yapılan birinci olağan genel kurulunda kayyum yönetimindeydi ve İstanbul **Yol-İş** üyeleri bu genel kurulda temsil edilemedi.

İzmir Yol-İş Sendikası'nın faaliyeti Ege Ordu ve İzmir Sıkıyönetim Komutanlığı'nın emri ile 11 Haziran 1981 tarihinde durduruldu. **Yol-İş Federasyonu**'nun girişimleri sonucunda, "en kısa sürede genel kurulunu yapması" koşuluyla 17 Eylül 1981 günü Sendika açıldı. Sendikanın genel kurulu da 5 Nisan 1982 günü toplandı.

Diyarbakır Yol-İş Sendikası 12 Eylül 1980 tarihinde Sıkıyönetim Komutanlığı tarafından mühürlendi. Sendika Başkanı **Vahap Serin** 27 Eylül 1980 günü ve Sendika Genel Sekreteri **Zeki Türkan**'da 30 Eylül 1980 günü gözaltına alındılar ve daha sonra tutuklandılar. Genel Sekreter 2 Aralık 1980 günü serbest bırakıldı. **Yol-İş Federasyonu**, **Diyarbakır Yol-İş Sendikası**'nın açılması için Diyarbakır Sıkıyönetim Komutanlığı nezdinde çeşitli girişimlerde bulundu. 24 Mart 1981 tarihinde **Diyarbakır Yol-İş Sendikası** Genel Başkanı ve Genel Sekreteri aleyhine açılmış olan dava beraatle sonuçlandı. 20 Temmuz 1981 tarihinde de **Diyarbakır Yol-İş Sendikası** yeniden faaliyete geçti. 3 Eylül 1981 tarihinde Sendikanın genel kurulu yapıldı.

48

kurulunda Türk-İş'e katılma kararının alınmasıydı. Yapılan girişimler sonucunda, **Yol-İş Federasyonu** üyesi YSE-İŞ ile KÖYYSE-İŞ sendikalarının birleşmesi kararı alındı. KÖYYSE-İŞ Sendikası'nın 27 Nisan 1981 tarihinde yapılan genel kurulunda, bu iki sendikanın yeni oluşturulacak KÖYYOL-İŞ Sendikası'na katılması kararlaştırıldı. 9 Aralık 1981 tarihinde de Köyyol-İş Sendikası'nın genel kurulu toplandı.

Böylece inşaat işkolunda özellikle kamu kesiminde çalışan işçilerin sendikal birliğinin sağlanması yolunda önemli bir adım gerçekleştirilmiş oldu.

Bu dönemde **Yol-İş Federasyonu** yönetiminde bazı değişiklikler oldu. Genel Sekreter **İsmet Acar** 1983 yılı Ocak ayında, Genel Başkan **Muzaffer Saraç** 1983 yılı Haziran ayında ve Teşkilatlanma Sekreteri **Doğan Onur** da 1983 yılı Temmuz ayında görevlerinden istifa ettiler.

Türkiye Yol-İş Federasyonu Yönetim Kurulu Genel Başkanlığa **Bayram Merali**, Genel Sekreterliğe **Etem Cankurtaran**'ı getirdi. Genel Mali Sekreterliğe **Doğan Çavuşoğlu**, Genel Eğitim Sekreterliğine ise **İsmet Kaymak** seçildi. Yönetim Kurulu toplantısından sonra boşalan teşkilatlanma sekreterliği ise boş kaldı.

Olağanüstü Genel Kurul (2-3 Temmuz 1983)

2821 sayılı Sendikalar Yasası'nın 1983 yılı Mayıs ayında kabul edilmesinden sonra, federatif tip örgütlenmenin kaldırılması gerekiyordu. **Türkiye Yol-İş Federasyonu**'nun genel kurulu 2-3 Temmuz 1983 günleri olağanüstü toplanarak 2821 sayılı Yasanın gereklerini yerine getirdi.

Bu olağanüstü genel kurulda kabul edilen tüzükle **Türkiye Yol-İş Sendikası** oluşturuldu.

Olağanüstü genel kurulun ardından **Yol-İş Federasyonu**'na bağlı sendikaları kendi genel kurullarını topladılar, sendikalarını feshedip yeni oluşturulan **Türkiye Yol-İş Sendikası**'na katıldılar.

50

Ankara Yol-İş Sendikası 20 Mayıs 1981 tarihinde Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı 3 numaralı Askeri Mahkemesi tarafından kapatıldı. Böylece, 12 Eylül 1980 sonrasında Türkiye'de ilk kez mahkeme kararıyla bir sendika kapatılmış oldu. **Ankara Yol-İş Sendikası** hakkında 9 Mart 1981 tarihinde dava açılmıştı. Savcının istemi, Sendikanın kapatılmasıydı. Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı 3 numaralı Askeri Mahkemesi **Ankara Yol-İş Sendikası**'nın 23.6.1979 tarihinde toplanan genel kurulunda değiştirilen tüzüğünün 4. ve 19. maddelerindeki hükümlerin Anayasa, 274 sayılı Sendikalar Yasası ve 1402 sayılı Yasayı ihlal ettiği değerlendirilmesiyle, **Ankara Yol-İş Sendikası**'nı kapattı. Sendika arandı, suç unsuru olabilecek bir şey bulunmadı ve Sendika mühürlendi. Ancak, Askeri Yargıtay 4. Dairesi'nin 20 Ekim 1981 günlü kararıyla Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı 3 numaralı Askeri Mahkemesinin kararı iptal edildi ve görevsizlik kararı verildi. Konu Ankara İkinci İş Mahkemesine gitti. Ankara İkinci İş Mahkemesi 23 Mart 1982 tarihinde **Ankara Yol-İş Sendikası**'nı, tüzüğünün "Anayasa prensip ve ilkelerine aykırı" olduğu gerekçesiyle kapatma kararını aldı. Ancak bu karar da Yargıtay 9. Hukuk Dairesi tarafından iptal edildi ve **Ankara Yol-İş Sendikası** yeniden çalışmalarına başladı.

Mersin Yol-İş Sendikası ise 29.9.1989 günü kapatıldı. Sendika yönetiminin çabaları sonucunda Sendika'nın faaliyetine bir hafta sonra izin verildi.

Bu dönemde 1982 Anayasası ve 2821-2822 sayılı yasalar kabul edilerek, sendikal hak ve özgürlüklere büyük darbeler indirildi.

Türkiye Yol-İş Federasyonu 1982 yılında Anayasa taslağının kısıtlamalar ve yasaklamalar ortamında "tartışmaya" açıldığı günlerde, bu konuda bir seminer düzenledi.

Bu seminere konuşmacı olarak Prof. Dr. **Alpaslan Işıklı**, **Halil Tunç**, Doç. Dr. **Fazıl Sağlam**, **Atilla Sav**, Prof. Dr. **Cahit Talas** ve **Uğur Mumcu** katıldılar.

1980 yılı Kasım ayından sonraki önemli gelişmelerden biri de, inşaat işkolunda YSE işçilerinin önemli bir bölümünün örgütlü bulunduğu Köyyol-İş Sendikası'nın 8 Aralık 1980 tarihinde yapılan 4. olağan genel

49

Ancak bu konuda Köyyol-İş Sendikası'nın tavrı farklı oldu. Köyyol-İş Sendikası'nın 11-12 Ağustos 1983 tarihlerinde toplanan genel kurulunda yeni bir anayasa kabul edildi ve sendika tüzel kişiliği sürdürüldü. Bu arada **Yol-İş Federasyonu** da **Yol-İş Sendikası**'na dönüştürülmüş olduğundan, Köyyol-İş ile **Yol-İş** arasında bir ilişki kalmadı. Köyyol-İş Sendikası'nın Türk-İş ile ilişkisi **Yol-İş Federasyonu** aracılığıyla olduğundan, Köyyol-İş ile **Yol-İş** ilişkisinin sona ermesiyle, Köyyol-İş Sendikası'nın Türk-İş'e ilişkisi de hukuksal olarak sona erdi.

Türk-İş tarafından 23 Eylül 1983 tarihinde **Yol-İş**'e gönderilen yazıda, KÖYYOL-İŞ'in Türk-İş'le ilişkisininin kalmadığı belirtiliyordu.

2821 sayılı Kanunun yürürlüğe girmesinden önce **Konfederasyonumuz** üyesi bulunan **YOL-İŞ Federasyonu**'na bilindiği gibi **KÖYYOL-İŞ Sendikası** da üye bulunmakta ve dolayısıyla **TÜRK-İŞ**'te temsil edilmekte idi.

"2821 sayılı kanun, federasyonların milli sendikaya dönüşmesine emredici hükümler getirdikten sonra olağanüstü kongresini yapan **KÖYYOL-İŞ Sendikası** ayrı bir milli sendika oluşturmuş ve böylelikle **Konfederasyonumuzla** ilişkisi kalmamıştır.

"15 no.lu işkolunda **TÜRK-İŞ** üyeliği sadece **YOL-İŞ Sendikası**'na aittir. İnşaat işkolunda yapılacak teşkilatlanma çalışmalarında ve YSE işçilerinin Sendikanızın bünyesinde toplanması konusunda yapılacak çalışmalarda **Konfederasyonumuzun** Sendikanızı bütün gücüyle destekleyeceğini bilgi edinmenizi rica eder, çalışmalarınızda başarılar dileriz."

Şevket YILMAZ
Genel Başkan

Kaya ÖZDEMİR
Gen. Eđt. Sek.

51

Türk-İş 8 Kasım 1983 tarihli açıklamasında da, inşaat işkolunda Türk-İş'e bağlı tek sendika bulunduğunu, bunun **Türkiye Yol-İş Sendikası** olduğunu ve Türk-İş içinde bu işkolunda başka bir sendikanın kurulmasına izin verilmeyeceği belirtiliyordu. Açıklamada şöyle deniliyordu:

"Federasyona bağlı bütün sendikalar genel kurullarını yaparak bu sendikaya katıldıkları halde, Köyöl-İş Sendikamız ayrı bir teşkilatlanma yolunu tercih etmiştir. Köyöl-İş olağanüstü genel kuruluna katılan, başta Genel Başkan olmak üzere, İcra Kurulu üyelerimizin, yöneticilerimizin yaptıkları bütün uyarılara rağmen, olağanüstü genel kurulda katılma kararı alınmamış ve bu durum ciddi kaygılara, üzüntülere sebebiyet vermiştir..."

"Şurası kesinlikle bilinmelidir ki, Türk-İş'e üye olmak ancak ve ancak Türk-İş'e bağlı bir üye kuruluşun, açıkcası, **Türkiye Yol-İş Sendikası'nın** bünyesine katılmakla mümkündür. İnşaat işkolunda Türk-İş üyesi **Türkiye Yol-İş Sendikası'dır.**"

Köyöl-İş Sendikası içinde **Türkiye Yol-İş Sendikası'na** katılma doğrultusunda güçlü bir hareket gelişti. Türk-İş'in **Türkiye Yol-İş Sendikası** yanında aldığı açık ve net tavır da ortaya çıkınca, Köyöl-İş Sendikası 16-18 Aralık 1983 tarihlerinde İkinci Olağan Merkez Genel Kurulu'na gitti. Bu genel kurulda ise Köyöl-İş Sendikası'nın kendisini feshetmesi, **Türkiye Yol-İş Sendikası'na** katılması, Köyöl-İş şubelerinin yeni oluşturulacak Anadolu Bölge Şubesi ve İstanbul Bölge Şubesi aracılığıyla **Türkiye Yol-İş Sendikası** Genel Merkezi'ne bağlanması kararlaştırıldı.

Ancak bu arada 2-4 Aralık 1983 günlerinde **Türkiye Yol-İş Sendikası'nın** Birinci Olağan Genel Kurulu toplandı. Köyöl-İş Sendikası'nda örgütlü YSE işçileri, bu sendikanın zamanında kendisini feshedip **Türkiye Yol-İş'e** katılmaması nedeniyle, bu genel kurulda temsil edilme hakkına sahip olamadılar.

Türkiye Yol-İş Sendikası'nın 2-4 Aralık 1983 günleri yapılan genel kurulunda Genel Başkanlığa **Bayram Meral**, Genel Başkan Yardımcılıklarına **Recai Emre, Cengiz Çerezcioglu, Kemal Aladağ** ve **Orhan Balaban**, Genel Sekreterliğe **Etem Cankurtaran**, Genel Teşkilatlandırma Sekreterliğine **Behzat Akdoğan**, Genel Mali Sekreterliğine **Naif Eymür** ve Genel Eğitim Sekreterliğine **İsmet Kaymak** seçildiler.

52

1964 yılında Köy İşleri Bakanlığı kuruldu. Böylece, geçmişte Bayındırlık Bakanlığı bünyesinde Köy Yolları Dairesi Başkanlığı ve İşçesuları Dairesi Başkanlığı olarak yapılan işler, Köy İşleri Bakanlığı'na bağlandı.

Bu değişikliğe paralel olarak, Bayındır-İş Sendikası da yapı değiştirdi.

1965 yılında toplanan genel kurulda, İL YSE Müdürlüklerinin kurulması dikkate alınarak, sendikanın adı Türkiye İl-İş Sendikası olarak değiştirildi.

Türkiye İl-İş Sendikası'nın amaçları şöyleydi:

"Türkiye İl-İş Sendikası aşağıdaki temel amaçların gerçekleştirilmesinde Anayasamızda yer alan sosyal ve iktisadi haklardan kuvvet alarak, insan haklarına dayanan milli, demokratik, laik sosyal hukuk devleti anlayışı içinde komünizm, faşizm, gericilik, yoksulluk, sefalet, cehalet ve adaletsizlikle mücadeleyi ilk görevlerinden sayar.

"Sendika, Atatürk ilkelerine ve Sendikacılık ülküsüne bağlı kalmak şartı ile, kendi üyelerinden başka bütün Türk işçilerinin de hürriyet, eşitlik, sosyal güvenlik ve insan hakları konusunda yapacakları mücadelede onları desteklemek için hiç bir fedakarlıktan çekinmeyecektir. Bu amaç ve prensipler ışığı altında;

"a) Çalışmayı ve emeği toplumun temel değerlerinden biri haline getirmek, hayatlarını emekleri ile kazanan işçilerimizin insanlık haysiyetine ve sosyal adalete uygun bir anlayışa kavuşmalarını sağlamak amacı ile gerekli çabayı göstermek;

"b) Üyelerinin, yaptıkları işe uygun, adil ücret almaları için çalışmak;

"c) Üyelerinin, beden ve ruh sağlığını koruyacak, gelişmelerini sağlayacak ve işçi haklarının her türlü istismarını önleyecek tedbirlerini almak;

"d) Üyelerinin, yoksulluktan kurtulma hürriyetini temin için gerekli her türlü gayreti sarfetmek;

"e) Anayasada öngörülen sosyal adaletin gerçekleşmesi için mücadele etmek;

54

Türk-İş'in 21-25 Aralık 1983 tarihinde yapılan 13. genel kurulunda **Türkiye Yol-İş Sendikası** Genel Başkan Yardımcısı **Orhan Balaban** Türk-İş Genel Teşkilatlandırma Sekreterliği görevine seçildi ve çalışmalarında ağırlığı bu yeni görevine vermeye başladı. Genel Başkan Yardımcılarında **Kemal Aladağ** ise sürdürmekte olduğu Konya 1 no.lu Şube Başkanlığı görevini tercih ederek, seçilmesinden bir süre sonra genel başkan yardımcılığı görevinden çekildi. **Kemal Aladağ**'ın yerine **Serdar Köse** Genel Başkan Yardımcısı oldu.

13. YSE Genel Müdürlüğü'nde Sendikal Örgütlenme

YSE Genel Müdürlüğü ve bağlı işyerlerinde çalışan işçilerin bir bölümü **Yol-İş Federasyonu'na** bağlı sendikalarda örgütlenmişti. Ancak bir bölümü, 1973 yılında KÖYYSE-İŞ'i oluşturan bir örgütlenme sürecini yaşadılar. **Türkiye Yol-İş Sendikası** tarihinin önemli bir bölümü, YSE işçilerinin inşaat işkolunda sendikal birliğin gerçekleştirilmesi doğrultusundaki mücadelelerinden oluşmaktadır. Bu bölümde YSE Genel Müdürlüğü'ndeki sendikal örgütlenmenin 1983 yılı sonuna kadarki geçmişi özetle ele alınacaktır.

Köy İşleri Bakanlığı'nın kurulmasından önce, YSE Genel Müdürlüğü'nün işleri, Bayındırlık Bakanlığı'ndaki iki daire başkanlığına yerine getiriliyordu. Bu iki daire başkanlığında çalışan işçilerin köy yollarında çalışanları **Yol-İş Federasyonu'na** bağlı sendikalarda, içme suları kısmında çalışanları ise **Ges-İş** ve **Tes-İş** Sendikalarında örgütledi.

Bu bölümün yarattığı sakinler dikkate alınarak, 1963 yılında Ankara'da Bayındır-İş Sendikası (İl Bayındırlık İşyerleri İşçileri Sendikası) kuruldu. Sendikanın kurucuları şu kişilerdi: **Mehmet Ural, Osman Soğukpınar, Ahmet Ünver, Osman Gözğöz, Cihançir İdeniz, Sadık Özkan, Hidayet Koçak, Fikri Sözümez, Mustafa Kaya, Nazır Yurtbaş ve Nurettin Bükçü**. Önce Ankara'da kurulan Bayındır-İş Sendikası kısa bir süre içinde 9 ilde teşkilatlanarak milli tip sendika niteliğine kavuştu.

53

"i) Milli gelirin artışının temini için süratle tedbir almak ve milli gelirden işçinin insan haysiyetine yaraşır bir pay almasını sağlamak için çaba sarfetmek;

"g) Türk işçileri arasında milli bir dayanışma şuurunu temin etmek;

"h) Toplum içinde fert olarak işçinin kendine güven ve kudretini artırmak;

"i) Din, ırk, cins, mezhep, inanç ve siyasi kanaat farkı gözetmeden çalışmanın değerini ve toplum hayatındaki rolünü müdrik bir işçi topluluğuna meydana getirmek için çaba göstermek;

"j) Sendika, daima milli menfaatleri göz önünde bulunduracak ve Türk sendikacılık hareketinin müşterek bir karar olmadıkça partilerüstü bir politika takip etmeyi, herhangi bir siyasi partiyi veya onlara bağlı teşekkülleri desteklemeyi prensipleri arasında sayacaktır."

İl-İş Sendikası 1966 yılında 11 İl YSE müdürlüğü işyerinde çalışan işçileri temsil ediyordu. Aynı yıl, Konya İl YSE Müdürlüğü ile yapılan toplu iş sözleşmesi görüşmelerinde anlaşma sağlanamayınca, bu işyerinde 42 gün süreyle grev yapıldı. Grevin başarıyla sonuçlanabilmesi, İl-İş bünyesindeki diğer 10 ildeki YSE işçilerinin birer yevmiyelerini dayanışma olarak Konya YSE işçilerine göndermelerine mümkün oldu.

İl-İş'in gücü 1966 yılında arttı. 1967 yılında 27 ilin İl-YSE Müdürlüklerinde çalışan işçiler İl-İş'te örgütlü bulunuyorlardı. İl-İş Sendikası 1966 yılında Gümüşhane'de 1 gün süren bir grev yaptı. 1968 yılında Gümüşhane'de yeniden grev oldu.

1969 yılında Türkiye İl-İş Sendikası'nın 5. genel kurulu yapıldı. Bu genel kurulda sendikanın adı Türkiye Köy-İş Sendikası olarak değiştirildi.

1973 yılı geldiğinde 43 İl YSE Müdürlüğü ve Ankara, İzmir ve Konya bölge müdürlüklerinde çalışan 8 bin dolayında YSE işçisi Türkiye Köy-İş Sendikası bünyesinde toplanmıştı.

55

YSE Genel Müdürlüğü'nün kuruluşundan sonra YSE Genel Müdürlük işçileri ve Ankara 5. Mıntıka Kontrol Amirleri işçileri YSE-İŞ Sendikası'nı kurdular.

YSE-İŞ Sendikası 14.2.1970 tarihinde imzaladıkları bir protokolla **Türkiye Yol-İş Federasyonu**'na katıldı. Aynı dönemde **Yol-İş Federasyonu** ile Köy-İş arasında aynı doğrultuda görüşmeler yapıldıysa da, bir anlaşmaya varılamamıştı.

YSE Genel Müdürlüğü ve bağlı işyerlerinde çalışan işçilerin çeşitli sendikalarda bölünmüş olması, işçilerin gücünü önemli ölçüde zayıflatıyordu. Bu bölünmenin önlenmesi doğrultusundaki önemli bir girişim, Köy-İş ve YSE-İŞ Sendikalarının birleştirilmesi oldu.

Uzun görüşmelerden sonra, YSE-İŞ ve KÖY-İŞ Sendikaları 10.2.1973 tarihinde bir protokol imzaladılar. Bu tarihte Türkiye Köy-İş Sendikası'nın Genel Başkanı **Sadık Özkan**, Genel Başkan Yardımcısı **Mahir Seçer**, Genel Sekreteri **İhsan Özgen**, Genel Mali Sekreteri **Fikri Türkben** ve Teşkilatlanma Sekreteri **Necabettin Türkoğlu** idi. YSE-İŞ Sendikası'nın Genel Başkanı **Hidayet Aydın**, Genel Başkan Vekili **Seyhun Tunaşer**, Genel Sekreteri **Sabahattin Karslıoğlu**, Genel Mali Sekreteri **Burhan Atak** ve Eğitim Sekreteri **Şerafettin Tatar** idi.

KÖY-İŞ ve YSE-İŞ Sendikalarının birleşmesi ile KÖYYSE-İŞ Sendikası doğdu.

KÖYYSE-İŞ Sendikası'nın anaütüzüğünde amaç ve ilkeleri şöyle belirtiliyordu:

"Sendika, aşağıdaki temel ilkelerinin tahakkukunda Anayasamızdaki sosyal ve iktisadi haklardan kuvvet alır. İnsan haklarına dayanan demokratik, laik ve sosyal bir teşekküldür. Türk İşçi Hareketininin genel prensipleri doğrultusunda insan haklarına, demokrasi ve sosyal adalet ilkelerine, Atatürk idealine bağlı kalmak şartıyla;

"a) Anayasanın öngördüğü laik, demokratik ve sosyal devletin bütün müesseseleri ile kurulup işlemlerini sağlamak için çalışmalar yapmak;

56

Özgen, Necabettin Türkoğlu ve Şerafettin Tatar; Eğitim Sekreteri **Burhan Atak** ve **Seyhun Tunaşer**.

Bu birleşmeyle birlikte, KÖYYSE-İŞ Sendikası **Yol-İş Federasyonu**'nun üyesi durumuna da geldi. Ancak bu üyelik daha sonra sona erdi.

KÖYYSE-İŞ Sendikası'nın 3. Olağan Genel Kurulu 9-12 Ağustos 1977 tarihlerinde toplandı. Bu tarihte Köyyse-İş Sendikası Genel Başkanlığı görevini **Sadık Özkan** yürütüyordu. **Mahir Seçer** Genel Başkan Yardımcısı, **Nazım Çakıroğlu** Genel Sekreter, **Fikri Türkben** Genel Mali Sekreter, **Şerafettin Tatar** Genel Eğitim Sekreteri ve **Metin Dedeşin** de Genel Teşkilatlanma Sekreteri idi.

1977-1980 döneminde YSE işçilerinin çeşitli sendikalara bölünmüş olması büyük sıkıntılara yol açtı. Birçok kişi ve kuruluş, YSE işçilerinin bölünmüşlüğünden yararlanmaya çalıştı ve bundan zarar görenler YSE işçileri oldular.

1977-1980 döneminde yaşanan sıkıntılar, ancak 1983 yılında YSE işçilerinin **Türkiye Yol-İş Sendikası** bünyesindeki birliğinin sağlanmasıyla aşılabildi.

1978 yılında **Satılmış Yılmaz**, **Sırrı Yurtlak**, **Nurettin Örs**, **Dağistan Tecimer**, **İrfan Alpaslan**, **Ümit Özçavdarlı**, **Mustafa Bayraktar** ve **Fuat Dinçer** tarafından ve **Yol-İş Federasyonu**'nun desteğiyle YSE-İŞ (Yol, Su, Elektrik ve İnşaat İşçileri Sendikası) kuruldu. YSE-İŞ Sendikası'nın anaütüzüğünde amaç maddesinde şunlar yazılıydı:

"YSE-İŞ insan haklarına, Atatürk ilkelerine ve Anayasaya dayanan milli, demokratik, laik, sosyal hukuk devleti anlayışı içinde, komünizm, faşizm, gericiilik, yoksulluk, cehalet ve sefaletle mücadele ile demokratik düzenin korunması, sosyal adaletin gerçekleşmesi ve çağdaş uygarlık düzeyine ulaşılmasına hizmet etmeyi temel amacı sayar.

"Türk işçi hareketlerinin genel prensipleri çerçevesi içinde insan haklarına, demokrasi ve sosyal adalet ilkelerine, Atatürk idealine bağlı kalmak şartıyla,

58

"b) Üyelerinin, yaptıkları işe uygun ve insanlık onuruna yaraşır bir hayat seviyesi sağlamaya elverişli adil bir ücret temin etmelerine çalışmak;

"c) Üyelerinin beden ve ruh sağlığını koruyacak, gelişmelerini sağlayacak ve üyelerinin haklarını her türlü istismardan önleyecek tedbirleri almak;

"d) Üyelerinin iktisadi, sosyal durumlarını korumak ve düzeltmek amacıyla sendikayı geliştirmek ve çalışmayı toplumun en üst değerlerinden biri haline getirmek;

"e) Üyelerinin, geleceğe güvenle bakmalarını sağlayacak sosyal güvenlik sistemini geliştirmek için çaba sarfetmek;

"f) Ulusal gelirin artmasına çalışmak ve artan ulusal gelirden işçilerin adil ölçülerde pay almasını sağlamak, her bakımdan gelişmiş bir işgücü yaratmak;

"g) Din, dil, ırk, aile, inanç ve siyasal fikir ayrılığı gözetmeden çalışmanın değerini ve ulus üzerindeki yapıcı değerini bilen bir toplum yaratmak;

"h) Anayasanın ilkeleri ve Atatürk devrimlerine sadık kalmak şartıyla kendi üyelerinden başka bütün Türk işçisinin yapacağı mücadelede hiç bir fedakarlıktan çekinmeden desteklemek;

"ı) Üyelerin, aile fertlerinin de sosyal ve ekonomik kalkınmalarını sağlayacak ve müreffeh bir hayata ermelerine yardımcı olacak gerekli tesisleri vücuda getirmek;

"j) Çalışanların tüm haklarını alabilmesi yalnızca mesleki mücadele ile mümkün görülmediğinden, Anayasadaki demokratik haklar kullanılmak suretiyle işçi sınıfını varlığının tam bilincine kavuşturarak insanın sömürülmesi esasına karşı bir amaç gütmeyi, temel ilkeleri arasında sayıp kabul eder."

Oluşturulan KÖYYSE-İŞ Sendikası'nın müteşebbis yürütme kurulunda da şu kişiler görev aldı: Genel Başkan **Hidayet Aydın**, Genel Başkan Yardımcısı **Sadık Özkan** ve **Sabahattin Karslıoğlu**, Genel Sekreter **Mahir Seçer**, Genel Mali Sekreter, **Fikri Türkben**, Teşkilatlanma Sekreteri **İhsan**

57

"1) YSE-İŞ Türkiye'nin hızlı, dengeli ve adil kalkınmasını, işçilerin refah, huzur ve güvenliği için şart sayar. Toplum dertleriyle ilgilenmeyi görev ve amaç bilir.

"2) YSE-İŞ Anayasada öngörülen bütün hususların işler duruma getirilmesini gerekli sayar. Bunun için bütün gücüyle çalışır. İktidar ve muhalefet partilerini bu yolda çalışmaya yöneltmek için etki gücünü kullanmayı ödev bilir.

"3) Anayasada öngörülen prensiplerin gerçekleşmesi için göstereceği çabaların yanı sıra, anayasa dışı sosyal ve ekonomik bir düzen kurulması, devletin şeklinin değiştirilmesi, Atatürk devrimlerinin ve demokrasinin tahribi amacına yönelik her türlü akıma karşı bütün gücüyle mücadele etmek temel görevlerinin başında gelir;

"4) İşçilerin ve geniş halk topluluklarının sosyal, ekonomik ve siyasal haklarının tam bir özgürlük içinde tamam olarak uygulanması için YSE-İŞ yaygın ve yoğun bir eğitim seferberliğine girişecektir.

"5) YSE-İŞ sınıf ayrıklarının derinleşmesine ve sınıf çatışmalarına yol açabilecek sebepleri ortadan kaldırmayı amaç alan ve sınıflar arasında denge, barış ve kaynaşma sağlayıcı bir politika izleyecektir.

"6) Devlet kesiminde aşırı merkezîyetçilik ve siyasî mücadelenin önlenmesi işçilerin bütün işyerlerinde yönetime etkili olarak katılması, kârdan ve verim artışından pay almalarının sağlanması konusunda güçlüklerin bertaraf edilmesini sağlamayı ilkeleri arasında sayar.

"7) Tarım işçilerinin kısa zamanda Tarım İş Kanunu ile haklarını alır hale gelmesini amaçlar,

"8) Bütün işçilerin kanun kapsamına alınmasını, işsizlik sigortası kurulmasını ister.

"9) Tarımsal verimi artıracak, topraksız köylüyü toprak sahibi yapacak reformun uygulanmasını amaçlar,

"10) Orman köylüsünün insan onuruna yaraşır seviyede yaşamasının devletçe sağlanmasını amaçlar.

59

"11) Yurdun azgelmiş bölgelerinin kalkınmasını hedefler. Bu bölgelere ait yapı hizmetlerinin yapılmasını amaçlar,

"12) Adil bir vergi reformunu önerir,

"13) Kredi dağılımında adalet ister.

"14) Üretici, köylü ve çiftçinin kooperatifleşmesini sağlayıcı çalışmalara öncelik ister,

"15) Dış ticaret düzeninde köylü, çiftçi ve sanayicinin aracısız ithalat ve ihracatını yönetmesini amaçlar,

"16) Petrol ve madenlerin geniş ölçüde devlet tarafından işletilmesini ister. Bu alanda yabancı sermayeye yer verilmemesini amaçlar,

"17) Yerli sermayenin başaraacağı işlere yabancı sermayenin sokulmasını amaçlar,

"18) Özel teşebbüsün Anayasa ve plan, ilke ve amaçlarına ve topluma yararına uygun işlemesi için etkili tedbirler alınmasını kamu kesimi ile özel kesimde de plan disiplininin sağlanmasını YSE-İŞ ilgililerden ister,

"19) İşsizliği ve lüks tüketimi azaltıcı tedbirleri önerir,

"20) Devletin sosyal konut yapımında daha çok yardımcı olmasını ister,

"21) Sağlık alanında bütün halkın güven altına alınmasını önerir,

"22) Eğitimde ayrımcılığa karşıdır,

"23) Ücrette adalet ve yeknesaklığın sağlanmasını görev bilir,

"24) Türk işçisinin emeğini, ordumuzun gücü ile birleştirerek, yurt savunmasında öz kaynaklarımızın kullanılması ve savunma gücümüzün dış yardıma bağlı kalmadan yürütülebilmesi için YSE-İŞ ulusal harp sanayinin kurulması yolunda gerekli bütün çabayı gösterecektir.

"YSE-İŞ, yukarıda belirtilen amaç ve ilkelere aykırı davranan tüm kişi ve kuruluşlarla mücadele eder. Bu amaç ve ilkeleri savunan kişi ve kuruluşları destekler."

60

KÖYYSE-İŞ Sendikası 27 Nisan 1981 tarihinde 1. Olağanüstü Genel Kurulunu topladı ve birleşme doğrultusunda karar aldı. YSE-İŞ Sendikası da 28 Nisan 1981 tarihinde 1. Olağanüstü Genel Kurulunu topladı ve aynı doğrultuda bir kararı kabul etti. Böylece KÖYYSE-İŞ Sendikası (Yol, Su, Elektrik, Toprak, İskan ve İnşaat İşçileri Sendikası) oluşturuldu. Sendikanın kurucuları şu kişilerdi: **Mahir Seçer, İsmet Acar, Orhan Balaban, Şerafettin Tatar, Mustafa Bayraktar, Hüseyin Şentürken, Hikmet Afacan, Hasan Güçlü, İrfan Alpaslan, Fikri Söyünmez, Satılmış Yılmaz, Ahmet Bayık, Dağıstan Tecimer, Feridun Kızılgün, Fuat Dinçer, Falk Özkan, Vedat Seyman, Nurullah Dağıstanlı, Cengiz Oğuz, Seyfullah Yılmaz, Ahmet Alper, Ramazan Ağar, Yalçın Özkan, Mevlüt Çetin, Orhan Kadeş, Fevzi Sonsayar, Ekrem Utkan, Remzi Polat, Zeki Küçükay, Mustafa Toyer, Dursun Akşin, Muharrem Çavuşoğlu, Necmi Yıldan, Kamil Dolu, Özcan Akyol, Rauf Mirza, Yılmaz Korkmaz, Musa Günay, Metin Tataroğlu, Orhan Güngör, Raşit Erdem, Muammer Süzgün, Kerimullah Bekiraoğlu, Mustafa Kara, Cengiz Demiryöğüran, Mustafa Öktem, Nusret Sivri, M. Ali Gökmen.**

KÖYYOL-İŞ Sendikası'nın amacı olarak şöyle deniliyordu:

"KOYYOL-İŞ Sendikası insan haklarına, Atatürk ilkelerine ve Türkiye Cumhuriyeti Anayasasına dayanan milli, demokratik, laik, sosyal hukuk devleti anlayışı içinde; komünizm, faşizm, gericilik, yoksulluk, cehalet ve sefaletle mücadele ile demokratik düzenin korunması; sosyal adaletin gerçekleşmesi ve çağdaş uygarlık düzeyine ulaşılmasına hizmet etmeyi temel amaçları arasında sayar."

KÖYYOL-İŞ Sendikası'nın Genel Başkanlığına **Mahir Seçer**, Genel Başkan Yardımcılıklarına **Şerafettin Tatar, Orhan Balaban, Hüseyin Şentürken** ve **Dağıstan Tecimer**, Genel Sekreterliğine **Mustafa Bayraktar**, Genel Mali Sekreterliğine **A. Hikmet Afacan**, Genel Eğitim Sekreterliklerine **Ahmet Bayık** ve **İrfan Alpaslan** ve Genel Teşkilatlanma Sekreterliklerine de **Hasan Güçlü, Satılmış Yılmaz** ve **Fikri Söyünmez** seçildiler.

62

YSE-İŞ Genel Başkanlığına **Muzaffer Saraç**, Genel Başkan Vekilliklerine **Mustafa Bayraktar** ve **Temel Malkoç** Genel Sekreterliğe **İsmet Acar**, Mali Sekreterliğe **Doğan Onur**, Örgütlenme Sekreterliğine **Satılmış Yılmaz** ve Eğitim Sekreterliğine **İrfan Alpaslan** getirildi.

1980 yılı geldiğinde, YSE işçileri KÖYYSE-İŞ ve YSE-İŞ Sendikaları arasında bölünmüştü ve bu bölünme hem YSE işçilerine, hem Türkiye'deki tüm işçilere zarar verir bir saflaşmaya dönüştürmüştü. YSE-İŞ Sendikası, **Yol-İş Federasyonu** üyesiydi. KÖYYSE-İŞ Sendikası ise bağımsızdı. KÖYYSE-İŞ Sendikası'nın 17-19 Eylül 1980 tarihinde yapılması planlanan, ancak daha sonra gerçekleştirilen, 4. Olağan Genel Kuruluna sunulan çalışma raporunda, konfederasyonlarla ilişkiler şöyle değerlendiriliyordu:

"Sendikamız ilke olarak Türk-İş ilkelerini benimsemiş ve çeşitli zamanlarda Türk-İş'e katılmak için şifahi ve resmen başvurularda bulunulmuştur. Ne var ki, bu başvurularımız Türk-İş tarafından olumlu karşılanılmıyarak, gerek yönetim ve gerekse genel kurullarından geçilemiyerek red edilmiştir. Tavsiyeleri, aynı işkolunda Türk-İş bünyesinde kurulu bulunan başka federasyona üye olmak suretiyle dolaylı olarak üye olabilmemiz resmen bildirilmiştir... Türkiye'mizde üçüncü işçi kuruluşu da MİSK'tir. Buna katılmak için bazı çalışmalarımız oldu. Hatta Yönetim Kurulumuzun almış olduğu karar gereği MİSK'e katıldık. Fakat bu konu yasalara aykırı olduğundan ikinci bir toplantımızda yine Yönetim Kurulunun almış olduğu karar gereği, bu gibi katılmalara ancak Genel Kurullar yetkili olduğundan, MİSK'ten tekrar ayrıldık. Şimdi ise çalışmalarımızı bağımsız KÖYYSE-İŞ Sendikası bayrağı altında yürütmekteyiz."

Bu dönemde, KÖYYSE-İŞ Sendikası'nın Genel Başkanı **Sadık Özkan**, 22 Ağustos 1980 günü uğradığı bir silahlı saldırıda öldürüldü.

12 Eylül 1980 sonrasında YSE işçilerinin birliğinin sağlanması konusunda yeniden gündeme getirildi.

KÖYYSE-İŞ ve YSE-İŞ Sendikalarının, Türk-İş ve **Yol-İş** yöneticilerinin yardım ve desteğiyle yaptıkları görüşmelerde, birleşme kararı alındı.

61

KÖYYOL-İŞ Sendikası'nın 9-11 Aralık 1981 günleri yapılan birinci olağan genel kuruluna sunulan çalışma raporunda bu gelişmeler şöyle değerlendiriliyordu:

"YSE ve Toprak İskan işçilerinin sönmeyen arzularını gerçekleştirerek, onların Türk-İş topluluğu içindeki saygın yerlerini almasını sağlayan Sendikamız, zamanla beliren kopuklukları gidermek ve işyerlerimizdeki sosyal huzur ve iş barışının yeniden teessüsünü sağlamak amacıyla, 12 Eylül sonrası özlenen birlik ve beraberliğin ilk kez öncülüğünü yapmanın mutluluğunu yaşamaktadır.

"Zamanla, işyerlerimize giren siyasal iktidarlara dayalı sun'i ayrıcalıklar giderilmiş ve alinterinden başka dayanağı olmayan işçilerimiz, bir bütünlük içinde emeklerinin karşılığını alabilme uğrunda tek sendikada bütünleşmiş olmaktadır.

"Geçen deneyler yeni yeni bilinçler getirmekte, bununla beraber doğan ihtiyaçlara paralel olarak istekler daha bilinçli, daha mantıklı olmaktadır.

"Biz Sendika yöneticileri, değişen çağa ve bilinçli istek ve ihtiyaçlara doyurucu, tatmin edici çare bulmak zorunda olduğumuzun bilinci içinde olmalıyız. Bu nedenle devamlı kendimizi yenilemek, gelişmelere göre kendimizi eğitmek zorunda olduğumuzun idraki içindeyiz."

1983 yılında 2821 sayılı Sendikalar Kanunu'nun kabul edilmesinden sonra **Yol-İş Federasyonu**'na bağlı sendikalar kendilerini feshetmeye ve yeni oluşturulan **Türkiye Yol-İş Sendikası**'na katılmaya başladılar. Köyyol-İş Sendikası ise 11-12 Ağustos 1983 tarihinde toplanan genel kurulunda bu yolu seçmedi. Olağanüstü genel kurulda Sendikanın adı Genel Yol, Yapı, İnşaat İşçileri Sendikası (KÖYYOL-İŞ) olarak değiştirildi. Sendikanın feshedilip, **Türkiye Yol-İş Sendikası**'na katılma doğrultusunda bir karar alınmadı. Ancak YSE işçilerinin birliğinin sağlanması konusunda yapılan girişimler ve görüşmeler sonucunda, KÖYYOL-İŞ Sendikası'nın 16-18 Aralık 1983 tarihinde yapılan ikinci olağan genel kurulunda bu doğrultuda bir karar alındı ve inşaat işkolunda işçilerin birliği sağlandı.

63

14. 1984-1985 Dönemi Çalışmaları ve Olağanüstü Genel Kurul (1985)

Türkiye Yol-İş Sendikası, 2-4 Aralık 1983 günleri yapılan birinci olağan genel kurulundan sonra yoğun bir çalışma dönemine girdi.

Bu dönemde özel sektör işyerlerinde çalışan işçilerin örgütlenmesi doğrultusunda girişimlerde bulunuldu. 1984 yılında başlayan toplu sözleşme düzeni çerçevesinde çalışmalar yoğunlaştırıldı. Üyelerimiz adına toplu iş sözleşmeleri bağtlandı.

Bu dönemde **Türkiye Yol-İş Sendikası**'nın üye sayısı hızla arttı. Aşağıdaki çizelgede, 1984 Ocak-1985 Temmuz döneminde Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı verilerine göre **Türkiye Yol-İş Sendikası**'nın üye sayıları sunuluyor:

T. Yol-İş Sendikası'nın Üye Sayısı

Tarih	Üye Sayısı
Ocak 1984	72.275
Temmuz 1984	87.796
Ocak 1985	97.720
Temmuz 1985	106.027

Çeşitli etmenlere bağlı olarak 6-8 Eylül 1985 günleri **Türkiye Yol-İş Sendikası** gündemine, seçimli bir olağanüstü genel kurul geldi.

Olağanüstü Genel Kurulda Genel Başkanlığa **Bayram Meral**, Genel Başkan Yardımcılıklarına **Recai Emre** ve **A. Nejat Karaöz**, Genel Sekreterliğe **Behzat Akdoğan**, Genel Mali Sekreterliğe **Turgut Ayçiçek**, Genel Teşkilatlandırma Sekreterliğine **Ali Kaya Pirim**, Genel Eğitim Sekreterliğine **Cengiz Çerezcioğlu** seçildiler.

15. 1985-1986 Dönemi Çalışmaları ve İkinci Olağan Genel Kurul (1986)

6-8 Eylül 1985 günleri yapılan olağanüstü genel kurulun ardından Yönetim Kurulumuzca yapılan açıklamada şöyle deniliyordu:

"Gün birlik günüdür. Dünyada, Türkiye'de ve işkolumuzda birlik gündemin birinci maddesidir. **"Ekmek, barış, özgürlük"** amacı temelinde gerçekleştirilecek onurlu bir birlik, sendikalara yöneltilen saldırıları boşa çıkaracak ve sendikal haklar ve insan hakları açısından yeni mevziler kazanılmasını sağlayacaktır."

Olağanüstü genel kurulumuzun hemen ardından Yargıtay'ın verdiği bir karar, işkolumuzda birliğin pekiştirilmesine yardımcı oldu.

Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü ve bağlı işyerlerinin hangi işkoluna girdiği konusunda yaşanan uzun bir mahkeme süreci, Yargıtay 9. Hukuk Dairesi'nin 10 Eylül 1985 tarihinde verdiği bir kararla sonuçlandırıldı.

Yargıtay 9. Hukuk Dairesinin verdiği kararlar, Köy Hizmetleri işçilerinin inşaat işkolunda örgütlenecekleri kesinlik kazandı. Böylece üyelerimiz adına toplu iş sözleşme görüşmelerine başlama ve toplu iş sözleşmesi bağtlatma yetkisi **Türkiye Yol-İş Sendikası**'na verildi.

Bu dönemde çözümlenen diğer bir sorun ise, Bayındırlık ve İskan Bakanlığı Demiryolları, Limanlar ve Hava Meydanları İnşaatı Genel Müdürlüğü'ne bağlı bazı işyerlerinin deniz taşımacılığı işkoluna sokulmak istenmesi ile ilgiliydi. Yargıtay 9. Hukuk Dairesi'nin 10 Eylül 1985 tarihinde verdiği bir kararla sözkonusu işçilerin inşaat işkolunda örgütlenmeleri gerektiği saptandı.

Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü ve bağlı işyerlerinde yetkinin alınması ve toplu iş sözleşmesinin imzalanmasından sonra, olağanüstü genel kurulumuzda alınan karar uyarınca, Köy Hizmetleri işyerlerindeki üyelerimizin örgütlenme modelinde değişikliğe gidildi.

Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nün 18 bölge teşkilatına uyacak 18 şube oluşturuldu.

Bu dönemde **Türkiye YOL-İŞ Sendikası**'nın önemli sorunlarından biri, bazı ANAP milletvekillerinin Köy Hizmetleri Gn.Md. ve bağlı işyerlerinde çalışan işçileri **Türkiye YOL-İŞ Sendikası**'ndan ayırma girişimiydi. 23 milletvekili tarafından 3 Nisan 1986 günü verilen bir yasa önerisi ile, Köy Hizmetleri işçilerinin inşaat işkolundan ayrılmaları ve "**Köy Hizmetleri**" adı altında oluşturulacak yeni bir işkolunda örgütlenmeleri isteniyordu. Bu girişim Sendikamızın çeşitli kademelerde yaptığı ciddi girişimler ve gösterdiği yoğun çabalar sonucunda önlenemedi.

Türkiye YOL-İŞ Sendikası bu dönemde Türkiye Sendikacılık Hareketi içinde etkinliğini daha da artırdı. Türkiye'de kabul edilen ilk İş Yasası'nın 50. Yılı nedeniyle 1986 yılı Mayıs ayında Ankara'da "İş Yasasının Ellinci Yılında Türkiye'de İşçi Hakları Sempozyumu" düzenlendi. TÜRK-İŞ tarafından 21 Aralık 1985 günü düzenlenen Parlamento Üyelerine Çağrı Toplantısına, 22 Şubat 1986 İzmir Mitingine, 22 Haziran 1986 günü düzenlenen Eskişehir Yürüyüşüne **Türkiye YOL-İŞ Sendikası** yöneticileri ve üyeleri, disiplinli ve kalabalık bir biçimde katıldılar.

Bu dönemde **Türkiye YOL-İŞ Sendikası**'nın üye sayısı artmaya devam etti. 1985 yılı Temmuz ayında 106.027 olan üye sayımız, 1986 yılı Ocak ayında 121.274'e ve 1986 yılı Temmuz ayında da 123.130'a yükseldi. Özel sektör işyerlerinde çalışan işçilerin Sendikamızda örgütlenmesi çalışmalarına da hız verildi.

Bu çalışma döneminde **Türkiye YOL-İŞ Sendikası**'nın uluslararası ilişkilerinde önemli gelişmeler oldu. Genel Başkan **Bayram Meral**, üyesi bulunduğumuz Uluslararası Kamu Görevlileri Federasyonu'nun (PSI) 1985 yılı Kasım ayında Karakas'ta yapılan 23. Dünya Kongresi'nde PSI Yönetim Kurulu üyeliğine seçildi.

1986 yılı Nisan ayında Daniştay 5. Dairesi'nin verdiği kararlar, Maliye ve Gümrük Bakanlığı'nın 1985 yılında çıkardığı Harcırah Kanunu Genel Tebliğinin seyyar görev tazminatına ilişkin aleyhimize hükümleri iptal edildi.

Olağanüstü genel kuruldan altı ay sonra, Genel Başkan yardımcımız **A. Nejat Karaöz** Ankara, 3. no.'lu Şube Başkanlığı görevini sürdürmeyi tercih ederek, genel başkan yardımcılığı görevinden ayrıldı. **A. Nejat Karaöz**'den boşalan göreve, Ankara 1 no.'lu Şube Başkanı **Canal Avar** getirildi.

Türkiye Yol-İş Sendikası'nın ikinci Olağan Genel Kurulu 16-19 Ekim 1986 günleri Ankara'da toplandı.

Genel Kurulda yapılan seçimlerde Genel Başkanlığa **Bayram Meral**, Genel Başkan Yardımcılıklarına **A.Nejat Karaöz** ve **Recai Emre**, Genel Sekreterliğe **Mehmet N. Bamyacı**, Genel Mali Sekreterliğe **Turgut Ayçiçek**, Genel Teşkilatlandırma Sekreterliğine **Fikret Barın** ve Genel Eğitim Sekreterliğine **Kenan Özsüer** seçildiler.

16. 1986-1989 Dönemi Çalışmaları ve Üçüncü Olağan Genel Kurul

Sendikamız 16-19 Ekim 1986 günleri toplanan İkinci Olağan Genel Kurulu'nda Sendikamızın çalışmalarına ve TÜRK-İŞ'e ilişkin önemli kararlar kabul edildi. Bu kararlar içinde en önemlilerinden biri, "Nasıl Bir TÜRK-İŞ İstiyoruz?" başlığını taşıyordu. Bu önemli belge aşağıda sunulmaktadır:

Nasıl Bir Türk-İş İstiyoruz?

"Türkiye Sendikacılık Hareketine yönelik sürekli ve sistemli saldırılar, 1980 yılından bu yana olağanüstü boyutlarda ağırlaşmıştır. 1970'li yıllarda Dünya ölçeğinde yaşanmaya başlanan ekonomik bunalımdan çıkışın yolunu tüm çalışan kesimleri yoksullaştırma ve köleleştirmede gören bir anlayış bugün iktidardır. 1980 - 1986 döneminde işçilerin birçok hakkı gaspedilmiş, demokratik hak ve özgürlükler büyük ölçüde sınırlandırılmış, sendikal haklara ağır darbeler indirilmiştir. 1982 Anayasası, 2821 ve 2822 sayılı yasalar ve diğer mevzuatla ortaya çıkan çerçeve içinde, yalnızca toplu iş sözleşmeleriyle ve sendikaların birbirinden kopuk tek başına sürdürdükleri mücadeleleriyle kayıplarımızın geri alınması ve yeni hak ve özgürlükler elde edilmesi büsbütün imkansızlaşmıştır.

Türk-İş Yönetimi, 1980 - 1986 döneminde işçi hak ve özgürlüklerinin ve sendikal hakların gaspedilmesi sürecinde üzerine düşen sorumlulukların gereğini yerine getirememiş; Türk İşçi Hareketinin saygınlığına gölge düşürücü bazı tutum ve davranışlar sergilemiştir. Türk-İş, içinde yaşadığımız zor koşulların gereklerine göre yeni bir mücadele anlayışı benimsemeli ve bu anlayışı hayata geçirmelidir.

1. Sendikacılık hareketi ancak demokratik bir ortamda gelişebilir ve güçlenebilir. İşçilerin ekmeğine uzanan el, önce demokrasiyi yok etmektedir. Ekmek ve demokrasi mücadelesi ayrılmaz bir bütündür.

a) Türk-İş, demokratik ve yasal yolları kullanarak, tüm yasaklamalardan ve sınırlandırmalardan arındırılmış bir ortamda demokratik katılımı tartışarak hazırlanmak üzere, insan haklarına ve temel hak ve özgürlüklere ve sendikal haklara çağdaş uluslararası belgelerde öngörülen saygıyı gösteren, sendikaları birer suç yuvası değil ve aksine toplumsal örgütlenmenin ve demokratik düzenin ana unsurlarından biri sayan, ulusun özgür iradesi üstünde veya dışında herhangi bir yerli ve yabancı güce hiçbir ayrıcalık tanımayan ve insanların mutluluğunu ve refahını sosyal devlet anlayışı içinde geliştirmeyi amaçlayan bir Anayasa için mücadele etmelidir.

b) Sendikacılık hareketi, demokrasinin çağdaş içeriğiyle ülkemizde yerleştirilmesi mücadelesini gündeminin birinci maddesi yapmalıdır; demokrasiye düşman, demokrasiyi yok etmeye niyetli ve demokrasinin içerik ve kapsamının genişletilmesine karşı çıkan tüm güçler, karşılarında bir bütün ve tüm olanakları seferber edilmiş olarak Türk-İş ve bağlı sendikaları bulmalıdır.

c) Sendika hareketi bir bütündür. Türk-İş ve üye Sendikalar için talep ettiğimiz hak ve özgürlüklerden bizim dışımızdaki Sendikal örgütler de yararlanabilmelidir. Sendikal birliği sağlamanın yolu bizim dışımızdaki işçi örgütlerinin uğradıkları haksızlıklara alkış tutarak veya seyirci kalarak değil, haksızlıklara karşı en geniş çerçevede dayanışma kurarak bulunabilir.

68

denendiği ve ancak sonuç alınmadığı durumlarda, sonucun hezimet olmaması için gerekli ön hazırlıklar yapılmak koşuluyla, genel grev gündeme getirilmelidir.

4. Sendikacılık hareketinin karşı karşıya olduğu sorunların çözümü, örgütlenerek ve bilinçlenerek gücümüzü artırmaktan geçmektedir. Örgütlenmeyi ancak işçilerin çıkarları doğrultusunda oluşturulmuş sağlıklı ve sürekli bir eğitim tamamlar.

a) Türk-İş'in eğitim çalışmaları nitelik ve nicelik yönünden işçilerin çıkarlarına hizmet edecek doğrultuda değiştirilmeli ve geliştirilmelidir.

b) Türk-İş'in eğitimlerinde işverenlerin dergilerinde veya diğer yerlerde onlar lehine yazılar yazan, işverenlerin toplantılarında ve kamuoyu önünde işverenler lehine konuşmalar yapan ve açıklamalarda bulunan, demokrasiye inanmadığını söz ve davranışlarıyla göstermiş kişilere konuşma hakkı tanınmamalıdır. Türk-İş'in eğitimlerinde ancak ekmek-barış-özgürlük ve demokrasi mücadelesine katkıda bulunmuş kişiler ders verebilmelidir.

c) Türk-İş'in bir eğitim fonu oluşturulmalı ve eğitim çalışmaları tümüyle bu fondan finanse edilmelemdir. Türk-İş'in eğitim çalışmalarında doğrudan ya da dolaylı bir biçimde yerli veya yabancı sermayedarların, T.C. devletin veya başka ülkenin devletin parası kullanılmamalı, Asya Amerika Hür Çalışma Enstitüsü (AAFLI) ile ilişkiler kesilmelidir.

d) Türk-İş'in araştırma, basın-yayın ve kadınlar bürosu birimlerinin çalışmaları nitelik ve nicelik yönünden değiştirilmeli ve geliştirilmeli ve buralarda çalışan personelin ve büroların giderleri tümüyle Türk-İş tarafından karşılanmalıdır. Bu büroların çalışmaları, işverenlerin ideolojik saldırılarına karşı koyabilecek ve kamuoyunu işçiler lehine oluşturabilecek düzeye getirilmelidir.

5. İşverenlerin ve onlardan yana hükümetlerin işçilere ve sendikalara karşı sürekli ve sistemli saldırısına karşı, işçilerin ve sendikaların

70

2. Sendikacılık hareketi, yalnızca Türk-İş'e üye işçilerin değil, tüm Sendikal ve sendikasız işçilerin, işsizlerin, emeklilerin ve diğer emekçi sınıf ve tabakaların sorunlarına sahip çıkarak güçlenebilir.

a) Türk-İş ülkemizde 3 milyonu aşkın sendikasız işçiyi sendikalaştırmak için güçlü bir örgütlenme kampanyasına öncülük etmeli ve işverenlerin sendikacılığı zayıflatmayı hedefleyen saldırısına bir örgütlenme kampanyasıyla karşılık vermemelidir; Üye kuruluşlar arasındaki işbirliği ve dayanışma, Türk-İş'in aktif yönlendirici müdahaleleri ile güçlendirilmelidir.

b) Türk-İş, bugün örgütlenme hakkı olmayan memur statüsündeki ücretlilerin de uluslararası standartlara uygun olarak örgütlenmelerini için gerekli kampanyaları başlatmalı ve yürütmelidir.

c) Türk-İş, işsizlerin örgütlenmelerine destek olmalıdır.

d) Türk-İş emekli demekleriyle olan dayanışmasını geliştirmeli, emeklilerin sorunlarına sahip çıkmalıdır.

3. Bugün yürürlükte bulunan 1982 Anayasası ve diğer mevzuat, toplu pazarlık ve grev haklarını kağıt üzerinde bırakmıştır.

a) Türk-İş, üye teşkilatlardan yetkililerin ve uzmanların demokratik bir biçimde katılımıyla alternatif yasalar hazırlamalı, bu yasaların kamuoyuna malolmasını sağlamak amacıyla kampanyalar örgütlemelidir.

b) Türk-İş, işverenlerin toplu iş sözleşmelerindeki toplu saldırısına karşı ücretlerde ve diğer haklarda son yıllarda yaşanan kayıpları telafi etmek ve yeni haklar sağlamak amacıyla toplu iş sözleşmelerinde ve grevlerinde sendikalar arasında etkili bir koordinasyon sağlamalı ve gerekli durumlarda toplu grevler örgütlemelidir.

c) Sendikaların faaliyetlerini kısıtlayıcı yasalara rağmen, bu yasalar çerçevesinde hakların kullanıldığı, toplantı, yürüyüş ve toplu grev gibi diğer demokratik eylem biçimlerinin yaygın ve etkili bir biçimde

69

dayanacağı ana güç, kendi örgütlü ve bilinçli güçleridir. Sendikalar, üyelerinin ve üyeleri olmayan işçilerin, işsizlerin, emeklilerin ve hatta diğer emekçi sınıf ve tabakaların da seçmen ve tüketici olarak güçlerini örgütleyebilirler ve yönlendirebilirler.

a) Türk-İş, siyasal partilerden bağımsızlığını koruyarak, işçilerin, sendikaların ve demokrasinin düşmanı olduğu iye açığa çıkmış partiler karşısında açık ve aktif bir tavır almalıdır.

b) Türk-İş, siyasal yaşamda ağırlık ve güç sahibi olmayan olanak ve yollarını gerçekleştirmeli; siyasal yaşamda kendi ilke ve amaçlarına uygun doğrultudaki oluşum ve gelişimlere katkı ve destek sağlamalı; sermayenin demokrasiyi kendi lehine çarpıtıcı etkilerini giderici doğrultuda mücadele etmelidir.

c) Türk-İş, işçi haklarını çiğneyen, temel hak ve özgürlüklere karşı saygısızca davranan işverenlere karşı tüketici boykotları düzenlemelidir.

6. Sendikalar, işçi hak ve özgürlüklerini korur ve geliştirirken, toplu iş sözleşmelerini ve mevzuatı birbiriyle bağlantılı ve birbirini tamamlayan araçlar olarak kullanırlar. Sendikaların işverenlerle, siyasal partilerle ve hükümetlerle ilişkilerinin toplu iş sözleşmeleri ve mevzuatla düzenlenmesi amacıyla girilen diyalog, en temel ilkelere taviz verme pahasına sürdürülen şirin görünme çabalarına değil, işçilerin gücüne dayanırılır.

a) Türk-İş, işverenlerle, siyasal partilerle ve hükümetlerle ilişkilerinde işçilerin örgütlü gücüne dayanmayı esas almalı, işçilerin ve diğer emekçilerin üretici, tüketici ve seçmen olarak gücünü örgütlemeli, geliştirmeli ve gerekli durumlarda kullanmalıdır.

b) Türk-İş, işçi hareketlerinin geleneksel demokratik kitle mücadele araçlarını, yalnızca Türk-İş'e bağlı sendikaların üyelerinin değil, tüm işçilerin ve tüm emekçilerin yaygın bir biçimde katılımıyla, etkili bir araç olarak kullanmalı; örneğin bugün açık hava toplantılarını, kapalı salon toplantılarını ve yürüyüşleri tüm yurda yaymalıdır.

71

7. Sendikalar işverenlerin ve işverenlerden yana hükümetlerin saldısına karşı uluslararası düzeyde dayanışmalarını ve güçbirliklerini geliştirmektedirler. Uluslararası Çalışma Örgütü, Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu, Avrupa Sendikalar Konfederasyonu ve Uluslararası İşkolu Federasyonları, sendikal hak ve özgürlüklerin ihlal edildiği ülkelerdeki sendikalara ve işçilere gerekli yardımı ve desteği vermişlerdir.

a) **Türk-İş, Uluslararası Çalışma Örgütü'nün Türkiye tarafından bugüne kadar onaylanmayan sözleşmelerinin onaylanması için bir kampanya açmalıdır.**

b) Türk-İş, Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu ile ilişkilerini güçlendirmeli, bu örgüte üye olmanın gerektirdiği koşullara özenle saygı göstermeli; ancak Asya Pasifik Bölgesel Örgütü'nden ayrılmalıdır.

c) **Türk-İş, Avrupa Sendikalar Konfederasyonu'na üye olmak için ciddi girişimlerde bulunmalıdır.**

d) Türk-İş'in diğer ülke sendikalarıyla ve özellikle çeşitli bağlantılar içinde bulunduğumuz Batı ve Kuzey Avrupa ülkelerinin sendikal merkezleriyle olan ilişkileri geliştirilmelidir.

Türk-İş'in 14. Genel Kurulu

Sendikamızın bu görüşleri Genel Sekreterimiz **Mehmet N. Bamyacı** tarafından Türk-İş'in 1986 yılı Aralık ayında toplanan 14. Genel Kurulunda şöyle ifade edildi:

"Sayın Divan

Değerli Konuklar ve Delegeler.

Sizleri **Türkiye YOL-İŞ Sendikası**'nda örgütlü 130 bin inşaat işçisi ve Yönetim Kurulumuz adına saygıyla selamlarım.

72

24 Ocak kararları, işverenlerin ve o günkü iktidarların işçilere ve Sendikacılık hareketine bakışında ve yaklaşımında temelden bir değişikliktir.

24 Ocak kararları demokrasiyle uygulanamazdı. Ekonomi alanındaki bu kararlar, 12 Eylül 1980 sonrasında 1982 Anayasası ve 2821-2822 sayılı yasalarla tamamlandı.

Bu dönemde grevler yasaklandı. Toplu pazarlık sistemi kaldırıldı. En temel haklarımız gaspedildi. Ama bütün bunlara rağmen enflasyon ölenemedi, işsizlik arttı, iflaslar çoğaldı. 12 Eylül öncesinde ekonomik buhranın sorumlusu olarak işçileri suçlayanların söyleyecek sözü kalmadı.

Değerli Delegeler,

Bugün işçilerin ve Sendikacılık hareketinin karşı karşıya bulunduğu sorunların büyük bir bölümü 24 Ocak kararları ve Anayasa'dan kaynaklanmaktadır.

Dertlerimizin önemini kavramazsak, çözüm bulamayız.

Tekrar tekrar vurgulamamız gerekir ki, 24 Ocak kararları ve 1982 Anayasası değişmediği sürece, bakanların ya da hükümetlerin değişmesinin fazla bir anlamı olmayacaktır.

Sendikacılık hareketi olarak bu konudaki sorumluluğumuzu ve görevimizin büyüklüğünü kavramak zorundayız.

Bugün "**İşçilerin sorunlarını çözümleneceğim**" diye çıkan bir sendikacı, 14 Ocak kararlarına ve 1982 Anayasasına karşı çıkmıyorsa, biz ona inanmıyoruz. İşçiler de inanmıyor.

İşçiler ve sendikalar olarak, sürekli ve sistemli bir saldırıyla karşı karşıyayız.

Bu saldırı bazı dönemlerde yavaşlıyor, bazı dönemlerde kuvvetleniyor. Ama hiç durmuyor.

74

Değerli Arkadaşlarım,

Üst Örgütümüz **TÜRK-İŞ**'in 14. genel kurulu büyük görev ve sorumluluklar taşımaktadır.

Bu Genel Kurulda yalnızca üyelerimiz olan 1,5 milyon işçinin sorunlarıyla ilgilinmeyeceğiz. **Türkiye YOL-İŞ Sendikası** Yönetim Kurulu yalnızca 130 bin üyesinin değil, 7 milyon ücretlinin sorunlarının tartışılması ve çözüm yollarının aranması gerektiğine inanmaktadır.

Yakın geçmişte yaşadığımız deneyimler bir kere daha kanıtlanmış bulunuyor ki, sendikacı işçinin iş ve ekmek sorunu, genel olarak toplumun demokrasi ve sosyal adalet sorununun ayrılmaz bir parçasıdır.

Değerli Delegeler,

Hepimiz binlerce üyenin temsilcisi olarak, çeşitli kademelerde seçilerek **TÜRK-İŞ** Genel Kuruluna geldik. Hem bizleri seçen üyelere, hem de diğer işçilere ve emekçilere karşı sorumluluklarımız var. Bu genel kurulda alacağımız kararlar Türkiye'nin önümüzdeki üç yıllık döneminin sosyal ve siyasal hayatında büyük etkiler yapacak nitelikte olmalıdır.

Sendikacılık hareketinin ve işçilerin sorunları gündeme geldiğinde, bir dönüm noktası olarak 24 Ocak 1980 kararlarını alıyoruz. 1980 öncesinde de Sendikacılık hareketi sıkıntılar yaşadı. Ama, zorlukları aşabildi.

24 Ocak 1980 tarihinde ilk adımı atılan ve daha sonraki dönemlerde gerçekleştirilen siyasal ve hukuksal yapı değişiklikleriyle bütünlenerek en uç noktasına varılan ekonomik model, sendikacılığı bir düşman ve suç örgütü olarak görmekte ve göstermeye çalışmaktadır.

Kafalarımızın bu konuda son derece açık olması gereklidir.

TÜRK-İŞ'in o dönemdeki yöneticileri, 24 Ocak kararlarının ne anlama geldiğini kavrayamadıkları için, bu kararlar karşısında sustular. **TÜRK-İŞ**'in bugünkü bazı yöneticileri **Hükümetin bir bakanının değişmesiyle, Hükümetin Sendikalara karşı tavrında lehte bir değişiklik olacağını sanıyorlarsa, 24 Ocak kararlarının ne anlama geldiğini hâlâ anlayamamışlar demektir.**

73

Enflasyon sürüyor. İşverenler ve hükmet, işçinin cebinde kalan bir kaç kuruşu da kontrollü bir enflasyonla zengininin kasasına aktarıyor. Varolan hiçbir şey yok olmaz. Yoksulun cebinden uçup giden zengininin kasasına giriyor. Hükümet enflasyonu engellemek istemiyor. Karşı karşıya olduğumuz saldırılardan biri bu enflasyondur.

İşsizlik konusunda da bir saldırıyla karşı karşıyayız. Hükümet işsizliğin azaltılması için hiçbir ciddi tedbir almıyor. Aksine, işsizleri kullanarak Sendikaları zayıflatmaya, ücretleri düşürmeye çalışıyor. İnsanlar, işsiz kalıp açlığa mahkum olmakla, köleleşerek çalışmak arasında bir tercih yapmaya zorlanıyor.

Hükümetin ve işverenlerin işçi haklarına ve sendikal hak ve özgürlüklere yönelttiği saldırı diğer alanlarda da sürmektedir.

1961 Anayasasında yer alan sosyal devlet anlayışı, yerini patron devlet anlayışına bırakmıştır.

İktidar, işçileri ancak vergi alacağı zaman hatırlamaktadır. Devletin işçilere ve emekçilere karşı yükümlülükleri iyice azaltılmıştır.

Devlet, işçilere artık kafasında kârdan başka bir amaç olmayan bir işveren gibi yaklaşmaktadır.

Devletin istihdam yaratma konusundaki görevleri yok sayılmaktadır. Holdingler sıkıntıya düştükçe devletin imkanlarını seferber eden Başbakan, diğer taraftan "ben işsiz iş bulmak zorunda değilim" diyebilmektedir. Bu anlayışın sonuçlarından biri bizim işkolumuzu yakından ilgilendirmektedir. 10 yıllık Ana Ulaştırma Planı ile kamu kesiminin yaptığı işler özel sektöre ihale edilmektedir. Kamu kesiminde işçi sayısı azaltılmaktadır. Özel sektör işyerlerinde ise tam bir baskı ve sömürü uygulanmaktadır.

Değerli Arkadaşlarım,

İktidarın sendikal hak ve özgürlüklerimize yönelik saldırısı çeşitli alanlarda daha yaşanıyor.

İşkolları Tüzüğü'nün değiştirilmesi ile inşaat işkolunun bölünmesi gündemdedir. İktidar bu konuyu sendikaları tehdit etme aracı olarak kullanmaktadır.

75

Kıdem Tazminatı fonu yasa tasarısı gündemdedir. Kıdem Tazminatı hakkımız 12 Eylül sonrasında budanmıştı. Şimdi kökünden sökmek istenmektedir.

Sözleşmeli personel uygulaması yaygınlaştırılmaktadır.

Serbest bölgeler açılmaktadır. Bu bölgelerde 1995 yılına kadar grev yapılması yasaktır.

Asgari ücretin kaldırılması söz konusudur.

Hükümet işçiler arasında "bana değmeyen yılın bin yaşasın" anlayışını yaymaya, Sendikaları zayıflatmaya çalışmaktadır.

Toplu iş sözleşmeleri alanında da sorunlarımız büyümektedir.

Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu iktidar ile çok yakın bir işbirliği içindedir. TİSK, toplu iş sözleşmelerinde kendi ilkelerini iktidara da kabul ettirmiştir.

Kamu kesimi işveren sendikaları kısa bir süre önce Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu'na üye olmuştur. Böylece her yıl bizlerden vergi olarak kesilen milyonlarca lira TİSK'e lokavt fonu olarak aktarılacaktır.

TİSK ve kamu kesimi işveren sendikaları, Yüksek Hakem Kurulu'nu mumla aratır bir tavır içindedirler. İşverenlerin çıkarlarını koruyan iktidar, serbest toplu pazarlık sistemini ortadan kaldırmıştır. Artık ücret zammının ne olacağını bir bakanın rasgele olarak yaptığı açıklamalardan öğrenir duruma düştük. TİSK ve kamu kesimi işveren sendikaları, 24 Ocak kararları doğrultusunda ilkeler belirliyorlar ve bunlara sıkı sıkıya bağlı kalıyorlar.

Değerli Arkadaşlarım,

24 Ocak kararları ve 1982 Anayasası bir bütündür. Diğer konulardaki sıkıntılarımız bu ikisinden kaynaklanmaktadır. Son altı yılda çektiklerimiz ve kayıplarımız sona ermemiştir. Bunun çok iyi bilincinde olmalıyız. Saldırı bitmemiştir. İşverenlerin ve iktidarın işçi haklarına ve sendikal hak ve özgürlüklere yönelik saldırısı sürmektedir. Memurlar, köylüler, emekliler, işsizler, emeğiyle geçinen milyonlarca insan bu saldırının kurbanıdır.

76

Türk-İş Yönetimi, yasaların bize verdiği hakları bile kullanamadı. Tabanın ısrarıyla gerçekleştirilen eylemler de yasak savma anlayışıyla yapıldı.

Türk-İş Yönetimi, 1982 Anayasası konusunda işçilere yaraşır bir tavır takınmadı. Türk-İş Yönetimi, ancak 1985 yılı sonunda Anayasayı eleştirmeye başladı. Eleştirisi de havada kaldı.

Türk-İş Yönetimi, bu Anayasa'nın ve işçi haklarını kısıtlamaya yönelik yasaların baş sorumluları arasında yer alan bir hükümete bakan vererek, bizi özgür sendika aleminin yüzüne rahatlıkla bakamaz duruma düşürdü.

Türk-İş Yönetimi iş değil, laf üretti. Genel kurula sunulan çalışma raporunu okumuşsunuzdur. İşverenler ve hükümetler bizim haklarımızı gaspederken Türk-İş yöneticileri hep açıklamalar ve basın toplantıları yapmakla yetinmişler.

Türk-İş Yönetimi, toplu iş sözleşmeleri konusunda üye sendikalar arasında koordineli bir çalışma gerçekleştirmedi. Bir koordinasyon kurulu da Türk-İş'te oluşturuldu. Ama bu kurul işletilmedi. Dosdoğru toplantı bile yapılmadı. İşverenler kendi çıkarları için ilkeler oluşturduklar ve bunları disiplinli bir biçimde uyguladılar. Türk-İş ise gemisini kurtaran kaptan anlayışına teslim oldu. Bu Genel kurulda bulunan bütün delege arkadaşlarımız bu olanlara şahittir. Hiçbir sendika kendi başını kurtaramadı. Her birimizin yenilgisi, başka sendikaların yenilgisini kolaylaştırdı.

Türk-İş yönetimi, üye sendikaların eğitim çalışmalarını koordineli olarak geliştirmeyi, Türk-İş'in düzenlediği eğitim çalışmalarını ise iyi biliyoruz. Bu eğitim çalışmalarına hoca diye işveren yanlısı kişiler getirildi. Yüksek Hakem Kurulu'nda elden geçirilen toplu iş sözleşmelerine işçi aleyhine muhalefet şerhi koyanlar bile Türk-İş'te karşımıza hoca diye çıktı. Türk-İş'in eğitim çalışmaları göz boyamacılıktan öteye gitmedi. Eğitim programları Amerikan devletinin aracı olan AAFLI isimli kuruluş tarafından yönlendirildi. Koskoca Türk-İş'in, 1,5 milyon işçinin üst örgütü Türk-İş'in eğitim politikası Amerikan devletinin bir iki görevlisinin elinde kaldı.

78

Bu gidişe DUR diyebilecek tek güç TÜRK-İŞ'tir.

Ülkemizdeki tüm işçilerin ve emekçilerin umudu **TÜRK-İŞ** olmalıdır. **TÜRK-İŞ**, Türkiye'de emekçilerin tek büyük örgütlü gücü olarak, işverenlerin bu saldırısına **DUR** demelidir.

Bizler **Türk-İş**'in geleceğine karar verecek kişileriz. Bugün bu sorumluluğu üstlenemezsek, yarın işyerlerimizde arkadaşlarımızın yüzüne bakamayız. Yarın çocuklarımızın yüzüne bakamayız. Eğer suskunluğumuz devam ederse, bir gün aynaya bile bakamayız.

İşverenlerin saldırısı sistemlidir ve süreklidir. Bu saldırıya karşı koyabilmek tek tek sendikaların, **Yol-İş'in**, **Teksi'nin**, **Tek Gıda'nın** gücünü aşar. Burada sorumluluk ve görev **Türk-İş**'in sırtındadır. **Türk-İş**, üst örgütümüz olarak, Türkiye'de işçilerin en büyük örgütlü gücü olarak bu mücadeleyi örgütlemek ve geliştirmek zorundadır.

İşverenlerin saldırısı yalnız Türkiye'de değildir.

Avrupa ülkelerinde de işverenler ve onlardan yana iktidarlar işçilere ve sendikalara saldırıyorlar.

Ama o ülkelerde sendikaların güçlü direnişi karşısında, bu saldırı geri püskürtülüyor. Mesela Federal Almanya'da grev hakkının sınırlandırılmasını amaçlayan yasa tasarısı, büyük gösterilerle engellendi. Sendikalar, işsizliğe karşı bir tedbir olarak haftalık çalışma süresini 38.5 saate düşürdüler. Şimdi haftada 35 saati hedefliyorlar.

Türkiye'de ise 1980-1986 döneminde Türk-İş Yöneticilerinin üstlerine düşen görev ve sorumlulukları yerine getiremediklerini görüyoruz.

Hafızalarımızı yoklayalım. Türk-İş yöneticileri ne yaptı?

Türk-İş yönetimi iktidarlar karşısında mücadelecı bir tavır koymadı. İşçinin desteğine ve güvenine sahip olmadığı için, işçinin gücünü harekete geçiremedi. Hükümetler ve işverenler de Türk-İş yönetimini ciddiye almadı. Türk-İş'in tüzel kişiliği zarar gördü.

77

Türk-İş Yönetimi milyonlarca sendikası işçiyi sendikalaştırmak için gereken çabayı göstermedi. Türk-İş Yönetimi üye sendikalar arasında teşkilatlanma konusunda işbirliği yapılmasını sağlamadı.

Değerli Delegeler,

Türk-İş'in bugünkü yönetimi bir sendikacılık anlayışının temsilcisidir. Bu sendikacılık anlayışı 1980-1986 döneminde bizi bugünkü noktaya getirmiştir.

Bugün tabandaki işçi biz sendikacılara güvenmemektedir. Sendika yönetimleri inanılmazlıklarını, güvenilirliklerini yitirmiştir.

Güvenilmeyen insanlar tabanı harekete geçiremez. Bir sendikanın ve konfederasyonun tek gücü üyelerinden aldığı güç olmalıdır. Üyesinden güç alamayanlar başka güçlere bel bağlamaya başlarlar.

Mevcut Türk-İş yönetimi ve sendikacılık anlayışı denendi, sinandı, bu anlayış bizi 1980 yılından 1986 yılına kadar hangi yenilgilere getirdi, çok iyi biliyoruz. Bu anlayış iflas etmiştir. Türk-İş'te günün şartlarına uyan bir sendikacılık anlayışı yönetime gelmelidir.

Değerli Arkadaşlarım,

Nasıl bir Türk-İş yönetimi istiyoruz?

• **Gücünü üyelere alan, üyelerini üretici, seçmen ve tüketicici olarak örgütleyen bir yönetim istiyoruz.**

• **24 Ocak kararlarına, 1982 Anayasasına ve 2821-2822 sayılı yasalara karşı çıkan, 1987 yılını bunların yasal ve demokratik yollardan değiştirilmesi için mücadele yılı yapacak bir yönetim istiyoruz.**

• **Ekmek ve demokrasi mücadelesini bir bütün kabul eden bir yönetim istiyoruz.**

• **İşçiden korkmayan, yasal haklarımızı kullanarak işçinin gücünü işverenlere ve iktidarlara gösterecek bir yönetim istiyoruz.**

• **Türk-İş'te sağladığımız sendikal birliğinizi daha pekiştirecek, konfederasyonumuzu daha güçlendirecek bir yönetim istiyoruz.**

79

• Sendikamız milyonlarca işçinin sendikalaşabilmesi için üye sendikalarla işbirliği yapan, onların mücadelesini koordine eden bir yönetim istiyoruz.

• **Toplu iş sözleşmeleri konusunda temel ilkeler belirleyecek, sendikaların toplu iş sözleşmeleri politikaları arasında koordinasyon sağlayacak, uyuşmazlıkları birlikte geliştirecek ve gerektiğinde toplu grevler uygulayacak bir yönetim istiyoruz.**

• Siyasi partiler karşısında bağımsızlığımızı koruyacak, ama işçi hareketinin gücünü sosyal ve siyasi alanda her an hissettirecek, partilerce yönetilmeyen, ama partilere yön veren Türk-İş'i güçlü bir demokratik baskı grubu yapacak bir yönetim istiyoruz.

• **Serbest toplu pazarlık sistemine kavuşabilmemiz için gerekli yasa ve uygulama değişiklikleri için sendikaların mücadelesini örgütleyecek bir yönetim istiyoruz.**

• İşçileri bir takım sahte sorunlarla avutmak için düzenlenen dış kaynaklı sözde eğitimler yerine üyelerimizin bilgi, kültür ve düşünce düzeyini yükseltmeye yönelik, kökleri bu ülke topraklarından kaynaklanan eğitim programlarını gerçekleştirecek bir yönetim istiyoruz.

• **Mücadelemize destek olacak, bağımsız, işçilerin çıkarlarını öğreten onurlu bir eğitim politikasını geliştirecek bir yönetim istiyoruz.**

Ancak, böyle bir sendikacılık anlayışına sahip yeni bir kadro Türk-İş'in güvenilirliğini artıracaktır.

Ancak, böyle bir anlayış ve bu anlayışı hayata geçirecek bir kadro, işçilerin gücünü arkasına alarak, işverenler ve hükümet karşısında güçlü bir tavır takınabilecektir.

Ancak, böyle bir yönetim Türk-İş'i daha da güçlendirebilecek ve toplumumuzda layık olduğu yere yükseltebilecektir."

80

29 Kasım 1987 Genel Seçimleri

Sendikamız, işçi sınıfının üretici, tüketici ve seçmen olarak gücünün etkili bir biçimde kullanılmasını savunuyordu. Bu nedenle, 29 Kasım 1987 genel seçimleri öncesinde Sendikamızca düzenlenen tüm toplantılarda, "oy gücümüzü ortak çıkarlarımız doğrultusunda kullanmamız gerektiği" sürekli olarak vurgulandı. Genel Başkan **Bayram Meral** hakkında, halkoylamasında ve genel seçimlerde takınılan tavır nedeniyle açılan davalar ise beraberle sonuçlandı.

Başkanlar Kurulu Toplantısı (15-17 Ocak 1988)

Başkanlar Kurulumuz 15-17 Ocak 1988 günleri toplanarak, Türkiye İşçi Sınıfı ve Sendikacılık Hareketinin karşı karşıya bulunduğu sorunları değerlendirdi. Yapılması gerekenler, Başkanlar Kurulumuzun sonuç bildirisinde şöyle ifade edildi.

1) *Diyalog kapıları kapatılmadan, en temel sendikal hak ve özgürlükler için, ekmek-barış-özgürlük için, işsizliğin önlenmesi için, demokrasinin tüm kurum ve kurullarıyla işletilmesi için kararlı ve ısrarlı bir mücadele verilmelidir ve verilecektir.*

2) *Anayasa Referandumu ve genel seçimlerde Türk Sendikacılık Hareketinin bir bütün olarak aldığı tavır, artan ve arttırılan sorunları karşısında, daha kararlı bir biçimde sürdürülmelidir ve sürdürülecektir.*

3) *Bugünkü sorunlarımız, Sendikaların birbirinden kopuk olarak verecekleri mücadelelerle çözümlenemez. Türk Sendikacılık Hareketi bir bütün halinde genel ve ortak talepler uğrunda mücadele etmelidir ve edecektir.*

4) *İnsanca yaşanacak ve çağdaş hak ve özgürlüklerin geçerli olduğu bir Türkiye yaratma mücadelesi ancak işçilerin gücüne ve diğer emekçilerle dayanışmasına dayanılarak başarılı bir biçimde sürdürülebilir. Türkiye'de işçilerin gücü, bu gücü henüz tanımayanlara veya tanımayarak yok edeceklerini sananlara yasal ve demokratik kitle mücadele yollarıyla tanıtılmalıdır ve tanıtılacaktır.*

82

Parlamento'ya Dilekçe

TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulu'nun aldığı karar uyarınca, 24 Mart 1987 günü TÜRK-İŞ'e bağlı Sendikaların profesyonel yöneticileri bir toplantı yaptılar ve Parlamento'ya bir dilekçe vermeyi kararlaştırdılar. Sendikamızın Genel Merkez ve Şubelerimizin profesyonel yöneticileri bu toplantıya tam kadro olarak katıldılar. Bazı yöneticilerimiz TÜRK-İŞ'in çevresinde oluşturulan polis kordonunu aşarak Parlamento'ya dilekçe vermeyi başardı. Başkanlar Kurulumuz, 25 Mart günü yaptığı toplantısı sonrasında yayınladığı bildiriye, giderek daha da yoğunlaşan sorunlara dikkat çektiikten sonra şu çağrını yaptı:

"Türkiye Yol-İş Sendikası'nda örgütlü 142 bin üyenin temsilcileri olan bizler, üyelerimizin ve tüm çalışanların sorunlarının, ortak ve kararlı mücadelemizden geçtiğine olan inancımızı tekrarlar, hayatını kendi alınteriyle kazanan tüm emekçileri bizlerle birlikte ekmek, barış ve özgürlük ve demokrasi için mücadele etmeye çağırırız."

TÜRK-İŞ Mitingleri

Sendikamız, TÜRK-İŞ'in kitle eylemleri düzenlemesini sürekli olarak talep etti ve düzenlenen mitinglere güçlü ve etkili bir biçimde katıldı.

YOL-İŞ, 26 Nisan 1987 günü Samsun'da ve 10 Mayıs 1987 günü İzmit'te düzenlenen mitinglerde üzerine düşen görevi yerine getirdi. Sendikamız, 29 Ağustos 1987 günü Seydişehir'de düzenlenen mitinge de katıldı. Türk Harb-İş Sendikası tarafından 11 Aralık 1987 tarihinde Adana'da düzenlenen mitingde de **YOL-İŞ Sendikası** yönetici ve üyeleri vardı.

6 Eylül 1987 Halkoylaması

TÜRK-İŞ, 6 Eylül 1987 günü yapılan halkoylaması öncesinde, Anayasa değişikliğine "evet" oyu kullanılması çağrısı yaptı. Sendikamız da bu karar doğrultusunda etkili bir kampanya başlattı. 1987 yılında ülke çapında gerçekleştirilen temsili, baştemsilci ve yönetici seminerlerimiz sırasında bu konu sürekli olarak ele alındı ve üyelerimizden değişiklik doğrultusunda oy kullanmaları istendi.

81

Türkiye Yol-İş Sendikası Başkanlar Kurulu, (160) bin inşaat işçisinin temsilcileri olarak ve her türlü fedakarlığı göze alarak **Türkiye Yol-İş Sendikası'nın** üzerine düşen görevleri hakkıyla yerine getireceğini kamuoyuna açıkladı."

Ek Zam

Yıl başında düşük oranlı olarak öngörülen enflasyon beklentilerine göre bağtılan toplu iş sözleşmelerinde yer alan ücret zamlarının gerçekleşen enflasyon karşısında çok düşük kalması üzerine, 1987 yılı sonlarından başlayarak ek zam talepleri gündeme gelmeye başladı. **YOL-İŞ**, ek zam miktarının, işçi ve işveren taraflarının karşılıklı görüşmesi sonucunda belirlenmesini ve ek zammın, ücretlere eklenecek biçimde, en az yüzde 30 oranında olmasını istiyordu.

ANAP iktidarı ise, toplu pazarlık sisteminde hükümet politikalarını hakim kılmak, işçilerin sendikalara olan güvenini yok etmek, sendikaları zayıflatmak ve işlevsiz kılmak ve işçiyi sendikadan alamadığını luffedip veren siyasal parti görünümünü yaratarak azalan ANAP oylarını artırmak amacıyla bir ek zam politikası formüle etti. Önerilen ve uygulanmak istenebi, aylık brüt 10 bin liralık ve bir defalık bir ek ödemeydi.

Genel Başkan **Bayram Meral**, 5 Şubat 1988 günü yaptığı açıklamada, bu tavır şiddetle eleştirdi. **Bayram Meral** şunları söyledi:

"Özal Hükümeti en temel işçi hak ve özgürlükleri konusunda eski tavrının sürdürdüğünü sözleşmeli personel konusundaki son kanun hükmündeki kararnameyle göstermişti. Ek zam konusundaki son tavır da, ücretlere bakışında bir değişiklik olmadığını bir kez daha göstermektedir. Bu durumda, Türkiye Sendikacılık Hareketinin yapması gereken, üyelerimizin ve diğer emekçi sınıf ve tabakaların gücüne dayanarak insanca yaşayabilme mücadelesini her türlü fedakarlığı göze alıp ısrarla ve kararlı bir biçimde sürdürmektir. İşçilere insanca yaşama hakkı tanımayanlara verilecek cevabımız, gücümüzü onlara yasal ve demokratik kitle mücadele yollarıyla tanıtılmak olmalıdır ve olacaktır."

83

Yönetim Kurulumuz, ek zammı "sadaka" olarak nitelendirdi ve "sadakaya hayır" kampanyası açtı. Bu konuda bastırılan bir broşür tüm işyerlerimizde dağıtıldı. YOL-İŞ, bu eylemle, daha sonraki yılların meşru ve demokratik kitle eylemleri doğrultusundaki ilk önemli adımını atmış oldu.

Yemek Boykotu

TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulu, 10-11 Şubat 1988 günlü toplantısında bir eylem programı kabul etti. Bu eylem programının önemli bir unsuru da, 11 Mart 1988 günü ülke çapında uygulanan yemek boykotuydu. Türkiye YOL-İŞ Sendikası üyeleri, bu konuda büyük bir başarı gösterdiler. Dağbaşlarında tek kişi olarak çalışan birçok üyemiz bile bu yemek boykotuna katıldı. Bu boykotun başarısı, 1989 yılında başlayan bahar eylemlerinin de habercisiydi. Sendikamız, bu günlerde TÜRK-İŞ'in eylem programının parçası olarak gerçekleştirilen Sakarya ve Adana mitinglerine de etkili bir biçimde katıldı.

Başkanlar Kurulu Toplantısı (9-10 Haziran 1988)

Başkanlar Kurulumuz, Genel Başkan Bayram Meral'in durum değerlendirmesi yapan uzun bir konuşmasıyla açıldı. Genel Başkan şunları söyledi:

"Bıçak kemiğe dayanmıştır. YOL-İŞ geleneği içinde, üyelerimizin gücüne güvenerek ve bu gücü harekete geçirerek mücadele edeceğiz. Geleneğimizi geliştireceğiz. Bu geleneği TÜRK-İŞ'te daha etkili kılmaya çalışacağız. Bugün yürürlükte bulunan 1982 Anayasası ve diğer mevzuat önümüze binbir engel çıkarıyor. 1982 Anayasası ve diğer mevzuat, demokrasinin rafa kaldırdığı koşullarda dikte ettirilmiştir. Bunların meşruluğu bile bugün tartışılmaktadır. Biz işçiler olarak meşruluk konusunda son derece duyarlıyız. Mücadelemiz haklıdır ve meşru zeminlerde sürecektir. Türkiye Sendikacılık Hareketi bir dönüm noktasındadır. Ya TÜRK-İŞ'in bütünlüğü olarak mücadeleye daha etkili bir biçimde gireceğiz, ya da işçilerin ve halkın

84

işsiz ve diğer çalışan kesimlerin umudu, sendikacı işçilerin verecekleri örgütlü mücadeledir.

5. **Özal Hükümeti, temsilcisi olduğu sermayedarların ve servet sahiplerinin menfaatlerini daha iyi koruyabilmek amacıyla, sendikalara yönelik sürekli ve sistemli saldırısını son aylarda yoğunlaştırmıştır. Adana mitinginde yapılan provakasyon, bazı sendikacılar aleyhine başlatılan kampanyalar ve genel olarak sendikacılık hareketine karşı güvensizlik yaratma çabaları, bu genel saldırının bir parçasıdır.**

6. **Türk-İş hepimizdir. Hükümet, Sendikalara ve sendikacılık hareketine karşı güvensizlik yaratmak istemektedir. Ek zam konusunda Özal'ın oyunlarını biz bozduk. Bu konuda da bu tür oyunları bozacağız.**

7. **Bugün sermayeye ve siyasal alandaki temsilcilerine, Türkiye'de işçilerin gücünü göstermek ve öğretmek gerekmektedir. Bu konuda üst örgütümüz Türk-İş'e büyük görevler düşmektedir. Türk-İş'in en güçlü sendikalarından biri olan Türkiye Yol-İş Sendikası, Türk-İş Başkanlar Kurulunun 10 Şubat ve 3 Mart tarihli Başkanlar Kurulu kararlarının hiç geciktirilmeden hayata geçirilmesini, bu eylemlerin daha da başarılı olarak gerçekleştirilebilmesi için gereken ön çalışmaların eksiksiz yerine getirilmesini talep eder. Üst örgütümüz Türk-İş, Türkiye'de hiç bir sivil gücün sahip olmadığı bu bilinçli, kararlı ve inançlı kitleyi; işçilerin, memurların, emeklilerin, işsizlerin ve diğer çalışanların ortak çıkarları ve Türkiye'nin özgür ve bağımsız geleceği için harekete geçirmelidir."**

25 Eylül 1988 Halkoylaması

TÜRK-İŞ, 25 Eylül 1988 günü yapılan halkoylaması öncesinde "hayır" oyu kullanılması kararını aldı. Sendikamız, bu oylamayı, Hükümetle bir hesaplaşma olarak değerlendirdi. Genel Başkan Bayram Meral'in bu konudaki açıklaması şöyleydi:

86

bütün kesimlerinin sendikalara olan güveninde bir azalma olacak. Türkiye YOL-İŞ Sendikası'nın bu konudaki tavrı açıktır. Biz seçimimizi çoktan yaptık, kararımızı çoktan verdik. Bugün önemli olan, YOL-İŞ'in tavrının ve geleneğinin, TÜRK-İŞ'te daha etkili kılınmasıdır. Bu konuda hepimize ve hepimize büyük görevler düşmektedir. Önümüzdeki aylarda Türkiye'nin üye sayısı açısından da en büyük sendikası haline geleceğiz. Bunun sorumluluklarını ve görevlerini yerine getirmek zorundayız."

Genel Başkan'ın konuşmasının ardından yapılan değerlendirmeler, aşağıdaki bildiriyle kamuoyuna duyuruldu:

"1. Türkiye'de işçiler ve Sendikacılık Hareketi sermayedarların ve onların siyasal alandaki temsilcilerinin sürekli ve sistemli saldırısı karşısında büyük bir mücadelenin eşliğindedir. Ülkenin dört bir tarafındaki işçiler ve sendikacılar, ekmek-baş-özgürlük ve demokrasi için tam bir birlik ve beraberlik sağlamışlardır. Ekmek ve demokrasi mücadelesinin bir bütün oluşturduğu, artık yeterince kavranmıştır. Bıçak kemiğe dayanmıştır!...

2. **İçinde yaşadığımız kötü ve giderek daha da kötüleşen yaşama ve çalışma koşullarına rağmen, sermayenin saldırısı pervasızca sürmektedir. Enflasyon sistemli bir biçimde bizleri yoksullaştırmada kullanılmaktadır. İşsizlik işçiyi köleleştirme çabası doğrultusunda artırılmaktadır. Gelir dağılımı adaletsizliği arttıkça, ahlak bozulmakta, paradan başka bir değere inanan yeni nesiller yaratılmaktadır.**

3. **Hükümet bir avuç yerli ve yabancı holdingin menfaatlerini sonuna kadar korurken, milyonlarca işçinin, memurun, emeklinin, işsiz ve diğer çalışanın ücretlerini ve gelirlerini azaltmakta, aklı gelebilecek her türlü gizli ve açık yolu kullanarak, baskı ve sömürüyü artırmaktadır.**

4. **Bu şartlar altında, Türkiye'nin geleceğini kurtaracak tek güç, örgütlü işçilerdir. Türk-İş'in eylem programının gerçekleştirilen bölümü, çalışanlar arasında yeni umutlar yaratmıştır. Sendikacılık işçinin, memurun, emeklinin,**

85

"TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulu, 27 Ağustos 1988 tarihinde almış olduğu kararla 25 Eylül 1988'de yapılacak halkoylamasında "HAYIR" oyu verilmesi için çok yönlü eylemler düzenlenmesini belirlemiştir. Kararda "Ulusumuzun iktisaden güçsüz çoğunluğu 25 Eylül halkoylamasına mutlaka katılmalı ve oylarıyla demokrasiyi demokrasi olmaktan çokaran iktidara gereken dersi vermelidir" denilmektedir.

TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulu'nun bu kararı, bizlerin Türkiye Yol-İş Sendikası olarak, her zaman ve her yerde ısrarlı takipçisi olduğumuz onurlu sendikacılık anlayışının yeni ve anlamlı bir tezahürünü teşkil etmiştir. Türkiye Yol-İş olarak, yürekte bağlı olduğumuz demokrasi ve sosyal adalet ilkeleri doğrultusunda sürdürmekte olduğumuz mücadele çizgisinin, Türk-İş bünyesinden kaynaklanan yankılarla bütünleşmesi, gücümüzü güç katmakta, umutlarımızı pekiştirmektedir.

Mevcut siyasal iktidarın temsil ettiği anlayışla ve izlediği politika ile aramızda giderek derinleşen çelişki, hiç şüphe yok ki önümüzdeki halkoylaması çerçevesiyle sınırlı değildir. Ancak, yaklaşan halkoylaması bu konudaki tavrımızı ortaya koymamıza imkan verecek yeni ve önemli bir vesile olarak değerlendirilmelidir.

Mevcut siyasal iktidarla aramızda belirgenleşen uçurum, bu siyasal iktidarın temsil ettiği misyonun demokrasi ve sosyal adalet ilkeleriyle uyumsuzluğunun doğal sonucudur. Siyasal iktidarın gerçek hayatta uzlaştırılması imkansız bir misyonu üstlenmiş olması, her geçen gün biraz daha iyi anlaşılıyor.

Daha dün kadar "IMF'nin en son başarılı öğrencisi" sayılmamızı sevinçle karşılanıyordu. Halkın yükselen feryadına kulak tıkayan hükümet yetkilileri, IMF gibi uluslararası finans çevrelerinin sözcüsü konumundaki kurumların uzmanlarının övgüleriyle tatmin olması yolunu seçmişlerdi. Oysa, artık alev bacayı öylesine sarmıştır ki, hayata geçirilmek istenen modelin akıl hocaları bile kendilerini temize çıkarmak ihtiyacı duymuşlar; ÖZAL'ın izlediği politikanın sonuçlarına nihayet IMF ve OECD çevrelerinden de ağır eleştiriler yağmaya başlamıştır.

87

Böylesine bir modelin ve bu modeli gerçekleştirme doğrultusunda izlenen politikaların öncelikle işçiler olarak bizleri ve genel olarak çalışan kitleleri karşısında bulmasında asla şaşılacak bir taraf olmamalıdır. Yılları ağır ve çileli işler içinde tüketmiş bir karayolu işçisinin ücretinin günde yalnızca bir kilo et almaya bile yetmediği; Köy Hizmetlerinde veya özel kesimde çok daha kötü koşullarda üyelerimizin bulunduğu bir ortamda bizden "EVET" dememiz beklenmemelidir.

Yürürlükteki politika, son yıllarda başlatılmış olan anti-demokratik ve sosyal adalet düşmanı gidişin bir uzantısıdır. Bu gidişin sonucunda ülkemizde gelir dağılımının adaletsiz yapısı bütünlü adaletsizleşmiştir. Emek gelirlerinin uğradığı tahribat ülkemizi "Ucuz Emek Cenneti" yapmak isteyenlerin eseridir. 1980 öncesinde işçi ücretlerinin düzeyinde Güney Amerika, Güney Kore veya Yunanistan gibi ülkelerle karşılaştırıldığında oldukça iyi bir düzeyi temsil ettiğimiz görülmüyordu. Bugün artık bu türden gelişmekte olan ülkelerin bile Türkiye ile emsal sayılması imkansızlaşmaktadır. Devlet Bütçesi çalışanların refahına ve ülke kalkınmasına yönelik harcamalardan hızla soyutlanmış; milletin parası bir avuç mutlu azınlığın çarçur ettiği dış borçların ödenmesi ve toplum aleyhine pervasız bir gidişin sonucunda batağa saplanmış olan bazı sermayedarların kurtarılması yolunda cömertçe aktılmaktadır.

Hükümet, bu acımasız saldırıların karşısında uyanan tepkilere kulaklarını tıkamıştır. Uyanan tepkiler karşısında bulunduğu bir diğer çözüm, hoşuna gitmeyen sesleri kısmanın yollarını aramak olmaktadır.

Bizlerin temel sendikal hak ve özgürlüklerimiz üzerindeki yasal engelleri kaldırmamak için bazı anayasa maddelerini mazeret olarak öne sürenler, şimdi kendi keyiflerine göre anayasa değiştirme çabalarını unutamayacakları bir dersle cevaplandırılmıyormuş gibi görünmektedirler.

Halkoyunması dolayısıyla birbirine eklenerek yükselerek olan "HAYIR" doğrultusundaki haykırışımızı önlemek için de bazı tehditler şimdilerde ortaya atılmaya başlanmıştır.

88

Sendikamız, 1989 yılında greve çıkan Karabük ve İskenderun Demir Çelik Fabrikalarında çalışan işçilerin 4 Mayıs 1989 tarihinde başlattıkları greve de büyük bir destek verdi. YOL-İŞ tarafından 7 Ağustos 1989 tarihinde açılan kampanya, TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulu'nun 16 Ağustos 1989 günü olağanüstü olarak toplanmasında ve greve sahip çıkmasında etkili oldu. 7 Ağustos 1989 tarihinde işyerlerimizde yaygın biçimde dağıtılan bildirimizde, üyelerimiz en az 500 lira katkıda bulunmaya çağrıldı.

Halit Mısırlıoğlu'nun Vefatı

Türkiye YOL-İŞ Sendikası, Türkiye YOL-İŞ Federasyonu'nun 17 yıl süreyle genel başkanlığını yapmış olan, Türkiye İşçi Sınıfı ve Sendikacılık Hareketi içinde son derece saygın bir yeri bulunan Halit Mısırlıoğlu'nu 8 Ocak 1989 tarihinde kaybetti.

1989 Eylemleri

Türkiye YOL-İŞ Sendikası, 1989 yılındaki bahar eylemlerinde belirleyici bir rol oynadı.

Üyelerimiz, 1989 yılı toplu sözleşme görüşmelerinin başlamasının ardından, vizite eylemlerine başladı. Genel Merkezimiz tarafından yayınlanan ve üyelerimize yaygın biçimde dağıtılan bir yapraklık bir açıklamada Genel Başkan Bayram Meral şöyle diyordu:

"Her gün yüzbinlerce işçi, sendikalarının bütünlüğü içinde, EKMEK ve DEMOKRASİ için mücadele veriyor.

Bu mücadele meşrudur.

Bu mücadele ülkemiz yararındır. Demokrasi içindir. Ülkemizin huzur ve güven içinde gelişmesi içindir. Çalışanların insanca yaşama imkanına kavuşturulması içindir. Bu mücadele memurların, emeklilerin, işsizlerin, esnaf ve sanatkarın, küçük çiftçilerin de artık çekilmez olan sıkıntılına bir çözüm bulunmasını amaçlamaktadır.

Bugün Türkiye'de çalışan kitlelerin umudu ve kurtarıcısı, işçilerin birlik ve beraberlik içinde verdikleri mücadeledir.

90

Bu durumda sormak hakkımızdır. Bu ülkede yalnızca bir avuç varlıklı insanın mı sesi çıkacaktır. Bu ülkede yalnızca hükümet edenlerin kulağına hoş gelen sesler mi duyulacaktır? Hükümet edenlerin meşrebine uygun her söz, her davranış en geniş özgürlükten yararlanırken, çalışan kesimlerin özlüklerini yansıtan yurtsever tepkiler karşısındaki bu telaş niçin?

Bu güzel ülkeyi ortaçağın karanlıklarına doğru çağ atlayan suskun insanların diyarı olmaktan kurtarmak bizim elimizdedir. Halkoyunması bu bunun için oyumuz "HAYIR" olacaktır."

Bahar Eylemleri Öncesinde Taban Eğitimi Seferberliği

Sendikamız bu dönemde yaklaştığı hissedilen büyük kitle eylemlerine hazırlık sürecindeydi. 1988 yılı Nisan ayından itibaren, tüm üyelerimizin taban eğitimleri düzenlenmeye başlandı. 1988 yılı Nisan-Haziran döneminde 20 ilde 44 seminer düzenlendi. 1988 yılı Haziran-Eylül döneminde 30 ilde 68 seminer yapıldı. 1988 yılı Ekim ayı ile 1989 yılı Mart ayı arasında ise 21 ilde 76 eğitim semineri gerçekleştirildi. Böylece, bahar eylemleri öncesinde, 1988 yılı Nisan ayı ile 1989 Mart ayı arasındaki dönemde, 67 ilde ve çok sayıda ilçede 188 adet birer günlük taban eğitimi semineri düzenlendi. Bu seminerlere 65-70 bin dolayında üyemiz katıldı.

Grevlerle Dayanışma

YOL-İŞ, 1988 yılı sonlarında başlayan SEKA grevini etkili bir biçimde destekledi. Sendikamız tarafından açılan kampanyada, her üyemizin en az bir ekme parası tutarında bir yardımı gönüllü olarak SEKA işçilerine vermesi istendi. TÜRK-İŞ'e bağlı sendikaların SEKA işçilerine toplam yardımı 521 milyon 800 bin liraydı. YOL-İŞ üyeleri kendi aralarında 27 milyon 700 bin lira topladılar. Sendikamız da 50 milyon lira verince, YOL-İŞ'in SEKA işçilerine katkısı 77 milyon 700 bin liraya çıktı. Bu destek, 1989 toplu sözleşmeleri açısından son derece önemli olan SEKA grevinin başarıyla sonuçlanmasında önemli bir rol oynadı.

89

Türkiye tarihinde ilk defa bütün işçiler arasında tam bir birlik ve beraberlik sağlanmıştır.

Hiçbir kimsenin veya kuruluşun güdümünde değiliz. İşçiler olarak kendi haklarımızı ülkemizin refahını ve çocuklarımızın geleceğini savunuyoruz.

Yol-İş üyeleri 1980 yılında geleceğe umutla bakardı.

Bugün ise "AÇIZ" diye bağıyor.

Artık Yeter!

Bir avuç sermayedarı daha da zengin etmek için işçilerin yoksullaştırılmasına HAYIR.

Toplu pazarlık sistemine hükümetin sermaye lehine müdahalesine HAYIR.

Grev hakkı üzerine getirilen yasaklama ve kısıtlamalara HAYIR.

Açlığa, ezilmeye, horlanmaya HAYIR.

Diğer çalışanlar bizi desteklemektedir.

Basın organları haklılığımızı onaylamaktadır.

İşçiler arasında tam bir birlik ve beraberlik sağlanmıştır.

Bugüne kadar işçileri ve sendikaları yok sayanlar, gücümüz karşısında her gün yenilmektedir. Türkiye'nin gündemini ilk kez işçiler belirlemektedir.

Türkiye Yol-İş Sendikası adına, haklı ve meşru mücadelemizde, tüm üyelerimize saygılarımı sunarım."

Bazı şubelerimiz tarafından başlatılan eylemlerin ardından Başkanlar Kurulumuz, 20 Nisan 1989 günü toplandı. Bayram Meral toplantının açılışında yaptığı konuşmada şunları söyledi:

"Artık canımıza tak dedi. Yıllar boyu sermayedarların ve siyasal iktidarların bizim sıkıntılarımıza iyi niyetle yaklaşmasını bekledik. Bizim iyi niyetimiz zayıflık olarak yorumlandı. Sendikalar ve işçiler

91

olarak sürekli ve sistemli bir saldırı ile karşılaştık. İşçiler olarak artık "iş başa düştü diyoruz." Bizim sıkıntılarımızı, ancak biz işçilerin sendikalarındaki birlik ve beraberlik içinde vereceğimiz mücadele çözebilir.

Çok önemli günler yaşıyoruz. Türkiye tarihinde ilk defa bütün işkollarındaki ve bütün bölgelerdeki işçiler aralarındaki her türlü farklılığı kenara koyarak, ekmek ve demokrasi için birlikte mücadeleye başlamışlardır."

"Bu eylemler haklı ve meşrudur. Mücadelemiz, üyelerimizin taleplerini ve gücünü gözönünde bulundurarak ve sendikamızın disiplini çerçevesinde kontrollü bir biçimde sürdürülecektir. İşçiler olarak yıllardır iyi niyetle sabrettik, ancak artık sabır taşı çatladı."

Genel Başkan, eylemlerin herhangi bir siyasal parti ile bağı bulunmadığını da belirtti: **"Bizim eylemlerimizin herhangi bir siyasal partinin programıyla veya çalışmasıyla bir bağlantısı yoktur. Bunlar işçilerin bağımsız ekmek mücadelesidir. Mücadelemiz işçinin ekmeğine ve özgürlüklerine göz dikenlere karşı, tüm işçilerin birlik ve beraberliği içinde sürecektir."**

Genel Başkan **Bayram Meral** konuşmasını şöyle bitirdi:

"Haklı mücadelemiz kayıplarımızın bir bölümünü telafi edene kadar sürecektir. İşçilerin birlik beraberliği içinde mücadeleyi sürdürdüğümüzde, hükümet adım adım gerilemektedir. Ancak bu mücadele de dikkat edilmesi gereken bazı önemli noktalar bulunmaktadır. Bazı sendikalarda işçi eylemleri sendika yönetiminin kontrolü dışındadır. Bu tür işçi eylemlerinde sendikalar aleyhine sloganlar atılmakta, sendikalar yıpratılmak istenmektedir. Yol-İş Sendikası'nın bugüne kadarki tutarlı tavrı, bu tür davranışların teşkilatımız bünyesinde ortaya çıkmasını engellemiştir.

Bu tür meşru eylemlerde bazı çevrelerin kasıtlı kışkırtmaları olabilir. Bu nedenle aramıza yabancıların girmesine izin vermemeliyiz.

92

- Telgraf çekme,
- Mektup gönderme,
- Toplu iş sözleşmesi dışı ödemeleri reddetme,
- Avansı reddetme,
- İşverence düzenlenen toplantı ve törenlere katılmama,
- Alkışlama,
- Sakal bırakma,
- Fak-Fuk-Fon'a başvurma,
- Topluca dilenme,
- Korna çalma,
- Keftenli basın toplantısı düzenleme,
- Tüketici boykotu yapma,
- Siyah çelenk koyma,
- Siyah gömlek giyme,
- Belden yukarısını soyunup gösteri yapma,
- İşyerinde verilen yemekleri ailelere götürme,
- Pazar boykotu yapma,
- Saç kesme,
- Makine ve teçhizatla işveren işçiye gösterdiği kadar özen gösterme,
- Topluca fırına gidip ekmek alma ve yolu kapatarak yeme,
- Görev dışı iş yapmama,
- İşçi sağlığı ve iş güvenliği önlemleri alınmamış araç ve makineleri kullanmama,
- İşyerinde kimse ile konuşmama,
- Eş ve çocuklarla gösteri yapma,
- Eşleri boşamak için başvurma,
- Çocukları satılığa çıkarma,
- Gömlekleri satılığa çıkarma,
- Ana caddede oturarak, trafiği engelleme.

94

Sendikal disipline uyulması son derece önemlidir. Olayların kontrol dışına çıkması ortak mücadelemize zarar verebilir."

Başkanlar Kurulumuzda alınan karar uyarınca, Sendikamızın kamu kesimi işyerlerinde çalışan 120 bin üyesi 25 Nisan 1989 günü servis araçlarından erken inerek işe toplu olarak yürüdü ve geç işbaşı yaptı. 28 Nisan 1989 günü ise sabah 8:30 - 9:30 saatleri arasında Sendikamız üyeleri iş durdurdu.

Üyelerimiz, Sendikamızın aldığı kararlar doğrultusunda, çeşitli meşru ve demokratik kitle eylemleri geliştirdiler ve uyguladılar. Bu eylemler sayesinde, 1989 kamu kesimi toplu sözleşme görüşmelerinde gerçek ücretlerdeki düşüş engellenebildi. İşçi sınıfımız bu eylemlerde kendisi için bir sınıf olma doğrultusunda önemli bir adım attı. Sendikamız üyelerinin birçok bölgede başı çektiği meşru ve demokratik eylemlerin bir bölümü şöyleydi:

- İşyerinde direniş,
- İş yavaşlatma,
- Viziteye toplu olarak çıkma,
- Fazla mesaiye kalmama,
- Vezne önünde kuyruk oluşturma,
- İşe geç başlama,
- Ara dinlenmelerini **"tam"** olarak kullanma
- Miting ve toplantılar
- Gösteri ve yürüyüşler,
- Servis araçlarına binmeyerek yürüme,
- Yalınayak yürüme,
- İşyerini terketmeme,
- Açlık grevi,
- Yemek boykotu,
- Dilekçe verme,
- Ücret fişlerini işverene veya yetkililere gönderme,

93

İşçiler ve Sendikalar Olarak Taleplerimiz

Türkiye YOL-İŞ Sendikası, 1989 yılı sonlarında, taleplerimizi şöyle formüle ediyordu:

1. İnsanca Yaşayabileceğimiz Bir Ücret İstiyoruz:

Ücretlerimiz, çağdaş ihtiyaçlarımızın karşılanmasını sağlamalıdır. Ücretlileri daha da yoksullaştırmanın sinsi bir aracı olarak kullanılan enflasyon, etkili bir devlet politikasıyla ücretliler lehine kontrol altına alınmalıdır. Gelir ve servet dağılımı adaletli bir duruma getirilmelidir. Ücretlerden yapılan vergi ve sosyal sigorta kesintileri azaltılmalıdır. Asgari ücret yeterli düzeye yükseltilmeli ve net olarak ödenmelidir.

2. İş İstiyoruz:

İşsizlik, devletin istihdam yaratmayı amaçlayan bilinçli çabalarıyla önlenmeli, işsizlik sigortası konmalıdır. İşyerinde iş güvencesi sağlanmalı, İş Yasası'nın 13. ve 17. maddeleri işçiler lehine değiştirilmelidir. Güvenlik soruşturmaları nedeniyle çalışma özgürlüğünün ortadan kaldırılması uygulamalarına son verilmelidir. 1402 sayılı Sıkıyönetim Yasası'na dayanılarak idari tasarrufla işten çıkarılanlar işlerine iade edilmeli, kendilerine tazminat verilmelidir.

3. Sendikalaşma Özgürlüğü İstiyoruz:

Tüm çalışanlara sendikalaşma hakkı tanınmalıdır. Sendikaların kurulması ve işleyişleri konusunda getirilen tüm yasaklama ve kısıtlamalar kaldırılmalıdır. Uluslararası Çalışma Örgütü'nün sendikal özgürlükler konusundaki Sözleşmeleri onaylanmalı ve çalışma mevzuatımız, bu Sözleşme ve ilgili Tavsiye Kararları doğrultusunda yeniden oluşturulmalıdır. Sendikalara siyaset yasağı kaldırılmalıdır. Sendikaların diğer demokratik kitle kuruluşlarıyla işbirliği ve dayanışma içine girmelerini engelleyen hükümler iptal edilmelidir. Sendika yöneticiliği ve temsilciliği konusunda getirilen kısıtlamalar kaldırılmalı ve bu konular tümüyle sendika üyelerinin

95

özgür iradeleriyle oluşan sendika tüzüklerinin ve genel kurul kararlarının düzenlenmesine bırakılmalıdır. Sendikaya üye olmayı zorlaştıran düzenlemelere son verilmelidir. Sendikaların denetiminde, üyelerin sendika organları aracılığıyla yapacakları denetim esas alınmalı, sendikal faaliyeti kısıtlamayı amaçlayan mevcut denetim uygulamalarına son verilmelidir. Sendika temsilcilerinin, amatör sendika yöneticilerinin iş güvencesi artırılmalıdır.

4. Özgür Toplu Pazarlık İstiyoruz:

Özgür toplu pazarlık sistemini ortadan kaldıran her türlü mevzuat ve uygulamaya son verilmelidir. Yüzde 10 barajı kaldırılmalıdır. Yetki tespitinde, gizli oy ve açık sayım ilkesine dayalı referandum yöntemi kullanılmalıdır. İşyeri ve işletme tipi sözleşmeler aynı anda uygulanabilmelidir. Yüksek Hakem Kurulu demokratikleştirilmeli, bir zorunlu tahkim aracı olarak kullanılmasına son verilmelidir. Arabuluculuk, tarafların isteğine bağlı kılınmalı, grev hakkının kullanılmasını geciktirici bir araç olmaktan çıkarılmalıdır. Toplu pazarlıkta Hükümetin her türlü müdahalesine son verilmeli ve kamu kesimi işveren sendikaları kapatılmalıdır. Memurlara da toplu pazarlık hakkı tanınmalıdır.

5. Grev Hakkı İstiyoruz:

1982 Anayasasında ve yürürlükteki diğer mevzuatta grev hakkı üzerine getirilen tüm kısıtlama ve yasaklamalar kaldırılmalıdır. Grev erteleme yetkisine ve uygulamalarına son verilmelidir. Olağandışı ekonomik gelişmeler karşısında, yürürlükteki bir toplu iş sözleşmesi süresinde sendikaların talebiyle iş uyuşmazlığına gitme ve toplu iş sözleşmesinin değiştirilmesi amacıyla menfaat grevi yapma hakkı tanınmalıdır. Hak grevi yeniden bir hak olarak verilmelidir. Lokavt yasaklanmalıdır. Demokrasinin korunması ve geliştirilmesi amacıyla siyasi genel grev hakkı Anayasaya konmalıdır. Dayanışma grevi hakkı tanınmalıdır.

96

10. "Patron Devlet" Değil, "Sosyal Devlet" İstiyoruz:

Devlet, nitelikli, yaygın ve parasız eğitim sağlamalıdır. Temel tüketim malları ve hizmetler devletçe ucuzca üretilmeli ve emekçilere maliyetlerinin altında fiyatlarla satılmalıdır. Devletin vergi ve teşvik politikası sermayeyi güçlendirmeyi amaçlamaz, işçilerin ve diğer emekçilerin lehine değiştirilmelidir. Devlet, işverenleri değil, işçilerin tüketim ve yapı kooperatifleri ile yardımlaşma sandıklarının ve küçük üreticilerin kooperatiflerini desteklemelidir. Devlet ucuz konutlar yapmalı, bunları emekçilere düşük kiralara kiralamalı veya maliyetine satmalıdır. Ucuz toplu taşımacılık geliştirilmelidir. Yol, su, elektrik, kanalizasyon, çocuk bahçesi, çocuk bakımevi gibi ihtiyaçlar öncelikle karşılanmalıdır. Emekçilere insanca yaşayabilecekleri bir aylık verilmeli, toplumsal yaşamdan kopmalarını engelleyecek tedbirler alınmalıdır.

11. Sosyal Sigortalar Kurumu'nun İşçiler Lehine İşletilmesini İstiyoruz:

Sosyal Sigortalar Kurumu'nun sağlık hizmetleri yaygınlaştırılmalı, nitelikli ve parasız yapılmalıdır. Sosyal Sigortalar Kurumu'nun işverenlerden alacakları en kısa sürede tahsil edilmeli ve SSK fonlarının devlet tahvillerine yatırılması uygulamasına son verilmelidir. 1980 yılından sonra Sosyal Sigortalar alanında gaspedilen haklarımız geri verilmelidir. Sosyal Sigortalar Kurumu demokratikleştirilmeli, genel kurul her yıl toplanmalı, Yönetim Kurulu'ndaki işçi üyelerin sayısı artırılmalıdır.

12. Doğal Çevrenin Korunmasını ve Temizlenmesini İstiyoruz:

İşverenler kirlattikleri çevrenin yeniden kazanılmasını maliyetini üstlenmeli ve kirlenmeyi durduracak önlemleri zamanında almalıdırlar. Çevreyi kirlenler, çevrenin temizlenmesi ve korunmasının maliyetini karşılamalıdır. Devlet ve belediyeler, çevre korumasına gereken özen ve önemi vermeliydi.

98

6. Çalışma Süresinin Azaltılmasını İstiyoruz:

Haftalık çalışma süresi, ücretlerde bir indirim yapılmaksızın, azaltılmalıdır. Yıllık ücretli izin süreleri artırılmalıdır. Ücretli mazeret izinleri ve sendikal izinler yükseltilmelidir. Analık izni ve küçük çocuklu kadın işçilere verilen izinler artırılmalıdır.

7. İşyerinde Sağlık ve Güvenlik İstiyoruz:

İşçi sağlığı ve iş güvenliği mevzuatı, çağdaş teknolojilere ve üretim süreçlerine uyumlu hale getirilmelidir. Yürürlükteki mevzuat, işçi ve hükümet temsilcilerinin oluşturacağı kurullarla denetlenmeli ve bu kurullara işi durdurma yetkisi tanınmalıdır. Yeni teknolojiler, ancak bu kurulların onaylanmasıyla uygulamaya sokulmalıdır. İşyerlerinde işçi sağlığı ve iş güvenliği konusunda çalışma saatleri içinde eğitim yapılmalıdır.

8. Demokrasi İstiyoruz:

Demokratik bir tartışma ortamında oluşturulmayan ve onaylanmayan 1982 Anayasası değiştirilmeli, insan haklarına ve sendikal hak ve özgürlüklere çağdaş demokrasilerde öngörülen saygıyı gösteren ve güvenceyi veren bir Anayasa, yasal ve demokratik yollardan yapılmalıdır. Demokrasinin korunması ve geliştirilmesinin önündeki tüm engeller kaldırılmalıdır. İşyerlerinde ve toplumsal yaşamın her alanında işçilerin ve diğer emekçilerin yönetime katılmaları sağlanmalı ve demokratik kurumlar yaratılmalıdır. Demokratik hak ve özgürlükleri kısıtlayan ve sınırlayan her türlü hüküm ve uygulama kaldırılmalıdır, insanlık dışı her türlü baskı ve işkence sona erdirilmelidir.

9. Barış İstiyoruz:

Ülkemizin komşularıyla ve diğer tüm ülkelerle, "Yurtta barış, dünyada barış" anlayışına uygun dostça ilişkiler geliştirilmeli, sendikaların dünyada barışı sağlamak için gösterecekleri çabalara engel olunmamalıdır.

97

13. Sendikaların uluslararası düzeydeki ilişkilerini kısıtlayan engellerin kaldırılmasını istiyoruz.

14. Tarım-Orman İş Yasası'nın çıkarılmasını istiyoruz.

15. Uluslararası Çalışma Örgütü ilkelerine uyulmasını, onaylanan Sözleşmelerin uygulanmasını, diğer sözleşmelerin onaylanmasını ve yeni çalışma mevzuatı oluşturulurken Uluslararası Çalışma Örgütü'nün Tavsiye Kararlarına uyulmasını istiyoruz.

16. Askere giden işçi ve diğer çalışanların bir bölümünün aileleri emel ihtiyaçlarını karşılayamamaktadır. Muvazzaf askerlik hizmetini er veya erbaş olarak yapanlardan aileleri bu durumda olanlara devlet tarafından asgari ücret ödenmesini, ihtiyat askerliğine çağrılanlardan bu süre içinde ücretlerinin tam olarak işverenlerce ödenmesini, terhis edilen işçilerin hiç bir hak kaybı olmadan eski işlerine dönebilmelerini istiyoruz.

17. Mesleki ve teknik eğitimin geliştirilmesini, meslek lisesi öğrencilerine atölye çalışmalarını karşılığında uygun bir ücretin ödenmesini ve sigortalıların istiyoruz.

18. İflas veya tasfiye durumlarında, işçi alacaklarına öncelik verilmesini ve işyerlerinden ödeme yapılınca kadar, devlet tarafından avans ödenmesini istiyoruz.

19. Türkiye'nin bağımsız ekonomik kalkınmasının ve planlı ekonominin belkemiğini oluşturan kamu iktisadi teşebbüslerinin bir mirasyedi anlayışıyla ve özelleştirme adı altında yerli ve yabancı işletmelere aktarılmasına son verilmesini, çeşitli hizmetlerin ve özellikle yol-yapım-asfalt işlerinin müteahhitlere devredilmesine engel olunmasını istiyoruz.

20. Serbest bölgelerin kaldırılmasını, sözleşmeli personel uygulamasına son verilmesini, ihtiyaç fazlası eratin kamu kuruluşlarında çalıştırılmasının engellenmesini ve sendikaların bir suç örgütü gibi göstererek, sendikalara yöneltilen sürekli ve sistemli saldırının sona erdirilmesini istiyoruz.

99

21. Emeğin en yüce değer kabul edildiği, insanların refah, barış, özgürlük, dostluk ve demokrasi içinde yaşadıkları bir Türkiye ve dünya istiyoruz.

22. **Türkiye Yol-İş Sendikası** olarak, bu taleplerimizin gerçekleştirilebilmesi için Türk-İş içinde ve Türk-İş'le birlikte gereken her türlü meşru ve demokratik mücadeleyi vereceğiz.

Sendikamız bu dönemde Karayolları Genel Müdürlüğü, Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Bayındırlık ve İskan Bakanlığı ve bağlı işyerleri, DLH Genel Müdürlüğü, İstanbul Vakıflar Başmüdürlüğü, İstanbul Valiliği Özel İdare Müdürlüğü, Alaçam Köy Yolları Birliği, İstanbul İmar Limited Şirketi, İnşaat İmar A.Ş., Bafra Köy Yolları Birliği, T.C. Turizm Bankası Antalya Kaleiçi Restorasyon İnşaatı, Dilek İnşaat ve Ticaret Limited Şirketi, Destek Mümessillik İnşaat ve Ticaret Limited Şirketi, Petek Proje, İnşaat ve Ticaret Limited Şirketi, Tekfen İntes İmpresit Ortak Girişimi, T.Emlak Bankası - Tekfen Müşterek Teşebbüsü, Tekfen İnşaat ve Tesisat A.Ş., Tekfen İskra-Sel TTE Özel Oratlığı, JSBB 2. Boğaz Köprüsü, STFA İnşaat A.Ş., Impregilo - STFA, Koray Yapı Endüstri ve Ticaret A.Ş., Helit Woerner-Koray İş Ortaklığı, Titaş Toprak İnşaat ve Taahhüt A.Ş., Elektrik Co.Limited Şirketi, Doğu İnşaat ve Ticaret A.Ş., Kastaş Ticaret A.Ş., Balfour-Beatty-Entes, Astaldi S.P.A., Gama Endüstri Tesisat, İnşaat ve Montaj A.Ş., Gama İnşaat A.Ş., Yapı Merkezi İnşaat Sanayi A.Ş., Emek İnşaat ve İşletme A.Ş., Akhisar Köy Yolları Birliği, Enka Bechtel Müşterek Teşebbüsü Ortaklığı, Enka İnşaat ve Sanayi A.Ş., İdil İnşaat Ticaret A.Ş., Tokar A.Ş., Kenttaş A.Ş., Kullutaş İnşaat ve Ticaret Limited Şirketi, Doğu İnşaat, Ericsson Şebeke İnşaatı A.Ş., Garanti İnşaat Sanayi Ticaret A.Ş., Kıska Kom.Şti, Batı İnşaat Sanayi A.Ş., Soyak İnşaat ve Ticaret A.Ş. işyerlerinde toplu iş sözleşmeleri imzalandı.

1986 Genel Kurulumuzda alınan karar uyarınca, ilk olarak 1987-1988 yıllarında tüm şubelerimizde temsilci-baştemsilci-yönetici eğitimleri yapıldı. Arkasından, 1988 Nisan - 1989 Mart döneminde 188 adet birer günlük taban eğitimi semineri düzenlendi. Ayrıca, çeşitli düzeydeki şube yöneticilerimizin katıldığı seminerler de gerçekleştirildi.

100

Türkiye'nin Avrupa Topluluğu'na tam üyelik için başvurduğu bir dönemde, Türkiye'de sendikal hak ve özgürlükler büyük ölçüde sınırlandırılmış ve kısıtlanmıştır.

Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarını ikinci sınıf insan gören bir anlayışla sendikal hakların gaspedilmesi nedeniyle, ülkemizin uluslararası platformdaki itibarı zedelenmiştir ve zedelenmektedir.

Bütün bu olumsuz gelişmelerin yanı sıra, ülkemizde ekmek-barış-özgürlük ve demokrasi için Türk-İş'in birlik ve beraberliği içinde verilen haklı ve meşru kitle mücadelesi önemli başarılar elde etmiştir. 12 Eylül'den sonra ilk defa imzalanan toplu iş sözleşmeleri ile ücretlerimizin satınalma gücü yükseltilmiş, kayıpların bir bölümü geri alınabilmiştir.

Ancak, Türkiye İşçi ve Sendikacılık Hareketinin önünde büyük görevler bulunmaktadır.

1989 yılında ekmek ve özgürlük mücadelemiz, işçilerin kararlı tavrının başarılı sonuçlar getirdiğini ve başka hiçbir yolun başarı şansının olmadığını öğretmiştir.

Türkiye Yol-İş Sendikası Üçüncü Olağan Genel Kurulu, önümüzdeki dönemde işçilerin birlik ve beraberlik içindeki ekmek-barış-özgürlük ve demokrasi mücadelesinin haklı ve meşru kitle eylemleri çerçevesinde sürdürülmesini talep eder.

Önümüzdeki dönemde Türkiye'yi ekonomik bunalım ve siyasal istikrarsızlık beklemektedir.

Böyle bir ortamda parlamenter demokrasinin bir daha ortadan kaldırılmamasının tam güvencesi, Türkiye İşçi ve Sendikacılık Hareketinin kararlı tavrı ve mücadelesidir. **Türkiye Yol-İş Sendikası** Üçüncü Olağan Genel Kurulu;

- Türkiye Sendikacılık Hareketinin, parlamenter demokrasinin ortadan kaldırılmasına yol açabilecek tavır ve hareketlere engel olmaya tüm gücüyle çalışmasını talep eder, demokrasiye sahip çıkma konusundaki kararlılığını ifade eder ve parlamenter demokrasiyi yok etmeyi amaçlayan

102

Bu dönemde, "Kayıplarımız ve Taleplerimiz", "İş Mevzuatı", "Sendikaların Siyasal Partilerle İlişkileri", "Çalışma Yaşamından Sorular ve Cevaplar", "Özelleştirme Politikası ve İşkolumuza Etkileri", "İLO Talepleri ve Bazı Gerçekler", Şube Çalışma Raporları gibi kitap ve broşürler yayınlandı. Ayrıca, Sendikamızı tanıtan bir broşür, "Sadakaya Hayır" ve "İnşaat İşkolunda Kamu İşçisi Ne Durumda?" gibi broşürler de yayınlandı ve yaygın olarak dağıtıldı.

1988 yılında İskitler'de İstanbul Caddesinde bulunan genel merkez binamızın yapımına başlandı. Ayrıca, 100 yatak kapasiteli misafirhanemiz (Bitişiren Sok.No.14, Maltepe, Ankara) hizmete açıldı.

Üçüncü Olağan Genel Kurulumuz

Sendikamızın 3. Olağan Genel Kurulu 13-15 Ekim 1989 günleri Ankara'da toplandı. Genel kurulumuzda oybirliğiyle aşağıdaki kararlar alındı:

"13 - 15 Ekim 1989 tarihlerinde Ankara'da toplanan **Türkiye Yol-İş Sendikası** Üçüncü Olağan Genel Kurulu, Dünyada ve Türkiye'deki gelişmeleri değerlendirerek, önümüzdeki dönemde Sendikamızın çalışmalarına ışık tutacak aşağıdaki karar kabul etmiştir.

1986 - 1989 döneminde dünyada kalıcı bir barış ve demokrasi doğrultusundaki gelişmeler güçlenmiş, ekmek-barış-özgürlük mücadelesinde yeni mevziler kazanılmıştır. Önümüzdeki yıllarda dünyada silahsızlanma, barış, demokrasi alanlarında yeni adımlar atılacak, sendikal hak ve özgürlüklere yönelik saldırı püskürtülecektir.

Dünyada olumlu gelişmeler yaşanırken, ülkemizde 12 Eylül döneminin her alandaki etkileri hala korunmaya çalışılmaktadır. 1982 Anayasasının bile öngördüğü sosyal devlet anlayışı yerine, patron devlet anlayışı uygulanmaktadır. İşsizlik artmaktadır. Enflasyon, işçileri ve diğer çalışanları yoksullaştırmada sistemli bir araç olarak kullanılmaktadır.

101

girişimler karşısında, gerektiğinde Türk-İş bütünlüğü içerisinde her türlü mücadeleyi vereceğini kamuoyuna açıklar.

- Türkiye İşçi ve Sendikacılık Hareketi olarak 1989 yılında elde ettiğimiz kazanımlar, işçilerin ekmek barış-özgürlük ve demokrasi için birlikte verdikleri meşru mücadelenin gücünü göstermiştir. **Türkiye Yol-İş Sendikası** Üçüncü Olağan Genel Kurulu, üst kuruluşumuz Türk-İş'in önümüzdeki dönemde de bu gücümüzü iyi değerlendirmesini talep eder.

- Türkiye'de 12 Eylül sonrasında konan birçok kısıtlama ve yasaklama, ülkemizi çağdaş demokrasilerin dışına itmiştir. Türkiye Sendikacılık Hareketi, ekmek ve demokrasi mücadelesinin ayrılmaz bütünlüğünü değerlendirerek, ülkemizde çağdaş bir demokrasinin kurulması ve sendikal hak ve özgürlüklere en az Batı ülkelerinde gösterilen saygının gösterilmesi için gereken girişimlerde bulunmalı, siyasal iktidarın ve sermayedar sınıfın duyarsızlığı karşısında gereken meşru mücadele biçimlerine başvurmalıdır.

- **Türkiye Yol-İş Sendikası**, Türkiye Sendikacılık Hareketi içinde haklı ve meşru talepler için üye tabanına güvenen ve ekmek-barış-özgürlük ve demokrasi için fedakarca mücadeleyi göze alan bir çizgiyi benimsemekte ve uygulamaktadır. Bu anlayışın daha da güçlenbilmesi Sendikamızın üye sayısının artırılmasına ve üyelerimizin bu konularda bilinçlendirilmesine bağlıdır. **Türkiye Yol-İş Sendikası** önümüzdeki dönemde sendikalaşma ve eğitim konusunda yeni yeni başarılar elde etmektedir.

- Türkiye Sendikacılık Hareketi, ülkemizde ekmek-barış-özgürlük ve demokrasi mücadelesini yalnızca üyesi işçiler için değil, aynı zamanda memurlar, işsizler, emekçiler, esnaf ve sanatkar ve çiftçiler için de vermektedir. Türkiye İşçi ve Sendikacılık Hareketi, halkımıza öncülük edebilecek tecrübe ve güce sahip olduğunu kanıtlamıştır ve önümüzdeki dönemde de kanıtlayacaktır. **Türkiye Yol-İş Sendikası**, 1986-1989 döneminde üzerine düşen görevlerini yerine getirmiştir ve önümüzdeki dönemde de getirmeye devam edecektir.

103

- **Türkiye Yol-İş Sendikası** Üçüncü Olağan Genel Kurulu, ülkemizde siyasal hayattaki gelişmeleri büyük bir dikkatle izlemektedir.

1989 yılında ülkemizin gündeminin birinci maddesini teşkil edecek konuların başında Cumhurbaşkanlığı seçimi gelmektedir.

Cumhurbaşkanlığı seçimi, ülkemizde siyasal istikrarın sağlanması açısından büyük önem taşımaktadır. Genel Seçimlerin yapıldığı 1987 yılından 1989 yılı sonlarına kadar ülkemizde seçmenlerin siyasal tercihlerinde önemli değişiklikler yaşanmıştır. Bu tavır değişikliği 26 Mart 1989 tarihinde yapılan mahalli seçimlerde tartışılmayacak biçimde ifade edilmiştir.

Seçmenlerin bugünkü siyasal tercihleri ile Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde milletvekilleri sayıları arasında çok büyük bir uyumsuzluk bulunmaktadır. Antidemokratik seçim yasaının yarattığı uyumsuzluk, iktidar partisinin iki yılda yaşadığı büyük destek kaybıyla daha da artmıştır. Bu uyumsuzluk sürdüğü sürece, ülkemizde büyük siyasal istikrarsızlıklar yaşanacak ve milletin iradesi belirli bir süre Meclis'e yansımacaktır.

Cumhurbaşkanlığı seçimi, sorunu daha da ağırlaştırmaktadır.

Ülkemizde demokrasinin korunması ve daha da geliştirilmesi, demokrasiye inanan her insanın görevi olmalıdır.

Demokrasi uzlaşma rejimidir. "Ben güçlüyüm, istediğimi yaparım" anlayışıyla hareket edilmesi, gelecekte büyük sorunlar yaratacaktır. Ülkemizi temsil edecek olan Cumhurbaşkanının seçimi konusuna kişiler açısından değil, rejimin geleceği açısından yaklaşılmalıdır. Soruna, uzlaşma müessesesi olan demokratik rejim içerisinde çözüm aranmalıdır.

Bu durum, siyasi partilerimizin aralarında bir uzlaşmaya vararak, Cumhurbaşkanlığı gibi bir yüce makamda kimin bulunacağını belirlemede rejimi yıpratıcı tartışmalardan uzak bir uzlaşmaya ve çözüme gitmelerini zorunlu kılmaktadır.

Genel Kurulumuz, siyasi partiler arasında sağlanacak bir uzlaşma ile çözüme gidilememesi durumunda, milletin hakemliğine başvurulmasının en doğru yol olduğuna inanmaktadır."

104

Genel Kurul'da Sendikamızın görüşlerini Genel Başkan Yardımcımız **A.Nejat Karaöz** aşağıdaki şekilde dile getirdi:

"Sayın Başkan,

Değerli Misafirler ve Basın Mensupları,

Türk-İş 15. Genel Kurulunun Değerli Delegeleri,

Hepinizi, **Türkiye Yol-İş Sendikası'nın** 170 bin üyesi adına saygılarımla selamlarım.

Genel Kurulumuz, Dünyada ve Türkiye'de önemli değişikliklerin yaşandığı bir dönemde toplanıyor.

Dünyada barış, silahsızlanma ve demokrasi doğrultusunda güçlü ve hızlı bir gelişme var. Soğuk savaş sona erdi. Dünyada yeni dengeler kuruluyor.

Türkiye'de ise artık yüzde 20'lerin altına düşmüş bir destekle bir hükümet var.

Önümüzdeki aylarda ülkemizde önemli siyasal bunalımlar yaşanacağıa benziyor.

Ekonomik alandaki gelişmeler de, enflasyonun hızlanacağı ve ekonomik bunalımın derinleşeceği haberini veriyor.

Bu karamsar tabloya karşılık, umut verici gelişmeler de var.

Ülkemizde işçi sınıfı ilk defa toplumsal ve siyasal hayatta bu kadar etkili oluyor ve belirli dönemlerde Türkiye'nin gündeminin belirleniyor.

Türkiye'de ilk defa, işçiler kendi aralarındaki her türlü siyasal düşünceler ve bölge farklılıklarını aşip, birlik ve beraberlik içinde, ekmek-banş-özgürlük ve demokrasi için mücadeleye giriyor.

Değerli Arkadaşlarım,

Türk-İş'imizin 15. Genel Kurulu böylesine günlerde toplanıyor.

14. Genel Kurulda şikayetlerimizi dile getirmiştik.

106

Genel Kurulumuzda yapılan seçimlerde Genel Başkanlığa **Bayram Meral**, Genel Başkan Yardımcılıklarına **A.Nejat Karaöz** ve **Feridun Kızılgün**, Genel Sekreterliğe **Mehmet N.Bamyacı**, Genel Mali Sekreterliğe **Turgut Ayçiçek**, Genel Teşkilatlandırma Sekreterliğine **Fikret Barın**, Genel Eğitim Sekreterliğine **Kenan Özsüer** ve yeni oluşturulan Genel Mevzuat Sekreterliğine de **Nuhi Çelebi** seçildiler.

Denetleme Kurulumuz **Ziyaettin Karakaş**, **Kaya Akyol** ve **N.Turan Akbaş'tan**, Disiplin Kurulumuz ise **A.Kadir Candemir**, **İsmet Raşit Erdem**, **H.Alibaz Oruç**, **Talip Kars** ve **Hayri Asutay'dan** oluştu. Daha sonra, **Talip Kars'ın** emekliye ayrılması nedeniyle, bu göreve **Mustafa Civelek** getirildi.

17. 1989-1992 Dönemi Çalışmaları ve Dördüncü Olağan Genel Kurul

TÜRK-İŞ Genel Kurulu

Sendikamızın genel kurulundan kısa bir süre sonra, TÜRK-İŞ'in 15. Olağan Genel Kurulu toplandı. Genel Kurul divan başkanlığını Genel Başkanımız **Bayram Meral** üstlendi. Sendikamızın Genel Sekreteri **Mehmet N.Bamyacı**, TÜRK-İŞ Genel Teşkilatlandırma Sekreterliği görevine seçildi. Genel Eğitim Sekreterimiz **Kenan Özsüer'in** başkanlığında oluşturulan Eğitim Komisyonu'nun genel kurula sunduğu ve kabul edilen raporda ise, "TÜRK-İŞ tarafından düzenlenecek eğitim toplantılarına konuşmacı olarak seçilecek kişilerin, sermayedar sınıfa hiçbir biçimde hizmet etmemiş veya sermayedar sınıfla işbirliği yapmamış kişiler olmasına dikkat edilmesi" istendi, TÜRK-İŞ tarafından bir gazete yayınlanması gerektiği belirtildi; "TÜRK-İŞ, grevci işçiler ve yöre halkı için özel eğitimler ve kamuoyu oluşturma toplantıları düzenlemelidir; işçinin, sınıf bilincini geliştirici eğitimlere yer verilmelidir." dendi.

105

Sendikamızın en ön saflarında yer aldığı bahar eylemlerinden sonra, artık şikayetleri kenara koyuyoruz. Kayıplarımızı nasıl geri alacağımızı, yeni hak ve özgürlükleri nasıl elde edeceğimizi tartışmak istiyoruz.

Türk-İş'in 14. Genel Kurulunda 12 Eylül sonrasında yaşananların yenilgi havası hakimdi. Bugün ise, 1989 yılındaki meşru ve demokratik kitle eylemlerinin ve 26 Mart mahalli seçimlerinin getirdiği güven duygusuyla buradayız.

Türkiye Yol-İş Sendikası, bu dönemde üzerine düşen görevleri hakkıyla yerine getirmiş olmaktan gurur duymaktadır. İşçi sınıfının gücünü dostla düşmana gösterenlere huzurunuzda şükranlarımızı bildiriniz.

Değerli Delegeler,

Türk-İş'in 14. Genel Kurulunda delegeler üçe bölünmüştü. İşbaşına gelen yönetim, genel kurulda oybirliğiyle alınan eylem kararlarını hayata geçiremedi.

Güneş çarığı, çank ayağı sikar. Ekonomik şartlar gün geçtikçe kötüleştiğçe, üyelerimiz arasında birlik-beraberlik sağlandı ve ekmek ve demokrasi için mücadele ruhu güçlendi.

Ancak Türk-İş yönetimi, değişen şartlara uyan yeni mücadele biçimlerini ve yollarını kullanmada, işçilere ve sendikalara öncülük edemedi.

Bu dönemde Türk-İş'in sırtında önemli bir sorumluluk vardı.

İşçiler, memurlar, emekliler, işsizler, esnaf-sanatkâr ve küçük çiftçiler, sorunlarının çözümünde, umutlarını sendikacılık hareketine ve Türk-İŞ'e bağlamaya başladılar.

Türk-İş merkez yönetimi, bu umutları önemli ölçüde boşa çıkardı.

Türkiye Yol-İş Sendikası olarak, son üç yılda, üyelerimizin ve toplumun diğer çalışan kesimlerinin umutlarını boşa çıkarmamak için elimizden gelen çabayı gösterdik.

Türkiye Yol-İş Sendikası'nın üye sayısı 1984 yılında 72 bindi. Bugün 170 binin üzerinde.

107

Yol-İş'in 170 bini aşkın üyesi arasında her siyasal görüşten, her bölgeden inşaat işçisi vardır.

Ama **Yol-İş'te** tam bir birlik ve beraberlik hakimdir. Üyelerimizin tümü sendikal disipline uyarlar. Hepsini ekme ve demokrasi için gereken mücadeleyi fedekârca verirler.

Türkiye Yol-İş Sendikası nasıl bir anlayışla, 72 binden 170 binin üzerine çıkan üye sayısını, böylesine kısa bir sürede, bütünlüştürdü?

Yol-İş yönetimleri belirlenirken, siyasal partilere göre ayırım yapılmadı.

Yol-İş yönetimleri hizmet götürürken, siyasal düşüncelere göre ayırım yapmadı.

Bu sayede, tüm siyasal görüşlerden 120 bin üyemiz, Mart ve Nisan aylarındaki haklı ve meşru kitle eylemlerini gerçekleştirdi.

Bu sayede, 25 Nisan günü 120 bin üyemiz topluca yürüyüşler yaparak yarım saat geç işbaşı yaptı.

Bu birlik ve mücadele ruhu **Yol-İş'e** hakim olduğu için, 120 bin üyemiz, 28 Nisan günü işbaşında bir saat direniş yaptı.

1988 yılında bize sadaka gibi atılmak istenen parayı, cebinde bin lirası olmayan 120 bin işçi, bu inançla reddetti.

Yol-İş üyeleri, SEKA ve Demir-Çelik işçileriyle ekmeğini bölüşmek için dayanışma kampanyalarını bu sayede başarıyla gerçekleştirdi.

1989 toplu sözleşme görüşmelerinde greve çıkma hakkı olan 300 bin dolayında işçinin 120 bini **Yol-İş** üyesiydi. **Yol-İş** yöneticileri bu gelenek sayesinde üyelerine güvenebildi.

Değerli Delegeler,

Türkiye Yol-İş Sendikası'nın her düzeydeki yöneticisi, bütün bu eylemlerde işçinin en önündeydi. Sendikamız daima öncüyüdü. Bazı Şube yöneticilerimiz hakkında açılan davalar hâlâ sürüyor.

108

İşçileri ve sendikaları, siyasal partilere göre bölmek, sermayedar sınıfın istediği sonuçları doğurur.

Eylemlerdeki işçiler ve sendikacılar, bu hataları yapmadılar.

Onların temsilcisi olan siz delegelerin de, bu konuda hataya düşmeyeceğinizden eminiz. **Türkiye Yol-İş Sendikası'nın** öncülüğünde başarıyla gerçekleştirdiğimiz eylemler, bu anlayışımızın doğruluğunun kanıtıdır.

Değerli Arkadaşlarım,

ANAP dışındaki siyasal partilerle, işçi sorunlarını ve sendikal konuları görüşüyoruz. Bu konularda aralarında mutlaka bazı farklar var. Ama temel konularda hepsi de benzer düşünüyor. Hepsini de, ülkemizde İLO ilkelerine uyacak sendikal hak ve özgürlükleri savunuyor.

Bu partilerin, bu konulardaki görüşleri arasında temel farklılıklar yoksa, sendikalarda bu partilere göre saflaşma doğru mudur?

Türkiye Yol-İş Sendikası olarak, böyle bir saflaşmanın yararsız ve hatta zararlı olduğuna inanıyoruz.

Biz, insanların söyledikleri laflarla değil, yaptıkları işlerle değerlendiririz.

Türkiye Yol-İş Sendikası'nda da, kardeş sendikalarda da, seçimlerde ön planda tutulan, işçiye hizmettir.

Değerli Delegeler,

Sermayedar sınıf ve ANAP, işçi sınıfı ve sendikacılık hareketine karşı, sürekli ve sistemli bir saldırı sürdürüyor. Mart-Nisan aylarındaki meşru kitle eylemleri ve 26 Mart seçimleriyle, sermayeyi ve ANAP'ı önemli ölçüde gerilettilik. Bu başarılı sonucu, birlik ve beraberliğimizle sağladık.

Sermayenin ve ANAP'ın saldırısı sona ermedi.

Daha dün, Aselsan'nda sendikalaşma hakkını kullanan işçilerin beş'i işten atıldı. İşçilerin işe geri alınabilmeleri, ancak işyerindeki bütün işçilerin direnişleriyle gerçekleşebildi.

110

Sendikamız, gücünü yalnızca işçiden alan, işçiye güvenen ve işçiye öncülük etme cesaret ve kararlılığını gösteren bir anlayışa sahiptir.

Sendikamızın mutlaka eksikleri ve hataları olmuştur. Ama bunları, demokratik bir işleyişle, asgariye indirmeye de samimiyetle çalışılmıştır.

Türkiye Yol-İş Sendikası, sermayedar sınıfın ve onun siyasal alandaki temsilcilerinin oyunlarını bozmuştur.

Sermayedar sınıf ne istiyordu?

Zayıf ve işçilerin güvenini kaybetmiş sendikalar istiyordu.

Bizim amacımız ise, güçlü ve işçilerin güvenine tam olarak sahip sendikalar yaratmaktır.

Bunun yolunu da bize işçiler çok açık bir biçimde gösteriyor.

Mart-Nisan eylemleri sırasında işçiler kendi aralarında siyasal partilere göre bölünselerdi, başan şansımız var mıydı?

Kesinlikle hayır.

Sendikaların üyeleri arasında her siyasal görüşten işçi vardır. Siyasal partilere göre bir saflaşma ortaya çıksaydı, Mart-Nisan eylemleri kesinlikle yenilgiyle sonuçlanırdı. Böyle bir yenilginin hesabını hiçbirimiz veremezdik.

İşçiler ve sendikacılar, ortak çıkarlar için bu tür farklılıkları aştılar.

Bugün herkesin övgüyle söz ettiği Bahar Eylemlerinden gereken dersler çıkarılmayacaksa, bu övgülere hiç gerek yoktur.

Türk-İş ve **Türkiye Yol-İş Sendikası**, sendikaların, siyasal partilerden bağımsızlığını ısrarla savunmaktadır.

Sendikalar, işçilerin ekonomik ve sosyal çıkarlarını ilgilendiren her politik konuyla, tabii ki, sonuna kadar ilgileneceklerdir. Ve işçileri ilgilendirmeyen hiçbir politik konu yoktur.

İşçiler ve sendikalar olarak, siyasal partilerin kuyruğuna takılmayacağız. İşçi sınıfının ortak çıkarları için, siyasal partilerden yararlanmaya çalışacağız.

109

Bugün bölünmek yalnızca ve yalnızca sermayenin işine yarar.

Hele hele, haklı gerekçeleri olmayan, zorlama bölünmelerin yol açacağı yenilgilerin sorumluluğunu her babayığit taşıyamaz.

Bugün başta işçi sınıfımız olmak üzere, toplumumuzun geniş kesimleri, **GÜÇLÜ VE MÜCADELECI BİR TÜRK-İŞ** istemektedir.

Türkiye Yol-İş Sendikası da, kardeş sendikalar gibi, **GÜÇLÜ VE MÜCADELECI BİR TÜRK-İŞ'ten** yanadır.

Bu nedenle, genel kurulda bugüne kadar, siyasal görüşlere dayalı zorlama saflaşmaların dışında durmaya büyük bir özen gösterdik.

Bizim de herbirimizin siyasal görüşleri, tabii ki, vardır. Ancak, ne **Türkiye Yol-İş Sendikası** içinde, ne de Türk-İş içinde bu görüşlere dayalı bölünmelere izin vermeziz. **Türkiye Yol-İş Sendikası** adına dışımızdan kimsenin de böyle bir saflaşmada yer almaya hakkı veya yetkisi yoktur. Biz her zaman geniş tabanlı bir yapılaşmayı savunduk ve bunun doğruluğuna inanıyoruz. Kısa bir süre önceye kadar, bu konuda bizimle aynı düşüncüyü paylaşanların ve bize öneriler getirenlerin bugün farklı bir tavır içinde olmalarına da bir anlam veremiyoruz.

Değerli Delegeler,

Türkiye Yol-İş Sendikası, Türk-İş Yönetim Kurulu'nun 1986-1989 dönemindeki tutum ve davranışlarını eleştirmektedir.

Türk-İş Yönetim Kurulu, Başkanlar Kurulumuzun oybirliğiyle aldığı eylem kararlarını uygulamadı. Bu kararları askıya aldı. Bu nedenle, Türk-İş'in kamuoyu ve üyelerimiz gözündeki itibarına büyük zararlar verdi.

Türk-İş Yönetim Kurulu, ülkemizdeki çeşitli gelişmeler konusunda tavırsız ve tepkisiz kaldı. Olayların gelişimine yön veremedi. Sermayenin belirlediği gündemle sürüklenip gitti.

Türk-İş Yönetim Kurulu, Mart-Nisan aylarında, işçilerin ve üye sendikaların yükselen demokratik ve meşru kitle mücadelesi karşısında, öncülük görevini yerine getirmeyi.

111

Türk-İş Yönetim Kurulu, 1986 yılından 1989 yılına kadar, Başkanlar Kurulumuzun aldığı bazı kararları uygulayarak, bazı olumlu işler de yaptı. Bunları da inkar etmiyoruz.

Türk-İş Yönetim Kurulu'nun bu önemli eksiklik ve hatalarında, üyelerinin hepsinin payları eşittir ve ortaktır.

Değerli Delegeler,

Türkiye Yol-İş Sendikası, güçlü ve mücadeleci bir Türk-İş istiyor. İşyerlerimizdeki ve sendikalarımızdaki birlik ve mücadele ruhunu, Türk-İş merkez yönetimine taşımak istiyoruz. Milyonlarca işçinin arzusu budur.

Sermayedar sınıf ve ANAP ise, ekme ve demokrasi mücadelesine girmekten korkacak, zayıf bir Türk-İş istiyor.

Amerikan istihbarat örgütünün bir aracı olan Asya Amerika Hür Çalışma Enstitüsü AFL'nin da zayıf bir Türk-İş istiyor. AFL'nin Amerika gezilerinden ve seminerlerde cömertçe dağıttığı paralarından nimetlenen birkaç kişi de, bölünmeden ve zayıf bir Türk-İş'ten yana.

Türkiye Yol-İş Sendikası delegasyonu, bir bütün olarak, siyasal görüşlere dayalı bir bölünmenin karşısındadır.

Türk-İş'te önemli olan, yönetime gelmek değil, ekmeğimize ve demokrasiye göz dikenlere karşı verilecek mücadelede önderlik edebilmektir. Böylesine bir yönetim de, ancak, ekme ve demokrasi için mücadeleye niyeti olanların, canı pahasına demokrasiye sahip çıkmaya kararlı olanların birlikteliğiyle olur; geniş tabanlı bir Türk-İş yönetimiyle gerçekleşir.

Türkiye Yol-İş Sendikası'nın 25 delegesi ve tüm üyeleri, böyle bir Türk-İş yönetiminin yaratılması için üzerlerine düşen sorumluluğu yerine getirmeye kararlıdır.

Genel Kurulumuzun, Türk-İş'e, Türkiye işçi sınıfına, uluslararası sendikacılık hareketine ve ülkemize hayırlı ve uğurlu olmasını diler, saygılarımı sunarım."

112

Tekno-İntes - Impresit Müşterek Teşebbüs Ortaklığı'nın Tarsus - Gaziantep Otoyol İnşaatında çalışan işçiler adına Sendikamız ile işveren arasında 3 Nisan 1990 tarihinde imzalanmış olan toplu iş sözleşmesi uyarınca ödenmesi gereken toplu sözleşme zam farkları ve diğer haklar ödenmeyince, üyelerimiz 29 Haziran 1990 günü yemek boykotu yaptılar. Yemek boykotu sırasında işverenin tavrını protesto eden sloganlar da atıldı.

Astaldı S.p.A. işvereni ile Gümüşova-Gerede Otoyol yapımında çalışan üyelerimiz adına Sendikamız arasında sürdürülen toplu sözleşme görüşmelerinde anlaşma sağlanamaması üzerine, Düzce ve Bolu şantiyelerinde çalışan işçiler, 10 Temmuz 1990 günü iş çıkışında servis araçlarına binmeyerek topluca yürüdüler.

Düzce'de 5 km.lik yürüyüşe 250 üyemiz, Bolu'da 2 km.'lik yürüyüşe 65 üyemiz katıldı. Düzce şantiyesinde çalışan üyelerimizin yürüyüşüne bazı üye eşleri de katıldı. Astaldı S.p.A işyerlerinde ise 11 Temmuz 1990 günü öğlen yemeği yenmedi, yemek boykotu yapıldı.

Şubelerimizin önderliğindeki bu eylemler, özel sektör işyerlerimizdeki toplu iş sözleşmelerinin başarılı bir biçimde sonuçlandırılmasına ve toplu iş sözleşmeleriyle elde edilen hakların hayata geçirilmesine büyük katkılarda bulundu.

Başkanlar Kurulu Toplantısı

Başkanlar Kurulumuz 15-16 Mart 1990 günleri toplanarak, ülkemizdeki gelişmeleri değerlendirdi. Başkanlar Kurulumuzun toplantısı sonrasında kamuoyuna yapılan açıklama şu şekildedeydi:

"Ülkemizin içinde bulunduğu önemli ve güncel sorunlar, iki gün süresince gündemimizi oluşturmuş ve uzun uzun tartışılmıştır. Kısıtsız bir demokrasi için Anayasa'nın; sendikal hak ve özgürlüklerimiz için çalışma yaşamını düzenleyen yasaların değişmesi, tüm anti-demokratik hükümlerin yasalardan çıkarılması gerekmektedir.

114

İş Cinayetlerini Protesto

Yeniçeltek Kömür Ocağında meydana gelen iş kazası, TÜRK-İŞ tarafından iki dakikalık bir saygı duruşu ile protesto edildi. Tüm üyelerimiz, 12 Şubat 1990 günü, işbaşında iki dakikalık bir saygı duruşunda bulunarak, iş cinayetlerine karşı duydukları tepkiyi gösterdiler.

Özel Sektör İşyerlerindeki Eylemlerimiz

Kutlutaş işyerlerinde çalışan 9 bin üyemiz adına sürdürülen toplu sözleşme görüşmesinin uzaması üzerine, çeşitli bölgelerde eylemlere başvuruldu. İstanbul'da Kutlutaş'ın doğalgaz işyerinde çalışan yaklaşık 2500 üyemiz, 28 Şubat 1990 günü toplu olarak viziteye çıktı. Kutlutaş'ın Ankara Ümitköy işyerinde çalışan 1500 üyemiz 2 Mart 1990 günü yemek boykotu yaptı. İstanbul'da Kutlutaş'ın Ataköy şantiyelerinde çalışan 700 üyemiz 2 Mart 1990 günü vizite eylemi yaptı.

Kutlutaş'ta başlayan eylemler hemen diğer özel sektör işyerlerine de yansdı.

Enka Çeltikli şantiyesinde çalışan üyelerimiz 3 Mart 1990 günü vizite eylemi yaptı. İstanbul Halkalı'daki 250 üyemiz ve Koray Şirketi'nin Sabancı Center inşaatında çalışan 450 üyemiz 5 Mart 1990 günü toplu olarak viziteye çıktı. Kutlutaş'ın Zonguldak Çatalağzı işyerinde çalışan 600 üyemiz 3 Mart 1990 günü yemek boykotu yaptı ve fazla çalışmaya kalmadı; 5 Mart günü de topluca viziteye çıktı. Gerede'de bulunan Enka Balfour şantiyesinde çalışan 700 üyemiz, 5 Mart 1990 günü toplu olarak viziteye çıktı. Aynı şirketin diğer işyerlerinde çalışan 300 üyemiz ise 6 Mart 1990 günü vizite eylemi yaptı.

Koray İnşaat Şirketi'nin Ankara'daki Sheraton Oteli inşaatında çalışan 150 üyemiz, 12 Mart 1990 tarihinde toplu olarak viziteye çıktılar.

Kutlutaş Şirketi'nin İstanbul Ambarlı Doğalgaz İstasyonunda çalışan 2000 üyemiz, toplu iş sözleşmesinin uygulanmasında işverenin olumsuz tavrını protesto etmek amacıyla 23 Mart 1990 günü işi bıraktılar ve ancak sorunların çözülmesi sonrasında yeniden çalışmaya başladılar.

113

Türkiye Yol-İş Sendikası olarak, başta anarşi ve terör olmak üzere iş cinayetlerini, son zamanlarda gerek işkolumuzda, gerekse ülke genelinde giderek artış gösteren ve çalışanları son derece de rahatsız eden toplu işten çıkarmaları kınıyor, acil tedbirler alınmasını istiyoruz.

Terör olayları can almaya devam ediyor, faileri bulunamıyor. İşyerlerinde başlayan huzursuzluklar giderek artıyor ve son çare olarak da grevler başlatılıyor. Enflasyon, indekslerle oynanmak suretiyle düşünyormuş gibi gösteriliyor. Geçim sıkıntısı hergün daha da artıyor. Zam kasırgası ortaklığı kasıp kavurmaya devam ediyor. Neredeyse her gün yapılan zamlar, toplu iş sözleşmeleriyle elde ettiklerimizi alıp götürmektedir. İşsizlik büyük boyutlara ulaşmış, bu nedenle de toplu işten atmalar yaygınlaşmıştır. Aselsan bunun en açık örneğidir.

Sözleşmeli personelin grev yapma, sendikalaşma, sendikal ve siyasal faaliyette bulunmaları, hükümet tarafından çıkarılan kanun hükmündeki kararnamenin kanunlaşmasından sonra yasak olacaktır. Buna karşı sessiz kalamayız, kalmayacağız.

KİT'ler özelleştirme adı altında adeta yabancılaştırılmakta, parsellenerek satışa sunulmaktadır.

Üst kuruluşumuz Türk-İş'in 15. Olağan Genel Kurulu'nda kabul edilen kararlar hayata geçirilmelidir. Biz, **Türkiye Yol-İş Sendikası** olarak, Türk-İş'in karar ve direktifleri doğrultusunda hareket edeceğimizi bu vesile ile bir kez daha belirtmek istiyoruz. Ülkemizin içinde bulunduğu iktidar boşluğunun doldurulması için, erken genel seçimlerin bir an önce yapılmasını bekliyoruz.

Başkanlar Kurulumuzun toplantısı devam ederken hükümet grev hazırlığı yapan çimento ve toprak işçisine karşı yeni bir oyun tezgahlamış ve çimento ithalatında ton başına alınan fonu kaldırmıştır. Böylece, hakkını almak için, son çare olarak greve çıkan çimento işçisini köşeye sıkıştırmak, kendi bağımsızlığının faturasını kanuni yünden hakkını arayan işçilere kesmek istemektedir. Seka'da, Demir-Çelik'te oynanan oyunlar şimdiki de çimento'da tekrarlanmak isteniyor.

115

Hükümetin bu tutumunu kınıyoruz. Geçmişte grevde bulunan Seka işçisiyle, Demir-Çelik işçisiyle gerçekleştirdiğimiz dayanışmayı, yarın da Çimento işçisiyle yapacağız, dayanışma geleneğimizi sürdüreceğiz."

Yönetim Kurulu'nda Görev Dağılımı

Genel Sekreterimiz **Mehmet N. Bamyacı**'nın TÜRK-İŞ Genel Teşkilatlandırma Sekreteri görevine seçilmesinin ardından, **M.N.Bamyacı**, Anatüzüğümüzün ilgili hükmü uyarınca, 18 Haziran 1990 tarihinde Sendikamızdaki görevinden ayrıldı.

Genel Başkan Yardımcımız **A.Nejat Karaöz**, Genel Sekreterliğe; Genel Teşkilatlandırma Sekreterimiz **Fikret Barın**, Genel Başkan Yardımcılığı görevine getirildi. Yönetim Kurulu birinci yedek üyesi **Hüseyin Baykal** ise Genel Teşkilatlandırma Sekreteri oldu.

Bu günlerde yeni Genel Merkez binamızın yapımı bittiğinden, Sendikamız, İzmir Caddesi'ndeki yerinden, İstanbul Caddesi No:58'deki binasına 23 Ağustos 1990 günü taşındı.

YOL-İŞ, Türkiye'nin Körfez Savaşı'na Sokulmak İstenmesine Karşı Çıktı

Irak'ın, uluslararası hukuk kurallarını çiğneyerek 1990 yılı yaz aylarında Kuveyt'i işgal etmesinin ardından, Orta Doğu'da süper güçlerin çıkarları doğrultusunda bir oyun tezgahlanmaya başlandı. Bazı çevreler, Türkiye'yi de bu kargaşa içine sokarak, bundan bazı yararlar sağlama çabasına girdi. Ancak Başkanlar Kurulumuz, 23-24 Ağustos 1990 günleri Ankara'da yaptığı toplantısında, olası bir savaşa karşı çok açık bir tavır aldı. TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulu da, 24-25 Eylül 1990 günleri yaptığı toplantısında benzer bir tavır benimsedi. Başkanlar Kurulumuzun konuya ilişkin açıklaması şöyleydi:

"Ülkemiz ve Dünyamız birçok bakımdan kritik günler yaşıyor.

116

Körfez krizinin başlamasıyla birlikte Bakanlar Kurulu Harb-İş'in ABD üslerindeki grevi ve Laspetkim-İş'in lastik fabrikalarındaki grevlerini ertelemiştir.

Bu durum önümüzdeki günlerde toplu iş sözleşmesi görüşmeleri başlayacak olan 120 bini kamu kesiminde çalışan, 300 bin işçinin pazarlık gücünün zayıflatılması demektir.

Buna "Ulusal Çıkarlar" gereğiyle razı olmak mümkün değildir.

Hükümetin grev ertelemeleri hukuk dışıdır.

Türkiye Yol-İş Sendikası olarak, bütün gücümüzle birlik ve beraberlik içinde, bu işçilerin yanında olacağız. Geleneksel dayanışma bilincimizi somut olarak göstereceğiz. 120 bini kamu kesiminde çalışan 300 bin işçinin başarılı ya da başarısız olması 1991 yılında sözleşme görüşmeleri başlayacak 650 bin kamu işçisinin kaderini etkileyecektir.

Savaş bahanesiyle haklarımızın yok edilmesini, düşük ücrete razı olmamızı kimse bizden istemesin.

165 bin üyeli, Türkiye'nin ikinci büyük sendikası olan **Türkiye Yol-İş Sendikası** olarak, birlik ve beraberlik içinde üstümüze düşen her türlü görevi yerine getirmeye hazırız.

Bu kritik dönemde üst örgütümüz TÜRK-İŞ'e büyük görevler düşüyor. Türkiye'nin en büyük örgütlü sivil gücü olan TÜRK-İŞ demokrasiyi, barışı korumak, işçi haklarını genişletmek için sürdürülecek mücadeleye bizlere öncülük etmelidir.

Son gelişmeler karşısında TÜRK-İŞ'in artık bir durum değerlendirmesi yapması, yeni bir hat saptaması gerektiğine inanıyoruz. 15. Olağan Genel Kurulunda birbirinden önemli kararlar alınmıştır. Bunların hayata geçirilmesinde **Türkiye Yol-İş Sendikası** olarak, her türlü görevlere hazırız.

Türkiye Yol-İş Sendikası olarak savaş istemiyoruz, hep işçilerle çıkartılan kısıtlı sendikal haklar, düşük ücret, kan ve gözyaşı demek olan savaş faturasını yüklenmek istemiyoruz.

118

Dünyada esen barış ve demokrasi rüzgarları, yerini savaş alevlerine bırakmıştır. Milyonlarca insanın kitlesel kırım silahlarıyla yok olabileceği bir savaşın çıkması an meselesidir. Türkiye'nin bu korkunç savaşa taraf olarak katılma tehlikesi giderek artıyor.

Savaş istemiyoruz.

İşçi sınıfımız ve sendikalar hiçbir zaman savaş istememiş, savaş çıgırtkanlığı da yapmamıştır. Yurtta ve dünyada barışın gerçekleştirilmesi başta gelen ilkimiz olmuştur.

Savaş önlenmeli ve Türkiye'nin bu savaşa taraf olarak katılması engellenmelidir. Bunun için tüm barışsever güçlere, kurum ve kuruluşlara önemli görevler düşmektedir.

Türkiye, oluşmasında hiçbir katkısının olmadığı körfez krizinin çözümünde batının ve ABD'nin jandarmalığı gibi bir rolü üstlenmemelidir. Türkiye'nin kendisinin toprak bütünlüğüne bir saldırı ya da saldırı tehlikesi yokken, İRAK'a yönelik silahlı bir müdahalenin içinde yer alması biz, ülkesini seven işçilerin içine sindiremeyeceği bir durumdur.

Bütün uluslararası sorunlarımızda yanımızda değil de, karşımızda yer alan ABD'nin körfez için belirlediği kanlı politikanın neden uygulayıcısı olalım?

Ülkemizin çıkarları barışın korunmasından yanadır. Sorun, barışçı diplomatik yollara çözümlenmelidir. Türkiye'nin kaderi ABD Başkanı Bush'un tercihlerine bırakılamaz.

Türkiye'nin de katılacağı savaşın yükünün kimlere yıkılacağı daha şimdiden belli olmuştur. Petrol fiyatlarının artmasıyla iyice azan enflasyonun sınırsız en başta işçiler ve diğer ücretliler çekecektir.

Krizin sürmesi ya da sıcak savaşa dönüşmesi durumunda, bu yılki enflasyonun yüzde yüzlere çıkma tehlikesi vardır.

Savaş, barışın olduğu kadar demokrasinin de düşmanıdır. Bir savaş durumunda kısıtlı olan bütün demokratik haklar ve sendikal haklar iyice kısıtlanacaktır. Bu da ekmeğimizin küçülmesi demektir.

117

Biz Ulu Önder Atatürk'ün "Yurtta Sulh Cihanda Sulh" ilkesinin yerleştirilmesini istiyoruz.

Biz, ülkemizin bu kritik günleri barışçı tutum alarak, demokrasiye sahip çıkıp kökleştirerek daha kolay aşacağına inanıyoruz.

Barışın ve demokrasinin korunması için barış ve demokrasi güçlerini görevle çağırıyoruz."

Özel Sektör İşyerlerimizde Eylem

İGL-STFA'ya ait Kınalı Sakarya Otoyolu inşaatında çalışan üyelerimiz, yürürlükteki toplu iş sözleşmesinin hükümlerinin işverence uygulanmaması ve ikramiyelerin zamanında ödenmemesi üzerine, Kurtköy, Çamlica ve Çatalca şantiyelerinde 28 Eylül 1990 günü iş bıraktılar. Bu eylem 29-30 Eylül günleri de devam etti. İkramiyelerin ödenmesi üzerine üyelerimiz 1 Ekim 1990 tarihinde işbaşı yaptılar.

Grevler ve Desteğimiz

1990 yılında ülkemizde yapılan grev sayısında önemli bir artış oldu. Çim-İş, Tarım-İş ve Türk Harb-İş Sendikalarımız ve ayrıca Laspetkim-İş ve Öz Gıda-İş Sendikaları çeşitli işyerlerinde greve çıktı. 1990 yılı Kasım ayı sonlarında ve Aralık ayında Genel Maden-İş ve Türk Metal Sendikalarımız ve ayrıca Otomobil-İş ve Çelik-İş Sendikaları greve çıktı.

Türkiye YOL-İŞ Sendikası bu grevleri tümüyle etkili bir biçimde destekledi. Özellikle Genel Maden-İş Sendikası'nın 4-8 Ocak 1991 günleri gerçekleştirdiği Büyük Madenci Yürüyüşü'ne **YOL-İŞ**'ten çok güçlü bir destek geldi.

3 Ocak Genel Eylemi

TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulu 18-19 Aralık 1990 günleri Ankara'da toplanarak, Türkiye işçi sınıfı ve sendikacılık hareketinin temel amaçlarının gerçekleştirilmesi için, bir günlük işe gitme kararı aldı.

119

Sendikamızın Başkanlar Kurulu da 21 Aralık 1990 günü toplanarak, gelişmeleri değerlendirdi. 22 Aralık 1990 günü kamuoyuna şu açıklama yapıldı:

"İşçi ve sendikacılık hareketimiz olanakların ve tehlikelerin birlikte büyüdüğü sıkıntılı bir dönemden geçiyor.

Sermaye yanlısı iktidar ve işverenler işçi sınıfına ve Sendikalara yönelik saldırılarını daha da artırdılar. İşçi sınıfını bölmek, işçileri sendikalardan soğutmak, işçilerin kamuoyundaki haklı desteğini kırmak için bütün olanaklarını seferber ettikleri bir kampanya başlattılar.

Bu saldırı ve gerçekleri çarpıtma kampanyasına üzücüdür ki, sayın Cumhurbaşkanı da katılmaktadır.

İktidarın ve sayın Cumhurbaşkanı'nın bu tutumu, işçi sınıfını ezme isteyen işverenlere yol gösterdiği gibi, toplu iş sözleşmesi görüşmelerini birer birer tikamış, grevden başka çıkış yolu bırakmamıştır.

Askeri yönetimin baskı ve kısıtlamalarına askerlerden daha çok sahip çıkan iktidar, sendikal ve diğer demokratik hak ve özgürlükleri kısıtlayan anayasal, yasal düzenlemeleri ortadan kaldırmak bir yana, daha da artırma çabası içinde olmuştur.

Bu tutumuyla bugünkü iktidar, ülkemizin çoğulcu, katılımcı, özgürlükçü demokratik rejime kavuşmasının engeli durumundadır. Bu durumdan çıkış yolunu erken bir genel seçimde, millet iradesine başvurulmasında görüyoruz.

İşverenler ve iktidar, işçilerin ekmek, barış, özgürlük ve demokrasi mücadelesini zor kullanarak bastırma planları yapıyorlar, şiddetle karşı çıktığımız sıcak bir savaşın çıkması durumunda kısıtlı sendikal hakları askıya almanın hesaplarını yapıyorlar.

İktidar, kontrolünü elinde tuttuğu enflasyon canavarıyla işçileri ve dar gelirli tüm yurttaşları ezmektedir.

İşten çıkartmalar çığ gibi büyümekte, işsizlik artmaktadır.

120

Bu koşullar altında, "Hiçbir üretim aracına zarar vermeksizin üretim gücümüzü, yeniden ve daha fazla üretmek ve adil paylaşım yollarını açmak için, istemlerimizi hayata geçirmekte demokratik yolları egemen kılmak için, bugüne kadar yaptığımız tüm uyarılara kulak tıkayan, umursamazlık gösteren her çevre ve başta siyasal iktidardan göreve davet için, üretimden gelen gücümüzü bir gün süre ile kullanmak" ve bunun 3 Ocak 1991 günü işbaşı yapmamak, çalışmamak biçiminde olması yönündeki Türk-İş Başkanlar Kurulunun açıklamasında yer alan eylemi Türkiye'nin ikinci büyük sendikası olarak 170 bin üyemizle, tüm gücümüzle, birlik ve beraberlik içinde hayata geçireceğiz.

Türkiye Yol-İş Sendikası olarak 1991 yılında 120 bin üyemizle ilgili toplu iş sözleşmesi görüşmelerine başlayacağız. Bu nedenle bize büyük görevlerin düştüğünün ve bunun gerektirdiği sorumluluğun farkındayız.

Birgün iş başı yapmamak, çalışmamak biçimindeki uyarı eylemimize karşı girişilebilecek baskılara boyun eğmeyeceğimizi, hak ettiği biçimde karşılık vereceğimizi belirtiriz.

Türk-İş ve bağlı sendikalar sadece üyesi işçilerin sesi ve savunucusu değildir. Örgütsüz işçilerin, sendikasız memurların, emekli, dul ve yetimlerin, dar gelirli tüm yurttaşların sesi ve savunucusu durumundadır. Bu nedenle, bugünkü gelişmelerden şikayetçi geniş halk yığınlarının ve onların örgütlerinin işçi sınıfımızın bu eylemini aktif biçimde destekleyeceğine inanıyoruz.

İşçi sınıfımızın gücünün nelere kadar olduğunu dosta düşmana göstereceğiz.

Birlik ve beraberlik içinde, sendikal disiplinimizi hayata geçirerek, mücadele edeceğiz ve kazanacağız."

Türkiye YOL-İŞ Sendikası 3 Ocak Genel Eyleminden yüzünün akıyla çıktı. İşyerlerimizin çok büyük bir çoğunluğunda işçiler işbaşı yapmadı. Ancak bu eyleme ilişkin dava uzun yıllar devam ettikten sonra beraatle sonuçlandı. Genel Sekreterimiz **A.Nejat Karaöz** Genel Eylem konusunda şu değerlendirmeyi yaptı:

121

"TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulu'nun işçilerin üretim güçlerini bir gün işyerine gitmemek suretiyle göstermeleri önerisini; Sendikamızın 170 bine ulaşan üyelerinin yüzde doksana ulaşan oranda büyük bir coşku ve özveriyle benimseyerek 3 Ocak 1991 Perşembe günü gerçek bir dayanışma ruhu, sükunet ve ağırbaşlılıkla yerine getirmeleri, yöneticilerine güvendiklerini belirtmeleri takdir ve şükranla karşılanmıştır.

Tamamen, insan haysiyetine yaraşır bir yaşam düzeyine kavuşmak, toplumda saygın bir yere sahip olmak, ailelerine ve çocuklarına güvence sağlamak için asgari ve zorunlu ekonomik imkânları talep haklarına sürekli karşı çıkılması, emeğiyle üretime en büyük katkıyı sağlayan çalışanların dayanılmaz fedakârlıklara zorlanması, dahası, bu yurduna bağlılık ve sevgi bilinci en yüksek düzeydeki kitleye ülkenin içine itildiği ağır iktisadi bunalımın sorumluluğunun yükletilmesine, faturasının çıkarılmasına kalkışılması, bu yol ve zihniyetle her türlü baskı, tehdit ve propagandaya girişilmesi insaf ve sabır ölçülerini çoktan aşmıştır.

Bu nedenle ve apaçık gerçeklere rağmen, Konfederasyonumuzun aslında çok ılımlı ve masum bir uyarma davranışını tavsiye etmesi bile büyük tepkilere neden olmuş, işçi kuruluşlarının yöneticilerini ve işçileri bu girişimden caydırmak, ürkütme, sindirme amacıyla bir kısım işverenlerce, özellikle TRT aracılığıyla yoğun çabalar harcanmıştır.

Teşekkür ve tebriğe şayan olan şudur ki, bütün bu olumsuz, yersiz suçlama ve karalamalar, kararlı ve yürekli üyelerimizin hemen hemen tamamına yakın bölümü üzerinde hiçbir etki yapamamış, gurur verici, başarılı bir sonuca ulaşılmıştır.

Bir kısım ve az sayıda üyemizin açıklanan baskı, tehdit, propagandalar ve yeterince aydınlatılmamaları yüzünden, işe gitmek zorunda bırakıldıkları aşkırdır.

Ülkemizde daha önce denenmemiş olan bu yöntemin uygulanmasında tereddüt geçirilmesi ve bir ölçüde kuşkuya düşülmesinden üzüntü duymamak elde değilse de, yaratılan suni ortam ve koşullar dikkate alındığında, bu üyelerimizin mâzur görülmesi gerektiği de düşünülmüştür.

122

Ancak, tam bir dayanışma sağlanması halinde, haklı davalarımızı kabul ettirmekte çok daha etkili olacağımızdan emin olunması gerekir.

Bu vesileyle, tüm yöneticilerimize, işyeri sendika baştemsilcisi ve temsilcilerine, değerli üyelerimize başarılı çalışmalarını, çabalarını ve kararlı davranışlarından dolayı içten tebrik ve teşekkürlerimi, sağlık, mutluluk dileklerimi sunarım."

Genel Sekreterimiz A.Nejat Karaöz'ü Kaybettik

Bu yoğun günlerin ardından, Genel Sekreterimiz **A.Nejat Karaöz**, 20 Nisan 1991 günü geçirdiği bir kalp krizi nedeniyle vefat etti. **A.Nejat Karaöz**, eylemlerin ardından başlayan toplu sözleşme görüşmeleri sırasında büyük bir yorgunluk ve gerginlik yaşamış, işlerin aksaması için rahatsızlığını en yakınlarından bile gizlemişti.

A.Nejat Karaöz'ün vefatı nedeniyle boşalan Genel Sekreterlik görevine, Mersin 1 No.lu Şube Başkanımız **Tevfik Özçelik**, 20 Mayıs 1991 tarihinde getirildi.

Tahsin Sancılı'yı Kaybettik

Toplu sözleşme görüşmelerinin yoğun bir biçimde sürdüğü günlerde, **Türkiye YOL-İŞ Sendikası** ikinci bir acıyla karşılaştı. Uzun süredir Samsun 1 No.lu Şubemizin Başkanlığı görevini yürüten ve gerek bölgesinde, gerek **YOL-İŞ** camiasında çok sevilen **Tahsin Sancılı**, 26 Mayıs 1991 günü geçirdiği bir kalp krizi nedeniyle vefat etti.

Haksızlıklara Hayır Mitingi

ANAP Hükümetinin kamu kesiminde sürdürülmekte olan toplu sözleşme görüşmelerindeki olumsuz tavır, TÜRK-İŞ tarafından 2 Haziran 1991 günü Bursa'da düzenlenen Haksızlıklara Hayır Mitingiyle eleştirildi. **Türkiye YOL-İŞ Sendikası**, bu mitinge, 140 otobüs ve 27 binek arabasıyla katıldı. Böylece, mitinge katılan üyelerimizin sayısı 11 bine ulaştı.

123

Başkanlar Kurulumuz, 3-4 Haziran 1991 günleri Ankara'da toplanarak, toplu sözleşme görüşmelerindeki gelişmeleri ve sorunlarımızı değerlendirdi.

Yaz Eylemleri

1991 toplu sözleşme görüşmeleri yaz aylarında gerginleşti ve yaz eylemleri başladı. Ülkemizin dört bir tarafındaki onbinlerce üyemiz, aylık grevinden vizite eylemlerine, iş durdurmadan yemek boykotuna kadar çok çeşitli eylemler yaptılar. **YOL-İŞ Sendikası'nın** yöneticileri ve üyeleri, 1991 yaz eylemlerinin daima en ön safında yer aldı. Ayrıca, 16 Temmuz 1991 günü Ankara'da toplanan Başkanlar Kurulumuz, 717 işyerinde çalışan 113.650 üyemizin greve çıkması kararını oybirliğiyle aldı ve grev hazırlıkları yapılmaya başlandı. Grev kararı, çeşitli bölgelerdeki eylemlerle kutlandı ve güçlendirildi.

Kamu kesimi toplu iş sözleşmeleri 22 Temmuz 1991 günü imzalandı ve eylemlerin kararlılığı ve yaklaşan erken genel seçimler nedeniyle, 12 Eylül sonrasının gerçek ücret kayıplarını fazlasıyla telafi eden bir ücret zammı alınabildi.

Başkanlar Kurulu Toplantısı

1991 genel seçimleri sonrasında DYP-SHP Koalisyon Hükümeti oluştu. Başkanlar Kurulumuz, 15-17 Ocak 1992 günleri toplanarak, ülkemizdeki siyasal gelişmeleri değerlendirdi, Türkiye İşçi Sınıfı ve Sendikacılık Hareketinin temel sorunlarını inceledi ve hedeflerini belirledi.

1992 yılı 1 Mayıs'ı, TÜRK-İŞ, DİSK ve HAK-İŞ tarafından Ankara'da ortak bir kapalı salon toplantısıyla kutlandı. Mersin ve İzmir'de ise, **YOL-İŞ** Şubelerinin de yer aldığı girişimler sonucunda, 1 Mayıs alanlarda coşkuyla kutlandı.

124

Bankası - Tekfen Müşterek Teşebbüsü, Astur İnşaat ve Ticaret A.Ş., Yapı Merkezi İnşaat ve Sanayi A.Ş. YED-PA Şantiyesi işyeri işyerlerinde toplu iş sözleşmeleri bağlandı.

Eğitim Seminerleri ve Yayınlarımız

Bu dönemde 1'er günlük 145 taban eğitimi semineri ve 2'şer günlük 50 temsilci, baştemsilci ve yönetici semineri düzenlendi. Bu eğitim seminerlerinde Genel Merkez ve Şube Yöneticileriyle toplantılar yapıldı. Seminerlerimiz hemen hemen tümüyle Sendikamızın uzmanları tarafından verildi.

Bu dönemde, Sendika Nedir?, Sendika Temsilcisinin Hakları ve Görevleri Nedir?, Sosyal Sigorta Haklarımız Nelerdir?, İşten Çıkanın ve Çıkarılanın Hakları Nelerdir?, 1 Mayıs Nedir?, Grev Nedir?, YOL-İŞ'e Üye Ol, Niçin Grev?, Türkiye'de Ücretler, Taleplerimiz isimli broşürler hazırlandı ve yayımlandı.

Dördüncü Olağan Genel Kurulumuz

Dördüncü Olağan Genel Kurulumuz 9-11 Ekim 1992 günleri Ankara'da toplandı. Genel Kurulumuzda, demokratikleşme, ekonomik ve sosyal politikalar, Türkiye Sendikacılık Hareketi ve TÜRK-İŞ, sendikalaşma, sendikal eğitim, Filistin ile dayanışma konularında kararlar kabul edildi.

Genel Kurulumuzda yapılan seçimlerde, Genel Başkanlığa **Bayram Meral**, Genel Başkan Yardımcılıklarına **Fikret Barın** ve **Feridun Kızılgün**, Genel Sekreterliğe **Tevfik Özçelik**, Genel Mali Sekreterliğe **Turgut Ayçiçek**, Genel Teşkilatlandırma Sekreterliğine **Hüseyin Baykal**, Genel Eğitim Sekreterliğine **Kenan Özsüer** ve Genel Mevzuat Sekreterliğine de **Nuhi Çelebi** seçildi.

126

Ömer Tunaoğlu'nu Kaybettik

Türkiye YOL-İŞ Sendikası'nda 1992 yılında büyük acı yaratan bir olay ise, İzmir 2 No.lu Şubemizin Başkanı **Ömer Tunaoğlu'nun** vefatı oldu. 1989 ve 1991 yıllarındaki meşru ve demokratik kitle eylemlerinde daima en ön safta yer almış ve siyasal görüş farklılıklarını tümüyle aşarak temsil ettiği kitleye başarılı hizmetler vermiş olan **Ömer Tunaoğlu**, kansere yenildi.

Nurul'da İşçi Kıyımı

Nurul Şirketi tarafından üstlenilen Toprakkale-İskenderun otoyolu yapımında çalışan işçiler, Adana 2 No.lu Şubemizin çalışmalarıyla sendikamıza üye yapıldı. Genel Teşkilatlandırma Sekreterimiz **Hüseyin Baykal**'ın da katıldığı örgütlenme çalışmaları sonrasında 400 dolayında işçi işten çıkarıldı. İşten çıkarılmayan işçiler üzerinde de yoğun bir baskı uygulandı. İşten çıkarılan üyelerimiz Erzin yakınlarında şantiyenin karşısında bir çadır kurarak bir süre beklediler. Üyelerimizin gerçekleştirmek istedikleri protesto yürüyüşüne ise Kaymakamlıkça izin verilmedi.

Toplu İş Sözleşmeleri

Bu dönemde Karayolları Genel Müdürlüğü, Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Bayındırlık ve İskan Bakanlığı ve bağlı Genel Müdürlükler, DLH İnşaatı Genel Müdürlüğü, Emlak Konut A.Ş., İstanbul Özel İdare Müdürlüğü, Tekfen İnşaat ve Tesisat A.Ş., Metropol İmar A.Ş., Kastaş, Girsentaş, Akhisar Köy Yolları Birliği, Koray Yapı Endüstrisi ve Ticaret A.Ş., Koray İnşaat ve Proje Yönetimi A.Ş., Heilit Woerner Koray İş Ortaklığı, Yapı Merkezi İnş. ve San. A.Ş., Hafif Metro İşyeri, Enka-Bechtel Müşterek Teşebbüs Ortaklığı, Ankara-Gerede ve Ankara Çevre Yolu İnş. İşyeri, Petek Proje İnş. ve Tic. A.Ş., Dilek İnş. ve Tic. A.Ş., Destek Mümessilik İnşaat ve Ticaret A.Ş., Doğu İnşaat ve Ticaret A.Ş., Bayındır İnşaat Turizm Ticaret ve Sanayi A.Ş., Sutek İnşaat Sanayi ve Ticaret A.Ş., STFA, IGL-STFA, Gama İnşaat A.Ş., Gama Endüstri Tesisat İmalat ve Montaj A.Ş., T.Emlak

125

18. 1992-1995 Dönemi Çalışmaları ve Beşinci Olağan Genel Kurul

Başkanlar Kurulu Toplantısı

Başkanlar Kurulumuz 16-21 Kasım 1992 günleri Kıbrıs'ta toplanarak, ülkemizdeki gelişmeleri, Türkiye İşçi Sınıfını ve Sendikacılık Hareketinin sorunlarını ve 7-13 Aralık 1992 günleri toplanacak olan TÜRK-İŞ Genel Kurulunda izlenecek stratejiyi değerlendirdi. 27-28 Kasım 1992 günleri ise Ankara'da Taşeronlar ve Sendikacılık Hareketi Sempozyumu düzenlendi.

TÜRK-İŞ Genel Kurulu

TÜRK-İŞ 16. Olağan Genel Kurulu 7-13 Aralık 1992 günleri Ankara'da toplandı. Genel Kurulda **Türkiye YOL-İŞ Sendikası** adına konuşma yapan Genel Sekreterimiz **Tevfik Özçelik**, Türkiye İşçi Sınıfını ve Sendikacılık Hareketi'nin sorunlarını dile getirdikten sonra, "TÜRK-İŞ nasıl olmalıdır?" sorusunu sordu ve soruya şu yanıtı verdi:

Önümüzdeki dönemde, sermayenin yeni saldırısını göğüsleyecek TÜRK-İŞ NASIL OLMALIDIR?

GÜÇLÜ BİR TÜRK-İŞ İSTİYORUZ.

- "ANKARA'DA TÜRK-İŞ VARDIR" dedirtecek,
- İşçi sınıfından başka hiçbir güce bel bağlamayan,
- Milyonlarca sendikasız işçi için sendikalaşma kampanyaları açacak,
- İşçilerin üretimden gelen gücünü, siyasal alandaki gücünü ve tüketici olarak gücünü demokratik bir biçimde alınmış kararlarla harekete geçirecek,
- Üye sendikalar, sendika şubeleri, işyeri sendika temsilcileri ve üyeler arasında dayanışmayı ve birliği teşvik edecek, dayanışma kampanyaları düzenleyecek,
- Memur sendikalarına destek verecek,

127

- Üç Konfederasyonu ortak amaçlar doğrultusunda bir araya getirebilecek,

- Diğer çalışanların örgütleriyle işçi sendikalarını bir araya getirebilecek,

- Eğitim, araştırma, basın-yayın, halkla ilişkiler büroları güçlendirilmiş ve kamuoyunu lehimize çevirebilecek çalışmalar yapabilecek, her sendikanın mali yükümlülüklerini yerine getirmesiyle bir günlük gazete çıkarabilecek, radyo kurabilecek, televizyon kanalı kiralayabilecek veya kurabilecek,

- Her ilde tüm sendikaların işyeri sendika temsilcileri ve şube yöneticileri ile eğitim seminerleri düzenleyecek, sendikal eğitimin niteliğini yükseltecek ve sendikacılık okulunu daha da geliştirecek,

- ILO'da ve uluslararası sendikal ilişkilerde gücümüzü artıracak bir TÜRK-İŞ istiyoruz.

Öncü Bir Türk-İş İstiyoruz

- Olayların arkasından sürüklenen değil, gelişmeleri ve gündemi belirleyecek,

- Ekonomik, toplumsal ve siyasal gelişmeleri bilimsel biçimde izleyen ve yeni alternatif politikalar üretecek bir TÜRK-İŞ istiyoruz.

Mücadeleci Bir Türk-İş İstiyoruz

Gerektiğinde, demokratik bir biçimde alınan kararlarla, meşru kitle eylemleri düzenleyecek bir TÜRK-İŞ istiyoruz.

Güvenilir Bir Türk-İş İstiyoruz

- TÜRK-İŞ Genel Kurulu'nda kabul edilen kararları uygulamak amacıyla bir eylem takvimi belirleyecek ve kararları kağıt üzerinde bırakmayarak uygulayacak,

- İşyerlerindeki işçilerin de güvendiği yöneticilerden oluşan bir TÜRK,İŞ istiyoruz.

128

geliştirmeye çalışan, Balkanlardaki gelişmeleri yakından izleyen, Filistin işçi sınıfının ve halkının haklı mücadelesini destekleyen,

- Ülkemizin ve halkımızın tüm sorunlarıyla yakından ilgili bir TÜRK-İŞ istiyoruz.

Demokratik Bir Türk-İş İstiyoruz

- Askeri darbelerle karşı meşru direnme hakkını kullanarak demokrasiyi ve Parlamente'yi korumaya kararlı,

- Darbecilerle işbirliği yapmayan, anti-demokratik bir biçimde hazırlanmış bir Anayasaya karşı tavır alma cesaretini gösteren,

- 12 Eylül döneminin kalıntıları temizlemeye çalışan ve Türkiye'nin demokratikleşme mücadelesine etkili bir biçimde katılan bir TÜRK-İŞ istiyoruz.

Toplu Sözleşme Sendikacılığını Aşacak Bir Türk-İş İstiyoruz

- Sosyal devletin gerçekleştirilmesi için, devletin eğitim, sağlık, toplu konut ve toplu taşıma alanındaki harcamalarının artırılması için, vergi adaletinin sağlanması için, gelir dağılımı adaletsizliğinin düzeltilmesi için,

- İşsizliğin azaltılması ve enflasyonun önlenmesi için,

- Her toplu iş sözleşmesinin imzalanmasından sonra işçi çıkartmalarının durdurulması, iş güvencesinin sağlanması ve işsizlik sigortasının çıkarılması için,

- Taşeronlaşma ve özelleştirme engellenmesi için,

- Geçici işçiliğin, kaçak işçiliğin önlenmesi için,

- Tarım işçilerinin İş Yasası kapsamına alınması için,

- Millî Savunma Bakanlığı işyerlerinde uygulanan İç Hizmetler Yasası'nın demokratikleştirilmesi için,

130

Bağımsız Bir Türk-İş İstiyoruz

- Sermayedar sınıftan bağımsız düşünen ve davranan,

- Siyasi partilerden bağımsız olan ve sendikacılık hareketinin siyasal alandaki bağımsız gücünü artıracak,

- Başbakanların, kendisiyle görüşme isteğini aylarca oyalamayacağı,

- Hiçbir siyasi partiden emir almayacak,

- Sınıf onuruna düşkün ve uluslararası ilişkilerinde buna büyük özen gösteren bir TÜRK-İŞ istiyoruz.

- Siyasi partilerin, bizim iç işlerimize karışma, bize akıl öğretme ve bizi dışardan yönetme çabalarına karşı açık tavır alacak bir TÜRK-İŞ istiyoruz.

Çoğulcu Bir Türk-İş İstiyoruz

- Bünyesinde her siyasal görüşten, her inanaçtan, her etnik kökenden işçiyi sınıf kardeşliği temelinde bir araya getiren,

- İşçi sınıfını bölecek ırkçılığa karşı açık tavır alan bir TÜRK-İŞ istiyoruz.

Sorumlu Bir Türk-İş İstiyoruz

- Yalnızca sendika üyesi işçilerin değil, ücretlilerin, memurların, işsizlerin, emeklilerin, ortakçıların, esnaf ve sanatkarın, küçük toprak sahibi köylünün sorumluluğu sırasında taşıyan,

- Teröre ve faili meçhul cinayetlere etkili bir biçimde karşı çıkan,

- Doğu ve Güneydoğu olayları konusunda son derece duyarlı,

- İnsan haklarına sahip çıkan, her türlü baskı ve işkenceye karşı açıkça tavır alan,

- Bosna-Hersek ve Kafkasya'daki katliamlara karşı çıkan, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin haklı mücadelesine destek veren, yeni Türk Cumhuriyetleri'ndeki sendikal gelişmeleri işçilerin çıkarları doğrultusunda

129

- İş kazası ve meslek hastalıklarının önlenmesi için,

- Hayatın her alanında ve işyerinde katılımcı demokrasinin geliştirilmesi için,

- Sosyal Sigortalar Kurumu hizmetlerinin kalitesinin yükseltilmesi ve Kurumun yönetiminin işçilerin ve emeklilerin daha etkin katılımıyla demokratikleştirilmesi için,

- 12 Eylül sonrasında gaspedilen demokratik haklarımız ve sendikal hak ve özgürlüklerimizin geri alınabilmesi için,

- Kadın işçilerin ve kadınların sorunlarının çözümü için,

- Çevre kirlenmesinin önlenmesi için,

- Emeklilerimizin insanca yaşayabilmeleri için,

Toplu sözleşmecilikle sınırlı bir sendikacılık anlayışını aşarak mücadele edecek bir TÜRK-İŞ istiyoruz.

İşçi Sınıfının Bağımsız Siyasal Gücünü Artıracak Bir Türk-İş İstiyoruz.

- Toplu sözleşmecilikle sınırlı bir sendikacılık anlayışını aşabilmek için, Türkiye Sendikacılık Hareketinin siyasal alandaki bağımsız gücünü ve etkisini artıracak ve bütünlüğünü sağlamaya çalışacak,

- Her seçim öncesinde taleplerimizi belirleyip, tabana anlatacak ve siyasi partiler üzerinde etkili olmaya çalışacak,

- Demokratik biçimde belirlenmek koşuluyla, gerektiğinde bağımsız adayları ve siyasi partileri destekleyecek, işçi sınıfının doğrudan ve örgütlü temsilcilerinin Parlamento'da bulunması için çaba gösterecek bir TÜRK-İŞ istiyoruz.

BÜTÜN BU NEDENLERLE, YIPRANMAMIŞ, YENİ BİR TÜRK-İŞ YÖNETİMİ İSTİYORUZ.

131

İŞYERLERİMİZE DÖNDÜĞÜMÜZDE, SIRADAN ÜYELERİN DE SEVİNÇLE KARŞILAYACAKLARI BİR DEĞİŞİM İSTİYORUZ.

HÜKÜMETİN VE İŞVERENLERİN DEĞİL, İŞÇİ SINIFININ İSTEDİĞİ BİR TÜRK-İŞ YÖNETİMİ İSTİYORUZ.

BU DEĞİŞİMİ GERÇEKLEŞTİRECEĞİZ.

YAŞASIN TÜRK-İŞ!

YAŞASIN İŞÇİ SINIFININ BİRLİĞİ!

YAŞASIN TÜRKİYE İŞÇİ SINIFI!"

Türkiye YOL-İŞ Sendikası, Genel Kurulu Mevzuat ve Kararlar Komisyonu'nda görev yapıyordu. Sendikamızın da katkılarıyla, bu Komisyon'un Genel Kurula sunduğu raporda önemli anlayış değişiklikleri yer aldı ve Genel Kurul'da oybirliğiyle kabul edildi. Bunların bazıları aşağıda sunulmaktadır.

"TÜRK-İŞ ve bağlı sendikalar, her türlü silahlı eyleme karşıdır, ifade edilen amacı ne olursa olsun, her silahlı eylemin demokrasiye ve işçi sınıfı ve sendikacılık hareketine yönelmiş bir saldırı olduğuna inanır.

"TÜRK-İŞ 16. Olağan Genel Kurulu, ülkemizdeki sorunların demokratik yollardan ve meşru araçlar kullanılarak çözülmesi gerektiğini savunur.

"TÜRK-İŞ 16. Olağan Genel Kurulu, Türkiye Sendikacılık Hareketinin parlamenter demokrasisinin yılmaz ve kararlı savunucusu olduğunu ve amacı ne olursa olsun, milletin iradesini hiçe sayan her türlü askeri darbe girişimi karşısında parlamenter demokrasiyi namusu gibi koruyacağını ifade eder."

TÜRK-İŞ 16. Olağan Genel Kurulu, işçi sınıfını bölmek, sendikacılık hareketini zayıflatmak ve ülkemizi parçalamak için uluslararası sermaye tarafından gündeme getirilen ırkçılığın ve ırkçılığa dayalı bölücülük ve yayılmacılığın her türüne karşıdır.

132

HAK-İŞ ve DISK ile işbirliğini geliştirmesini ve sendikal birliği sağlama doğrultusunda girişimlerde bulunmasını ister ve 1 Mayıs 1992 kutlamalarındaki birlikteliğinin daha da pekiştirilmesi gerektiğine olan inancını belirtir.

TÜRK-İŞ 16. Olağan Genel Kurulu, Türkiye İşçi Sınıfının ayrılmaz bir parçasını oluşturan memur ve sözleşmeli personel statüsündeki ücretlilerin oluşturduğu memur sendikalarının güçlendirilmesi için gereken desteğin verilmesi gerektiğini açıklayarak, bu sendikaları TÜRK-İŞ'in ilkeleri doğrultusunda ve gerekli yasal koşullar yerine getirilerek, TÜRK-İŞ içinde birleşmeye davet eder ve bu birleşme gerçekleşinceye kadar, ortak sorunlar etrafında işbirliği ve dayanışmanın güçlendirilerek sürdürülmesini talep eder.

Eğitim Komisyonu ise, **Türkiye YOL-İŞ Sendikası'nın** uzun yıllardan beri kamuoyunun dikkatini çektiği ve uğrunda mücadele ettiği ve sendikacılık hareketinin bağımsızlığını pekiştirecek konuyu ele aldı. Sendikamız, TÜRK-İŞ'in, Amerika Birleşik Devletleri'nin kaynaklarını kullanan ve hakkında Amerikan istihbarat örgütlerinin aracı olduğu yolunda ciddi iddialar bulunan Asya Amerika Hür Çalışma Enstitüsü (AAFL) ile ilişkilerinin kesilmesini istiyordu. Eğitim Komisyonu raporunda yer alan ve Genel Kurulda oybirliğiyle onaylanan aşağıdaki karar sonrasında, uluslararası bazı gelişmelerin de etkisiyle, AAFL ile ilişkiler kesildi ve Türkiye'deki AAFL bürosu kapandı:

TÜRK-İŞ Genel Kurulu, "TÜRK-İŞ'in eğitim faaliyetlerinin finansmanı için üye kuruluşlardan yapılan katkıların artırılmasını, yabancı devletlerden doğrudan veya dolaylı olarak alınan parasal kaynaklarla ve doğrudan veya dolaylı yabancı devlet kuruluşları ile bağımsızlığımızı zedeleyici işbirliklerine gidilmemesini ve ortak eğitim programlarının düzenlenmemesini" talep eder.

TÜRK-İŞ Genel Kurulu'nun son günü yapılan seçimleri, Genel Başkanımız **Bayram Meral'in** Genel Başkan adayı olduğu Değişim Grubu kazandı. Genel Başkanlığı **Bayram Meral**, Genel Sekreterliği **Şemsi**

134

TÜRK-İŞ 16. Olağan Genel Kurulu, Türkiye'de yaşayan insanların etnik köken farklılığının büyük bir zenginlik kaynağımız olduğuna inanarak, Atatürk milliyetçiliğini savunur ve ülkemizin üniter devlet yapısını korumaya kararlı olduğunu açıklar.

TÜRK-İŞ 16. Olağan Genel Kurulu, Doğu ve Güneydoğu Anadolu'nun özel sorunlarının özenle ele alınması gerektiğini belirtir ve olaylara demokrasi sınırları içinde ve devletin yasal güçleri kullanılarak çözüm aranmasını, silaha sarılmış teröristler ile sorunların demokratik yollardan çözülmesini isteyen halkımız arasında ayırım yapılmasını ve güvenliğin güçlerinin halkın malına ve canına en küçük bir zararın verilmemesi için her türlü çabayı ve özeni gösetmesini ve bölgedeki faili meçhul cinayetlerin derhal engellenmesini ve failerinin yargı önüne çıkarılmasını talep eder.

TÜRK-İŞ 16. Olağan Genel Kurulu, T.C. Anayasası ve Parlamentomuz tarafından onaylanmış uluslararası sözleşmelerde ve antlaşmalarda yer alan tüm hak ve özgürlüklerin ülkemizin her yanında aynen uygulanmasını ister...

Yukarıda ifade edilen sorunların çözümü ve taleplerin yerine getirilmesi, toplu sözleşmecilikle sınırlı bir sendikacılık anlayışının aşılmasını, sendikacılık hareketinin siyasal alandaki bağımsız gücünün güçlendirilmesini, hissettirilmesini ve gerektiğinde demokratik biçimde alınan kararlar doğrultusunda kullanılmasını, TÜRK-İŞ'in birlik ve beraberliğinin daha da geliştirilmesini gerektirmektedir.

Türkiye İşçi Sınıfı ve Sendikacılık Hareketi, bu haklı taleplerinin yerine getirilmesi için, demokratik biçimde alınacak kararlar sonucunda, üretimden gelen gücünü, siyasal alandaki gücünü ve tüketici olarak gücünü bir bütün halinde kullanmaya kararlıdır.

TÜRK-İŞ 16. Olağan Genel Kurulu, sendikal hak ve özgürlüklerin geliştirilmesi ve başta işçi sınıfımız olmak üzere, tüm çalışanların refahının ve mutluluğunun sağlanması ve ülkemizin demokratikleştirilmesi ve kalkınması mücadelesinde Türkiye Sendikacılık Hareketinin birlikte davranmasının son derece önemli olduğuna dikkati çekerek, TÜRK-İŞ'in

133

Denizer, Genel Mali Sekreterliğe Enver Toçoğlu, Genel Eğitim Sekreterliğine Salih Kılıç ve Genel Teşkilatlandırma Sekreterliğine Sabri Özdeş seçildiler.

Güneydoğu Raporu

TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulu 14 Şubat 1993 günü Diyarbakır'da toplandı. Toplantıda, TÜRK-İŞ Genel Teşkilatlandırma Sekreteri **Sabri Özdeş'in** başkanlığında ve TEKSİF, Petrol-İş, **YOL-İŞ** ve TES-İŞ Sendikalarından birer temsilciden oluşacak bir heyetin 24 Şubat 1993 tarihinden itibaren bölgede bir araştırma yapmasını kararlaştırdı. Genel Mevzuat Sekreterimiz **Nuhi Çelebi'nin YOL-İŞ'i** temsil ettiği bu heyetin gözlemleri bir rapor haline getirildi ve kamuoyuna açıklandı.

1 Mayıs Kutlamaları

TÜRK-İŞ, 1 Mayıs'ı 1993 yılında İstanbul'da büyük mitingle kutlama kararı aldı. **Türkiye YOL-İŞ Sendikası, 31 Aralık 1961** Saraçhane Mitinginden beri TÜRK-İŞ tarafından İstanbul'da yapılan bu ilk mitinge çok büyük ve coşkulu bir kitleyle katıldı.

Başkanlar Kurulu Toplantısı

1993 yılında kamu kesimi toplu sözleşme görüşmeleri büyük zorluklarla başladı. Başkanlar Kurulumuz 9 Temmuz 1993 günü yaptığı toplantısında, ülkemizdeki siyasal ve toplumsal sorunları ve toplu sözleşme görüşmelerinde yaşanan tıkanıklığı görüştü. Toplantı sonrasında şu bildiri yayımlandı:

TÜRKİYE YOL-İŞ SENDİKASI Başkanlar Kurulu, Türkiye'de siyasal ve toplumsal hayatta büyük bir istikrarsızlığın yaşandığı bir dönemde toplanmıştır.

TÜRKİYE YOL-İŞ SENDİKASI Başkanlar Kurulu, ülkemizin, tüm çalışanların ve işçi sınıfının sorunlarının ancak parlamenter demokratik düzen içinde çözülebileceğine inanmaktadır. Bu konuda, toplumun tüm kesimleri arasında tam bir mutabakat mevcuttur.

135

Terör, 12 Eylül kalıntılarının sürmesi, işsizlik ve enflasyon, tüm çalışanlar açısından ülkemizin en önemli sorunları olmaya devam etmektedir.

Bu konularda DYP-SHP Birinci Koalisyon Hükümeti başarılı olamamıştır. Ayrıca, çalışma hayatının demokratikleşmesi konusundaki vaatler de tutulmamıştır.

Doğu ve Güneydoğu'da yaşanan üzücü olaylar giderek daha da artmaktadır. Erzincan'daki bir köye yönelik ırkçı ve etnik arındırmayı amaçlayan hunhar saldırı ve katliam, sorunun ulaştığı yeni boyutu göstermektedir. **TÜRKİYE YOL-İŞ SENDİKASI**, herkese, her yerde ve hemen demokrasi talep ederken, terör eylemlerine başvuranları şiddetle lanetlemekte ve bu eylemleri, işçi sınıfının ve ülkemizin birliği açısından ciddi bir tehlike olarak görmektedir. **TÜRKİYE YOL-İŞ SENDİKASI**, aynı zamanda, faili meçhul cinayetlerin önlenmesini ve bunların failerinin derhal bulunmasını, bölgedeki anti-demokratik, kanun dışı ve insanlık dışı bazı uygulamaların derhal önlenmesini, terörist ile halk arasında ayırım yapılmasını ve halkın, demokrasi cephesine kazanılmasını istemektedir.

TÜRKİYE YOL-İŞ SENDİKASI, tüm sorunların, Misak-ı Milli sınırları içindeki üniter devlet yapımız korunarak ve parlamenter demokrasi içinde çözülmesini savunmaktadır.

TÜRKİYE YOL-İŞ SENDİKASI, ülkemizde laikliği ortadan kaldırarak, İran ve Suudi Arabistan gibi demokrasinin olmadığı bir şeriat devleti kurma girişimlerine kesinlikle karşı çıkmakta, şiddet eylemlerinin failerinin derhal bulunmasını ve cezalandırılmasını talep etmektedir. **TÜRKİYE YOL-İŞ SENDİKASI**, şiddet kullanarak şeriat devleti kurmaya çalışanlar tarafından Sivas'ta 37 kişinin yakılarak öldürülmesi olayını lanetlemektedir. **TÜRKİYE YOL-İŞ SENDİKASI**, ulu önder Atatürk'ün önderliğinde kurulan laik, çoğulcu, çağdaş uygarlık yanlısı demokratik Türkiye Cumhuriyeti'nin yılmaz savunucusu olduğunu tekrar açıklamaktadır. Halkımızı dini inançlarına göre bölme girişimleri karşısında bir bütün olarak işçi sınıfını ve tüm çalışanları bulacaktır.

136

düşmanı bu iftiracıları protesto ederken, devletin denetim organlarını da bu iddiaları kovuşturmayaya davet etmektedir.

Meşru ve Demokratik Kitle Eylemleri

Kamu kesimi toplu sözleşme görüşmelerinde yaşanan tıkanıklığı aşmak amacıyla meşru ve demokratik kitle eylemleri yeniden gündeme getirildi. **Türkiye YOL-İŞ Sendikası**, TÜRK-İŞ tarafından merkezi biçimde alınan kararlara tam olarak uydu.

22 Temmuz 1993 günü tüm işyerlerimizde büyük bir coşkuyla vizite eylemi yapıldı. 29 Temmuz 1993 günü işyerlerinde üç saat iş durdurularak işveren toplu sözleşme taslağı okundu. 30 Temmuz 1993 günü de daha etkili bir vizite eylemi yapıldı. Sendikamızın üyeleri, 29 Temmuz 1993 günü de işleri durdurdu.

Türkiye YOL-İŞ Sendikası, TÜRK-İŞ tarafından 6 Kasım 1993 günü Adana'da, 5 Aralık 1993 günü Sivas'ta, 12 Aralık 1993 günü İzmir'de, 14 Ocak 1994 günü Samsun'da, 30 Ocak 1993 günü Lüleburgaz'da ve 6 Şubat 1994 günü Zonguldak'ta düzenlenen Bölge İşçi Kurultaylarına büyük bir güçle ve coşkuyla katıldı.

5 Nisan İstikrar Programı ve Tepkiler

5 Nisan 1994 günü IMF'nin istekleri doğrultusunda bir istikrar programının açıklanması, Türkiye İşçi Sınıfı ve Sendikacılık Hareketi tarafından büyük bir tepkiyle karşılandı. TÜRK-İŞ, 1969 yılından beri Ankara'daki ilk mitingini, 24 Nisan 1994 günü yaptı. **Türkiye YOL-İŞ Sendikası** yönetici ve üyeleri, işsizlik ve Pahalılığı Protesto Mitingine büyük bir coşkuyla katıldılar. 1994 yılı 1 Mayıs kutlamaları da 5 Nisan istikrar programının protestosuna büyük ağırlık verdi. Sendikamız, çeşitli bölgelerde düzenlenen 1 Mayıs mitinglerine büyük bir katılım sağladı.

138

TÜRKİYE YO-İŞ SENDİKASI Başkanlar Kurulu, tüm siyasi partileri, ülkemizin bütünlüğü ve halkımızın huzuru, refahı ve mutluluğu için birlikte davranmaya çağırılmaktadır.

TÜRKİYE YOL-İŞ SENDİKASI, çalışma hayatının demokratikleştirilmesini, iş güvencesinin sağlanmasını, taşeronlaşmanın önlenmesini, ülkemize zarar verecek bir özelleştirme durdurulmasını ve toplu iş sözleşmesi görüşmelerinde insanca yaşayabilmemize imkan sağlayacak ücret zamlarının verilmesini istemektedir.

Kamu kesimi işyerlerimizdeki toplu iş sözleşmesi görüşmelerinin aylardır sürmesine rağmen, kamu kesimi işveren sendikalarının ve Hükümetin tutumu nedeniyle, sorunları çözmeye doğrultusunda önemli bir adım atılamamıştır.

20 Temmuz 1993 tarihine kadar, toplu sözleşme görüşmelerinde olumlu bir gelişme sağlanamazsa ve özelleştirme girişimleri konusunda Başbakan Sayın Tansu Çiller'in sendikalarla görüşme vaadi yerine getirilmezse, **TÜRKİYE YOL-İŞ SENDİKASI**, TÜRK-İŞ'in kararları doğrultusunda, meşru ve demokratik eylemlere başlayacaktır.

TÜRKİYE YOL-İŞ SENDİKASI'nın tüm üyeleri, işyeri sendika temsilcileri ve Şube Yöneticileri, önümüzdeki dönemde de, Türkiye İşçi Sınıfı ve Sendikacılık Hareketinin en ön safında yer almaya devam edeceklerdir.

TÜRKİYE YOL-İŞ SENDİKASI Başkanlar Kurulu, sendikaların ve özellikle YOL-İŞ Yönetimi'nin yıpratılması amacıyla bazı gazetelerde başlatılan kampanyayı da protesto etmektedir. Sendikalar, toplumumuzun en demokratik kuruluşlarıdır. Sendika üyeleri de, özellikle son yıllarda yaşadıkları deneyimler sonucunda, halkımızın en bilinçli kesimlerini meydana getirmektedir. Üyelerimizin ödedikleri aidatların nasıl harcandığı, üyelerimizin demokratik denetiminden geçmektedir.

Sendikaların şahıslarına yönelmiş gibi gözükken bazı gerçek dışı iddialar, gerçekte, sendikacılık hareketinin bütününe yıpratmayı amaçlayan iftiracıdır. **TÜRKİYE YOL-İŞ SENDİKASI** Başkanlar Kurulu, işçi ve sendika

137

Hükümetin Toplu Sözleşme Zam Farklarını Ödememe Çabası ve Tepkiler

Hükümet, 1994 yılında kamu kesiminde yürürlükte bulunan toplu iş sözleşmelerinin dördüncü dilim zamlarını ödememek için bir girişimde bulundu. Yapılan görüşmelerde sonuca ulaşamayınca, eylemlerin başlatılması kararı alındı.

TÜRK-İŞ'e bağlı Sendikaların Genel Merkez Yöneticileri ve tüm Şube Başkanları, 12 Temmuz 1994 günü TÜRK-İŞ'in önünde toplandılar ve hep birlikte Başbakanlık'a yürüdüler.

20 Temmuz 1994 günü ise, tüm yurtdışı iş durduruldu. Bu eylem, Demokrasi Platformu tarafından da desteklendi. **Türkiye YOL-İŞ Sendikası** üyeleri, 20 Temmuz 1994 Genel Eylemine etkili bir biçimde katıldılar.

Ancak sorun çözülmedi. Eylül ayında, Başbakan Tansu Çiller Samsun'da ve İzmir'de işçiler tarafından protesto edildi.

Yeni eylemler programlandı. Bunun üzerine, TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulu tarafından 25 Ağustos 1994 günü uygun görülen ödeme planı, Hükümet tarafından kabul edildi. Toplu sözleşme zamları ancak gecikme ile alınabildi.

Mevsimlik İşçilerin Çalışma Süresini Uzatma Mücadelesi

Köy Hizmetleri Gn.Md. işyerlerinde çalışan mevsimlik işçilerin çalışma süresinin, bu konuda verilen sözlere rağmen, uzatılmak istenmemesi üzerine, 1 Eylül 1994 günü, Genel Başkan **Bayram Meral** ve Yönetim Kurulu Üyelerimizin önderliğindeki Köy Hizmetleri mevsimlik işçileri Genel Merkezimizden Yargıtay'a kadar yürüdüler. Bu yürüyüş sayesinde, mevsimlik işçilerin çalışma süresi bir ay daha uzatıldı.

139

26 Kasım 1994 Büyük Yürüyüşü

Hükümet, 5 Nisan istikrar programının bir parçası olarak, 1995 Mali Yılı Bütçe Kanunu Tasarısına, işçilerin ve memurların haklarını gaspetmeye yönelik hükümler koydu. Tasarının en önemli sakıncaları, geniş kapsamlı bir memurlaştırma, geçici işçiliğin üç ay ile sınırlandırılması ve 6772 sayılı Yasa uyarınca yılda dört defa ödenen 13'er yevmiye tutarındaki ikramiyelerin (ek ödemenin) kaldırılmasıydı.

Sendikamız, tasarıda yer alan aleyhteki hükümlerin değiştirilmesi için bir mektup eylemi başlattı. Üyelerimiz tarafından imzalanan bir mektup, milletvekillerine ve siyasi partilerin grup başkanlıklarına gönderildi.

25 Kasım 1994 günü hemen hemen tüm illerde, DYP ve SHP il örgütleri ziyaret ve protesto edildi.

26 Kasım 1994 günü ise, aralarında onbinden fazla YOL-İŞ üyesinin de bulunduğu 100 bini aşkın kitle, Tandoğan Meydanı'nda toplandı. Anıt Kabri ziyaret etti ve Meclis'e yürüdü. Bu sırada, istediğimiz değişiklikler gerçekleştirildi.

Başkanlar Kurulu Toplantısı

Başkanlar Kurulumuz, ülkemizdeki siyasal ve toplumsal gelişmeleri, mezarda emeklilik yasa tasarısını, mevsimlik ve muvakkat işçilerin sorunlarını, 1995 kamu kesimi toplu sözleşme görüşmelerini ve benzeri konuları görüşmek üzere, 7 Ocak 1995 günü İzmir'de toplandı. 8 Ocak günü kamuoyuna açıklanan Başkanlar Kurulu bildirisini şöyleydi:

"1994 yılı ülkemiz, tüm çalışanlar, işçi sınıfımız ve sendikacılık hareketi açısından büyük sorunlarla dolu olarak geçmiştir. Türkiye İşçi Sınıfı ve Sendikacılık Hareketi, TÜRK-İŞ'in önderliğinde gerçekleştirdiği büyük eylemlerle, 24 Nisan Ankara mitingiyle, 1 Mayıs mitingleriyle, 20 Temmuz Genel Eylemiyle, 26 Kasım Büyük Yürüyüşüyle ve diğer eylemlerle, haklarımızı daha da kısıtlamaya yönelik girişimleri büyük ölçüde engellemiştir. Ancak, 5 Nisan İstikrar Programının devamına bağlı olarak, sorunların kaynağı varlığını sürdürmektedir.

140

nedeniyle işten çıkarmaların etkili bir biçimde önlenmesini, 158 Sayılı İLO Sözleşmesi'nin tescil işlemlerinin yapılarak iş güvenliği sağlayacak iç düzenlemenin gerçekleştirilmesini, kamu kesiminden ihale ile iş alanların çalıştırdıkları işçilere işkolunda geçerli ücret ve diğer hakların aynen uygulanmasını, asgari ücretin bir ailenin tüm ihtiyaçları gözönünde bulundurulacak ve net olarak hesaplanmasını ve altı ayda bir enflasyon oranında otomatik olarak artırılmasını, yerli ve yabancı kaçak işçiliğin etkin bir denetimle engellenmesini, kamu çalışanlarının onaylanmış uluslararası sözleşmelerden kaynaklanan grevli toplu pazarlık ve siyasi faaliyette bulunma haklarının önündeki iç mevzuat engellerinin derhal kaldırılmasını talep etmektedir.

Türkiye Yol-İş Sendikası Başkanlar Kurulu, kamu kurum ve kuruluşlarının verimli bir biçimde çalıştırılmalarını talep etmekte; tasarruf tedbirleri gerekçe gösterilerek, devletin insan gücünün ve makine parkının atıl hale getirilerek, müteahhit ve taşeronların zengin edilmesine karşı çıkmaktadır.

Türkiye Yol-İş Sendikası Başkanlar Kurulu, TCK işyerlerinde muvakkat işçilerin yürürlükteki toplu iş sözleşmesinin geçici 5. maddesi uyarınca kadroya geçirilmelerini, Köy Hizmetleri işyerlerindeki mevsimlik işçilerin çalıştırılmalarının bir düzene bağlanmasını, taşerona verilen işlerin Köy Hizmetleri Gn. Md. tarafından yapılarak mevsimlik işçilerin çalışma süresinin artırılması ve mevsimlik işçilerin işe giriş ve işten ayrılış tarihlerinin belirlenerek önceden ilan edilmesini, belirli bir sürenin üstünde geçici işçi olarak çalışanların kadroya geçirilmelerinin sağlanmasını talep etmektedir.

Türkiye Yol-İş Sendikası Başkanlar Kurulu, 1995 yılı kamu kesimi toplu sözleşme görüşmelerinde "sıfır zam" veya bir önceki dönemin enflasyonu yerine, gelecek dönemin enflasyonu konusunda Hükümetin beklentisinin esas alınmasına ve Maliye Bakanlığı'nın özgür toplu pazarlık sürecine müdahalesine ve özgür toplu pazarlığın yerine, TBMM'nin bütçe kanununun geçirilmesine karşı çıkmaktadır.

142

Koalisyon Hükümeti ve uluslararası ve yerli tekelleci sermaye, Anayasamızın emrettiği sosyal hukuk devleti anlayışını terketmenin ve hatta reddetmenin ötesinde, işçiyi koruyucu mevzuatı da etkisiz kılma çabası içindedir. Memurlaştırma, serbest bölgelerin yaygınlaştırılması, taşeronlaştırma, yerli ve yabancı kaçak işçilik, eve-iş-verme ve çeşitli diğer kendi hesabına çalışma biçimleri, esnak çalışma ve kısmi süreli çalışma gibi uygulamaların amacı, işçileri yasalara koruyuculuğu dışına çıkarma ve sendikal hakların kullanılmasını engellemektedir.

Hükümetin uyguladığı temel ekonomik ve toplumsal politikaların değiştirilmemesi durumunda, 1995 yılında da kazanılmış haklarımızı yönelik saldırı sürecidir. Memurlaştırma, Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü'ndeki geçici işçilerin yerine il özel idarelerine asgari ücretle işçi alınması, Karayolları Gn.Md. işyerlerindeki muvakkat işçilerin işten çıkarılması, Sosyal Sigortalar Yasası'nın değiştirilerek emekliliğin olağanüstü biçimde zorlaştırılması, SSK'nın çökertilerek özel sigortacılığın geliştirilmesi, özelleştirme ve taşeronlaşma ve zorunlu emeklilik gibi sorunlar önemini artıracaktır.

Özel sektör işyerlerinde ise, artan işsizliğe, iş güvencesinin yokluğuna, yerli ve yabancı kaçak işçiliğin yaygınlaşmasına ve asgari ücretin düşüklüğüne bağlı olarak, hızlı bir sendikasılaştırma yaşanmaktadır.

Türkiye Yol-İş Sendikası Başkanlar Kurulu, devletimize sahip çıkarak, devletin küçültülmesine karşı çıkmakta ve kamu açıklarının kapatılması için, az kazananlardan çok kazananlardan çok vergi alınacak adaletli bir vergi düzenine geçilmesini, devletimizin ufak bir grup tarafından soyulmasına engel olanmasını, Türkiye'nin dış ve iç borçlarının geri ödeme programının ve faiz oranlarının devletimiz lehine yeniden düzenlenmek amacıyla yapılacak görüşmelerin başlatılmasını ve tarım sektörüne sağlanan desteğin gözden geçirilmesini talep etmektedir. Bu yollarla sağlanacak kaynak, kamu açıklarının kapatılması için fazlasıyla yeterlidir.

Türkiye Yol-İş Sendikası Başkanlar Kurulu, Hükümeti vaatlerini yerine getirmeye çağırmakta ve öncelikle onaylanmış İLO Sözleşmeleri uyarınca iç mevzuatımızda gerekli değişikliklerin yapılmasını ve sendikalaşma

141

Ülkemiz en büyük ekonomik ve toplumsal bunalımını yaşamaktadır. İşsizlik ve enflasyon, rekor düzeye ulaşmıştır. Bu koşullarda halkımızın umudu, Türkiye İşçi Sınıfı ve Sendikacılık Hareketidir, TÜRK-İŞ'tir.

Türkiye Yol-İş Sendikası Başkanlar Kurulu, önümüzdeki dönemin sorunlarının aşılabilmesi için,

- İşyerlerinde sağlanmış olan birlik ve beraberliğin korunmasını ve daha da pekiştirilmesini;

- TÜRK-İŞ tarafından alınan kararlara tüm Sendikaların ve işçilerin katılmasının sağlanmasını ve her düzeyde çeşitli işkolundaki işbirliğinin daha da geliştirilmesini;

- Kamu çalışanları sendikaları ile varolan işbirliği ve güçbirliğinin daha da güçlendirilmesini;

ve

- TÜRK-İŞ'in 16. Genel Kurulu'nda alınan karar uyarınca, İşçi Sınıfının ve Sendikacılık Hareketinin siyasal alandaki bağımsız gücünün güçlendirilmesi, hissettirilmesi ve demokratik biçimde alınan kararlar doğrultusunda kullanılmasını, başta işçi sınıfımız olmak üzere tüm çalışanların siyasal alandaki çıkarlarını koruyacak Demokratik Çalışanlar Partisi'nin kurulmasını ve bu adımı atılmasının önündeki Anayasa ve yasal engellerin kaldırılması için etkili bir mücadeleden verilmesini talep etmektedir.

Türkiye Yol-İş Sendikası Başkanlar Kurulu, Koalisyon Hükümetinden ve Parlamento'da temsil edilen siyasi partilerden, eleştirilerimiz, uyarılarımız ve taleplerimiz doğrultusunda hareket etmesini talep etmektedir."

Feridun Kızılgün'ü Kaybettik

Genel Başkan Yardımcımız **Feridun Kızılgün**, 1 Şubat 1995 günü aramızdan ayrıldı. TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulu üyeliği görevini başarıyla yerine getiren, hayatını **Türkiye YOL-İŞ Sendikası**'na adayan ve mücadelelerle dolu bir yaşam sürdüren **Feridun Kızılgün**'ün vefatı tüm sendikal camiada büyük bir üzüntüyle karşılandı.

143

Sfır Zam Önerileri

Hükümet 1995 yılının ilk aylarında kamu kesimi toplu sözleşme görüşmelerinde "sıfır zam" önerdi. Bu öneri, Genel Başkan Yardımcımız **Fikret Barın** tarafından yapılan sert bir açıklamayla yanıtlandı. Sendikamızın 1995 kamu kesimi toplu sözleşme stratejisi ise, TÜRK-İŞ'ün bütünlüğü içinde belirlendi.

Gaziosmanpaşa Olayları

İstanbul'da Gaziosmanpaşa'da bir kahveye yapılan vahşi silahlı saldırı provokasyonu ile başlayan olaylar, Genel Sekreterimiz **Tevfik Özçelik** tarafından yapılan bir açıklamayla değerlendirildi.

Mezarda Emeklilik Yasa Tasarısı

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı mezarda emeklilik anlamına gelen bir yasa değişikliği taslağının da yer aldığı bir paketi Bakanlar Kurulu'na sundu. Hükümet de, bazı değişikliklerin ardından, bu tasarıları 14 Nisan 1995 günü TBMM'ne iletti. TÜRK-İŞ bu değişiklik önerilerine sert bir biçimde karşı çıktı.

Türkiye YOL-İŞ Sendikası, 30 Nisan 1995 günü İzmir'de düzenlenen Mezarda Emekliliğe Hayır Mitingi'ne, ülkemizin çeşitli bölgelerinde düzenlenen ve mezarda emekliliğe özel olarak karşı çıkarılan 1 Mayıs mitinglerine ve 21 Mayıs 1995 günü Rize'de düzenlenen Mezarda Emekliliğe ve Hastalık Yardımı Kısıtlamalarına Hayır Mitingi'ne büyük ve coşkulu bir kitleyle katıldı.

1995 Kamu Kesimi Toplu Sözleşme Görüşmeleri

Hükümet, 1995 kamu kesimi toplu sözleşme görüşmeleri sırasında, "sıfır zam" önerisine ek olarak, çeşitli konularda işçi haklarını kısıma çabası içine de girdi. Görüşmeler kısa sürede tıkandı.

144

Greve Hazırlık ve Grevlerimiz

Toplu sözleşme görüşmelerindeki tikanıklık karşısında grev hazırlıklarına başlandı. **YOL-İŞ** bünyesinde beş düzeyde grev komitesi oluşturuldu: **Genel Merkez Grev Komitesi**, Genel Merkezde; **YOL-İŞ Bölge Grev Koordinasyon Komitesi**, şubelerin bulunduğu illerde; **YOL-İŞ Şube Grev Komitesi**, her şubede; **YOL-İŞ İl Grev Koordinasyon Komitesi**, her ilde; **İşyeri Grev Komitesi** de her işyerinde oluşturuldu.

Ayrıca, TÜRK-İŞ'e bağlı sendikalarla da işbirliği yapılmasını sağlayacak ortak örgütlenmelere gidildi. Bu komiteler büyük ölçüde başarı sağladı.

Üyelerimiz, 9 Eylül günü, bir gün önce greve çıkmış olan Tarım-İş üyeleriyle birlikte, CHP Kurultayı'nı ziyaret ettiler.

15 Eylül 1995 günü Bursa, Trabzon, Diyarbakır, Mersin ve Antalya'da, 18 Eylül 1995 günü de Ankara'da toplantılar yapılarak, tüm bölgelerdeki işyeri sendika temsilcisi ve baştemsilcilerimizin ve şube yöneticilerimizin grev hazırlıkları konusunda bilgilencileri sağlandı.

TCK işyerilerindeki grevlerimiz, 20 Eylül 1995 günü tüm yurttan büyük gösterilerle başladı.

21 Eylül 1995 günü, DLH Gn.Md. ve Bayındırlık Bakanlığı ve bağlı Genel Müdürlüklerde tüm yurttan büyük gösterilerle greve çıkıldı.

2 Ekim 1995 günü, tüm yurttaki Köy Hizmetleri işyerlerinde büyük gösteriler yapıldı ve greve çıkıldı.

29 Eylül 1995 günü, grevleri protesto etmek amacıyla TÜRK-İŞ Genel Merkezine siyah çelenk koymaya kalkan bir gruba, büyük çoğunluğunu **YOL-İŞ**'çilerin oluşturduğu bir grup engel oldu.

Grevlerimiz tüm yurttan büyük bir başarıyla sürdü.

CHP, işçilerin taleplerinin karşılanmaması üzerine, DYP-CHP Koalisyon Hükümeti'nden çekildi.

145

Devlet Bakanı Bekir Sami Dağ, 10 Temmuz 1995 günü TÜRK-İŞ'e yaptığı ziyarette, ortalama yılda yüzde 5,4 oranına gelen bir zam teklifi getirdi. TÜRK-İŞ, bu teklifi görmedi. Teklif, 11 Eylül 1995 günü TÜRK-İŞ'in önünde TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulu üyeleri tarafından yakıldı.

18 Temmuz 1995 günü Genel Merkez ve Şube Yöneticilerinin katılımıyla DSİ Salonunda büyük bir toplantı yapıldı, bir eylem programı onaylandı, CHP ve DYP Genel Merkezleri topluca ziyaret edilerek protesto edildi; 21 Temmuz 1995 günü tüm yurttan sabah servis araçlarına binilmeyerek yürüyüşler yapıldı; 25 Temmuz 1995 günü tüm il ve ilçelerde iş çıkışı DYP ve CHP il ve ilçe örgütleri ziyaret edilerek protestolar iletildi. **Türkiye YOL-İŞ Sendikası** yöneticisi ve üyeleri bu eylemlerin tümünde en ön safta yer aldı, eylemlerin başarısı için üzerine düşen görevleri fazlasıyla yerine getirdi.

5 Ağustos 1995 Emeğe Saygı Yürüyüşü ve Mitingi

Belirlenen eylem programının en önemli adımı, 5 Ağustos 1995 günü Ankara'da düzenlenen Emeğe Saygı Yürüyüşü ve Mitingiydi. Celal Bayar Bulvarı'nın Tandoğan Meydanı bölümünde toplanan yaklaşık 250 bin işçi, miting alanı olarak verilmeyen Kızılay Meydanı'na yürüdü. Sendikamız bu yürüyüş ve mitinge yaklaşık 20 bin üyesiyle katıldı.

8 Ağustos Eylemi

5 Ağustos Emeğe Saygı Yürüyüşü ve Mitingi'nden sonra TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulu olağanüstü olarak toplandı. 8 Ağustos 1995 günü için programlanan işyerine gitme eylemi, işyerine gidilip çalışılmamasına dönüştürüldü. Ayrıca, 8 Ağustos'u 9 Ağustos'a bağlayan gece işyerlerinin terk edilmemesi kararı alındı.

Türkiye YOL-İŞ Sendikası üyeleri, 8 Ağustos 1995 günü işbaşı yaptılar, ancak çalışmadılar. İşyerlerimizin büyük bir bölümünde çalışma saatlerinden sonra işyeri terk edilmedi. Bazı işyerlerimiz ise üyelerimiz sabaha kadar işyerinde kaldılar.

145

15 Ekim 1995 Kızılay Eylemi

Grevlerimiz sürerken, Tansu Çiller'in başkanlığında oluşturulan azınlık hükümeti, haklı taleplerimize olumlu cevap vermedi. Güvenoylaması 15 Ekim günü yapılacaktı. TÜRK-İŞ'in çağrısı üzerine onbinlerce işçi Kızılay Meydanı'nda toplandı. **Türkiye YOL-İŞ Sendikası**, TÜRK-İŞ'in bu çağrısına tüm gücüyle cevap verdi. Birçok bölgede şube yöneticilerimizin ve üyelerimizin bindiği araçların şehirleri terk etmesine izin verilmedi. Birçok bölgedeki şube yöneticilerimiz ve üyelerimiz, polis barikatlarını ve her türlü engeli aşı aşı Kızılay Meydanı'na geldi. **Kızılay Meydanı'nı dolduran onbinlerce insanın kararlı tavır sonucunda, Tansu Çiller'in azınlık hükümeti güvenoyu alamadı.**

Daha sonraki günlerde TÜRK-İŞ ile Hükümet arasında bir protokol imzalandı ve toplu iş sözleşmelerimiz bu protokol doğrultusunda bağlandı.

TÜRK-İŞ'in Hükümet'le imzaladığı protokol aşağıda sunulmaktadır:

1995 yılı içinde yürürlük başlangıcı olan toplu iş sözleşmelerinin aşağıdaki esaslar içinde akdedilmeleri kabul edilmiş ve bu tutanak imza altına alınmıştır.

01.01.1995 - 31.12.1995 tarihleri arasında yürürlük başlangıcı olan toplu iş sözleşmelerinde;

1) İyileştirme Zammı:

Süresi sona eren toplu iş sözleşmesinin bitim tarihinde çıplak brüt aylık ücretleri oniki milyon TL.'nin altındaki ücretler, ücret zammından önce, oniki milyon TL.'ye çekilecek ve ücret zammı bu miktar üzerine yapılacaktır.

2) Ücret Zamları :

a) 1995 yılı kamu kesimi toplu iş sözleşmeleri kapsamındaki işçilerin; süresi sona eren toplu iş sözleşmesinin bitim tarihindeki çıplak brüt aylık ücretlerine, birinci yıl birinci 6 ay zammı olarak, toplu iş sözleşmesinin

147

yürürlük tarihinden geçerli olmak üzere işçi sendikasının tercihinə göre, seyyanen brüt 3.050.000.-TL. veya yüzde 16 oranında zam yapılır (Aynı toplu iş sözleşmesindeki işçiler için ayırım yapılmaz.)

b) Toplu iş sözleşmesi kapsamındaki işçilerin çıplak ücretlerine, ikinci altı ay ücret zammı olarak, yüzde 16 oranında zam yapılır.

c) Toplu iş sözleşmesi kapsamındaki işçilerin çıplak ücretlerine, üçüncü altı ay ücret zammı olarak, yüzde 18 oranında zam yapılır.

d) Toplu iş sözleşmesi kapsamındaki işçilerin çıplak ücretlerine, dördüncü altı ay ücret zammı olarak, yüzde 20 oranında zam yapılır.

3) Sosyal Yardım :

Toplu iş sözleşmesinin birinci yılında 625.000.-TL./Ay, ikinci yılında 815.000.-TL./Ay olarak uygulanır.

4) Yemek Yardımı :

Toplu iş sözleşmesinin birinci yılında 25.000.-TL./Gün, ikinci yılında 35.000.-TL./Gün olarak uygulanır.

5) Giyim Yardımı :

Süresi sona eren toplu iş sözleşmelerinde giyim yardımı (parasal) verilmesi öngörülen işçilere, toplu iş sözleşmesinin birinci yılı için yılda 800.000.-TL. giyim yardımı yapılır. Giyim yardımı ikinci yıl için 1.000.000.-TL. olarak uygulanır.

6) Doğum yardımı :

Doğum yardımı 800.000.-TL.'ye yükseltmiştir.

7) Evlenme Yardımı :

Evlenme yardımı 1.500.000.-TL.'ye yükseltmiştir.

148

Haraketinin temel talepleri konusunda bir belge Genel Kurulumuz tarafından onaylandı.

Yapılan seçimlerde, Genel Başkanlığa **Bayram Meral**, Genel Başkan Yardımcılıklarına **Fikret Barın** ve **Nuhi Çelebi**, Genel Sekreterliğe **Tevfik Özçelik**, Genel Mali Sekreterliğe **Turgut Ayçiçek**, Genel Teşkilatlandırma Sekreterliğine **Hüseyin Baykal**, Genel Eğitim Sekreterliğine **Kenan Özşüer** ve Genel Mevzuat Sekreterliğine de **Fahrettin İnan** getirildi.

Denetleme Kurulumuz **Saim Türker**, **Ramazan Koca** ve **Oktay Eren**'den, Disiplin Kurulumuz ise **Ahmet Sever**, **Cevat Çalık**, **Faruk Özgün**, **Mustafa Bilgi** ve **Engin Çelik**'ten oluştu.

19. 1995-1997 Dönemi Çalışmaları

TÜRK-İŞ Genel Kurulu

TÜRK-İŞ'in 17. Olağan Genel Kurulu, 5-10 Aralık 1995 günleri Ankara'da toplandı. Büyük bir gerginlik içinde gerçekleştirilen Genel Kurulda TÜRK-İŞ'in temel sendikal, toplumsal ve siyasal taleplerinin yer aldığı ayrıntılı ve kapsamlı bir karar kabul edildi. TÜRK-İŞ'in programı niteliğindeki bu kararı hazırlayan Komisyon başkanlığını Genel Teşkilatlandırma Sekreterimiz **Hüseyin Baykal** yaptı.

Genel Kurulda yapılan seçimlerde Genel Başkanlığa **Bayram Meral**, Genel Sekreterliğe **Şemsî Denizler**, Genel Mali Sekreterliğe **Enver Toçoğlu**, Genel Eğitim Sekreterliğine **Salih Kılıç** ve Genel Teşkilatlandırma Sekreterliğine de **Sabri Özdeş** seçildiler.

Genel Kurulda sendikamız adına genel Sekreterimiz **Tevfik Özçelik** aşağıdaki konuşmayı yaptı:

"Sayın Başkan,

Başkanlık Divanının Değerli Üyeleri,

Değerli Konuklar,

Basınıımızın ve Televizyon Kanallarının Saygıdeğer Çalışanları,

150

8) Ölüm Yardımı :

İşçinin kendisinin ölümünde 1.500.000.-TL. eş ve çocuklarının ölümünde 750.000.-TL. ve iş kazası veya meslek hastalığı nedeniyle işçinin kendisinin ölümünde 3.000.000.-TL. ölüm yardımı yapılır.

9) Toplu iş sözleşmelerinde yer alan ve yukarıda sayılanların dışında kalan diğer maktu ödemelere, birinci yıl yüzde 25,3 ve ikinci yıl yüzde 29,8 oranlarında zam yapılacaktır. Yapılan hesaplama sonucunda yüz liranın altındaki küsuratlar yüz liraya iblağ edilecektir. (Örnek: 10.000.-TL./Gün olan bir ödeme 10.000 x 1.253 = 12.530.-TL./Gün 12.600.-TL.'sına iblağ edilecektir.

10) Ücrete bağlı ödemelerin hiç birinin oranlarında artış yapılmayacaktır.

11) İşçi sendikaları tarafından yeni getirilen teklifler toplu iş sözleşmelerinde yer almayacaktır. Süresi sona eren toplu iş sözleşmelerinde yer alan ve yüzde esasına göre kabul edilmiş maddeler korunacaktır.

12) Greve katılmayıp çalışan işçiler de bu toplu iş sözleşmesinden yararlanacaktır.

13) Sendikalar işbu tutanağın taraflarca imzalanmasını takiben, 2822 sayılı Yasada öngörülen biçimde, uygulamakta oldukları grevleri kaldıracaklar ve ilgili yerlere bildireceklerdir.

14) Toplu iş sözleşmesinden doğan hakediş farkları makul süreler içinde ödenir.

Beşinci Olağan Genel Kurulumuz

Sendikamızın 5. Olağan Genel Kurulu, 16-19 Kasım 1995 tarihlerinde Ankara'da, çok sayıda yerli ve yabancı konunun katılımıyla toplandı. Genel Kurulda, 1995 grevlerimiz sırasında çeşitli davranış ve beyanlarıyla Sendikamızın ilkelerine ve sendikal disipline uymayan bazı üyeler sendika üyeliğinden ihraç edildi. Ayrıca, Türkiye İşçi Sınıfı ve Sendikacılık

149

Genel Kurulun Değerli Delegeleri,

Hepinizi **Türkiye YOL-İŞ Sendikası** adına en derin saygı ve sevgilerimle selamlıyorum.

Sizleri selamlarken, vizite eylemlerine, 20 Temmuz Genel Eylemine, 8 Ağustos İŞ BIRAKMA VE İŞYERLERİNİ TERKETMEME EYLEMİNE KATILANLARI SELAMLİYORUM.

TÜRK-İŞ 1961 yılından beri İstanbul'da miting yapamamıştı, 1 Mayıs'ları kutlayamamıştı.

İstanbul meydanlarında her yıl 1 Mayıs'larda onbinlerce işçiyle BAYRAM YAPTIRANLARI VE YAPANLARI SELAMLİYORUM.

TÜRK-İŞ 1969 yılından beri Ankara'da miting yapamamıştı.

Ankara'da 24 Nisan İşsizlik ve Pahalılıkla Mücadele MİTINGİNE KATILANLARI SELAMLİYORUM.

TÜRK-İŞ 1987 yılında "Parlamento'ya mektup" diye yola çıktığında, bir adım öteye gidememişti.

Yağmura, kara, dona rağmen 26 Kasım Büyük Yürüyüşüne katılan 100 BINLERCE İŞÇİYİ SELAMLİYORUM.

Türkiye tarihinde ilk defa Meclis'teki tasarıyı Meclis'e yürüterek İŞÇİLER LEHİNE DEĞİŞTİRENLERİ SELAMLİYORUM.

İzmir'de, çeşitli diğer illerde ve tarihinde ilk defa Rize'de düzenlenen mitinglere katılarak, Mezarda Emeklilik Yasa tasarsını ENGELLEİYENLERİ SELAMLİYORUM.

5 Ağustos günü Emeğe Saygı Yürüyüşü ve Mitingine Türkiye'nin dört bir köşesinden akarak, sesleriyle Ankara'yı çınlatan, kararlı tavırlarıyla Türkiye'yi sarsan, Kızılay'ı emekçilerin alanı haline getiren 240 BIN İŞÇİYİ SELAMLİYORUM.

15 Ekim günü TÜRK-İŞ'in çağrısı üzerine polis barikatlarını aşa aşa, hukuk ve insanlıkdışı saldırılara rağmen Kızılay'a gelenleri, Türkiye tarihinde ilk defa bir koalisyon hükümetinin çöküşünde ve bir azınlık hükümetinin güvenoyu alamamasında BELİRLEYİCİ ROL OYNAYANLARI SELAMLİYORUM.

151

"TÜRK-İŞ grev yapamaz; TÜRK-İŞ gürlere ama yağamaz." denirdi. İhanetlere rağmen Türkiye tarihinin en büyük grevlerini yapanları, TÜRK-İŞ'in ve işçi sınıfımızın gücünü DOSTA DÜŞMANA GÖSTERENLERİ SELAMLIYORUM.

İşçi kurullarında SALONLARI DOLDURANLARI SELAMLIYORUM. TÜRK-İŞ'i, halkımızın öncüsü ve umdu yapanları, TÜRK-İŞ'İN İTİBARINI ARTIRANLARI SELAMLIYORUM.

TÜRK-İŞ'i SELAMLIYORUM.

TÜRKİYE İŞÇİ SINIFINI SELAMLIYORUM.

Değerli Arkadaşlarım,

TÜRK-İŞ'in bu Genel Kurulu Türkiye Sendikacılık Hareketi açısından bir dönüm noktası olacaktır.

Bu Genel Kurul, işçi sınıfımız, tüm çalışanlar ve ülkemiz açısından da bir dönüm noktasıdır.

Sendikacılık Hareketi geçmişte ve bugün önemli bir tercih karşısındadır.

TÜRK-İŞ Genel Kurulunda gördüğümüz saflaşma, bu tercihleri yansıtmaktadır.

TÜRK-İŞ Yönetimi, geçtiğimiz dönemde, başta kendi üyeleri olmak üzere, sendikası işçilerle, memurlarla, sözleşmeli personelle, emeklilerle, işsizlerle ilgilenmiştir; küçük esnafın ve yoksul köylünün derterine sahip çıkmıştır.

TÜRK-İŞ, halkımızın öncüsü ve umdu olmuştur.

TÜRK-İŞ Yönetimi, sorunların çözümünün siyasi alana kaydığını göreberek, işçi sınıfının siyasi alandaki bağımsız gücünü hissettirmeye çalışmıştır.

TÜRK-İŞ Yönetimi, siyasi partilerle onurlu ilişkiler kurmuş, gerektiğinde meşru ve demokratik kitle eylemleri gerçekleştirmiştir.

152

Üyelerimiz bizden bunu istemektedir.

Önümüzdeki dört yıllık dönemde İşçi Sınıfı ve Sendikacılık Hareketinin sorunları daha da artacaktır.

Bu sorunların üstesinden gelebilmenin ön şartı, geçtiğimiz dönemdeki bazı yanlışlıkları tartışmaktır.

Bazı kardeş Sendikalarımız TÜRK-İŞ yetkili organlarının aldığı kararlara uymamıştır.

Bu durum, alınan eylem kararlarını her ne pahasına olursa olsun uygulayan Sendikaların zor durumda bırakmıştır; gücümüzü zayıflatmıştır.

TÜRK-İŞ Yönetimini eleştirenler, eleştirilerini öncelikle bütünlüğümüzü bozan, demokratik biçimde alınmış kararlarımıza UYMAYAN BU KARDEŞ SENDİKALARA YÖNELTMEKTEDİR.

TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulu'nun kararlarını uygulamayanların, gücümüzü zayıflatanların ve bölünenlerin, sonra da kalkıp TÜRK-İŞ yönetimini eleştirmesini anlamak mümkün değildir.

Bu durumu üzüntüyle karşılıyoruz.

Değerli Arkadaşlarım,

TÜRK-İŞ 1993-1995 döneminde bir bütün olarak başarılıdır.

Belirli hatalar yapılmıştır; bazı eksiklikler vardır.

Ancak bu dönemde TÜRK-İŞ'in toplumdaki gücü, itibarı ve etkisi artmıştır.

5 Nisan İstikrar Programı'ndan sonra, Türkiye tarihinin en büyük işçi eylemlerine ve grevlerine rağmen, toplu sözleşme alanında istenilen başarının elde edilememesinin sorumlusu TÜRK-İŞ yönetimi değildir.

Bu durumun iki nedeni, iki sorumlusu vardır.

154

TÜRK-İŞ Yönetimi, TÜRK-İŞ'in bağımsızlığını özenle korumuş, TÜRK-İŞ'e dışardan müdahale ettirmemiş, TÜRK-İŞ'i işçilerin yönetmesini sağlamıştır.

TÜRK-İŞ Yönetimi, bu anlayışı paylaşan Sendikalarımızın büyük katkılarıyla bu çizgisini başarıyla sürdürmüştür.

Değerli Arkadaşlarım,

Türkiye YOL-İŞ Sendikası, TÜRK-İŞ'in yetkili organlarının aldığı kararlara her zaman tam olarak uymuş, mücadeleden korkmamıştır.

Bazı kişiler işten çıkarılan üyelerinin sorunlarıyla ilgilenmezken, **Türkiye YOL-İŞ Sendikası**, Genel Başkanı'nın önderliğinde, 47 bin geçici işçinin bir ay daha fazla çalışabilmesi için barikatlara yara yara Başbakanlığa yürümüştür.

Bir sendika Yöneticisi, grev fonuna 21 milyar lira vermekten övünerek söz etmiştir. **Türkiye YOL-İŞ Sendikası**'nın son grevlerdeki gideri 416 milyar liradır. **YOL-İŞ** üyelerinin kaybı ise trilyonlarca lirayı bulmaktadır.

Eylem kararlarına uydukları için, binlerce **YOL-İŞ** Yöneticisi ve Üyesi yargılanmıştır. Onbinlerce üyemizin yevmiyeleri kesilmiştir.

Sendikamız, bu kararlara uymanın karşılığında ödediği bu yüksek bedeli de **ONUR OLARAK KABUL ETMİŞ, BUNU DA BİR ÖVÜNÇ KAYNAĞI OLARAK GÖRMEMİŞTİR.**

Değerli Arkadaşlarım,

Türkiye YOL-İŞ Sendikası, TÜRK-İŞ'in üç yıllık icratını **BAŞARILI KABUL ETMEKTEDİR.**

TÜRK-İŞ, bu dönemde benimsediği sendikal anlayışla ve sürdürdüğü mücadeleyle, **ONURUMUZ OLMUŞTUR.**

TÜRK-İŞ'i yücelten tüm Sendikalarımıza teşekkür ediyoruz.

Bu Genel Kurulumuz, TÜRK-İŞ bütünlüğünün eksikliklerinin ve hatalarının da değerlendirilmesi gereken bir toplantı olmalıdır.

153

BİRİNCİ SORUMLU BİZİM İÇİMİZDEDİR

Kimdir bunlar?

• Birinci sorumlu, TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulu kararlarını uygulamayanlardır, eylemlere katılmayanlardır. Grev açılışlarına bile gelmeyenler bir grev yerini bile ziyaret etmeyenlerdir.

• TÜRK-İŞ'in bütünlüğünü bozanlardır, hükümetle gizlice işbirliği yapanlardır, bizi arkadan hançerleyenlerdir.

• Kapalı kapılar ardında Başbakanla ve bakanlarla gizli görüşmeler ve pazarlıklar yapanlardır.

• TÜRK-İŞ'in gizli toplantılarında konuşulanları başka yerlere aktaranlardır.

• Biz Hükümetle mücadele ederken şube genel kurullarında bakanları halılarla ve gül yapraklarıyla karşılayanlar, Malatya'da Tansu Çilleri karşılamak için yüzlerce arabalık konvoylar oluşturanlardır.

• Grevlerini erteletebilmek için bakanlara yalvaranlardır.

• Biz barikatlara ve coplara karşı sınıfsal onur mücadelesi verirken, düşük ücretle toplu sözleşme imzalayanlar, işçiyi satanlar, ama bir taraftan da "delikanlılık" taslayanlardır.

• Yüksek Hakem Kurulu'nda İller Bankası toplu sözleşmesi düşük ücret zamlarıyla çıkarken, en küçük bir tepki göstermeye korkanlardır.

• Kendi teşkilatına, Başkanlar Kurulu kararıyla yapılan eylemlere ve özellikle de 15 Ekim günü Kızılay Mitingine katılmama talimatı verenlerdir.

Değerli Arkadaşlarım,

1995 kamu kesimi toplu sözleşmeleri TÜRK-İŞ için bir onur savaşıydı.

Kardeş Sendikalarımızın küçük bir bölümünün Yöneticilerinin bu ve benzeri hatalarına ve engellemelerine rağmen, TÜRK-İŞ bu mücadeleden galip çıkmıştır.

155

Başarının ölçütü, imzalanan sözleşmelerde alınan zamlar değildir. TÜRK-İŞ, mücadele azmini, kararlılığını ve gücünü göstererek, sermayenin ve Hükümetin yeni saldırı dalgasını geri püskürtmüştür.

İKİNCİ SORUMLU İSE, MÜCADELENİN DEĞİŞEN NİTELİĞİDİR

TÜRK-İŞ henüz toplu sözleşme sendikacılığını yeterince aşabilmiş değildir.

Halbuki bugün karşı karışaya bulunduğumuz sorunların tümünün çözümü siyasi alana kaymış bulunmaktadır.

Sendikacılık hareketinin siyasi alanda bağımsız ve doğrudan gücü ve etkisi ise hemen hemen yoktur.

Özelleştirme, taşeronlaştırma, yerli ve yabancı kaçak işçilik, işten çıkarmalar, eve-iş-verme, işyerlerini geçici olarak kapatma, geçici işçiliği yaygınlaştırma ve benzeri uygulamalarla, yalnızca toplu sözleşmeyle sınırlı bir anlayış içinde mücadele edebilmek mümkün değildir.

Ülkemizin demokratikleşmesini, sendikal hak ve özgürlükler üzerindeki 12 Eylül baskısının kaldırılmasını sağlamak için, TÜRK-İŞ'in siyasi alandaki bağımsız ve doğrudan gücünün artırılması gerekmektedir.

TÜRK-İŞ, Hükümet düşürmüştür. Ama bir başkanı bu hükümeti yeniden diriltmiştir.

TÜRK-İŞ, Türkiye tarihinin en büyük işçi eylemlerini gerçekleştirmiştir. Ama bu gücünü Parlamente'ye yansıtamamıştır.

Genel Kurulumuz bu konuyu ciddi bir biçimde ele almalı ve TÜRK-İŞ'in siyasi alanda doğrudan ve bağımsız gücünü ve etkisini artıracak bir yol çizmeli.

Değerli Arkadaşlarım,

Sermaye halkımıza savaş açmıştır; işçi sınıfına ve TÜRK-İŞ'e savaş açmıştır.

156

Türkiye YOL-İŞ Sendikası, TÜRK-İŞ yönetimindeki bazı kişilerin arkasından üç yıl dedikodu yapan, sonra da çıkarları gerektirdiğinde onlarla işbirliğine girmekten utanç duymayan bir TÜRK-İŞ Genel Başkanı istememektedir.

Türkiye YOL-İŞ Sendikası, Başkanlar Kurulu toplantılarına, mitinglere, yürüyüşlere, grev açılışlarına, bölge işçi kurullarına katılmaktan, grev yerlerini ziyaret etmektен, işçinin ve halkın önüne çıkmaktan çekinen ve korkan bir TÜRK-İŞ Genel Başkanı istememektedir.

Türkiye YOL-İŞ Sendikası, işten çıkarılan kendi üyesinin önünde yürüyemeyen, teslimiyetçi bir TÜRK-İŞ Genel Başkanı istememektedir.

Türkiye YOL-İŞ Sendikası, TÜRK-İŞ bütünlüğüne ihanet eden bir TÜRK-İŞ Genel Başkanı istememektedir.

Türkiye YOL-İŞ Sendikası, işte bütün bu nedenlerle, tam bir birlik ve bütünlük içinde, Genel Başkanımız **Bayram MERAL**'in listesini tümüyle desteklemektedir.

Genel Kurulumuzun ülkemize, halkımıza, işçi sınıfımıza ve TÜRK-İŞ'imize hayırlı ve uğurlu olması dileğiyle, en derin saygı ve sevgilerimi sunuyorum.

Yaşasın TÜRK-İŞ.

Yaşasın Türkiye İşçi Sınıfı."

1 Mayıs 1996

1996 yılı 1 Mayıs Kutlamaları, TÜRK-İŞ, DİSK, HAK-İŞ ve KESK tarafından birlikte gerçekleştirildi. İstanbul Kadıköy Meydanı'ndaki kutlamalarda bazı küçük grupların yanlış ve işçi sınıfı hareketlerine son derece zararlı tavırları, önemli sorunlar yarattı. **Türkiye YOL-İŞ Sendikası** İstanbul'da ve diğer illerde kutlamalara güçlü bir katılım gerçekleştirdi.

158

Sermayeye veya onun güdümündeki siyasi partilere arkasını dayayarak sendikacılık yapacağını zannedenler, gaflet ve delalet ve hatta hiyanet içindedir.

Genel Kurulumuz, bizleri yenilgiye sürükleyecek böyle bir tavrı onaylamamalıdır.

Vizite eylemlerinde, 26 Kasım'da, 5 Ağustos'ta, 15 Ekim'de aynı safta omuz omuza olanlar, seçim sandığına giderken de aynı safta omuz omuza olmalıdır.

TÜRK-İŞ, bunun şartlarını yaratmalıdır.

Türkiye'nin yaklaşık yarısını meydana getiren işçiler, memurlar, emekliler ve işsizler, artık Türkiye'nin siyasi geleceğini de belirlemelidir.

Değerli Arkadaşlarım,

Türkiye YOL-İŞ Sendikası geçtiğimiz dönemde haklı taleplerimiz uğrunda TÜRK-İŞ'in verdiği meşru ve demokratik mücadelenin daima içinde yer almıştır.

Almaya da devam edecektir.

Türkiye YOL-İŞ Sendikası, teslimiyeti değil, diyalogun bittiği noktada mücadeleyi savunmaktadır.

Türkiye YOL-İŞ Sendikası, ihaneti değil, işçi sınıfının onurunu, haysiyetini, itibarını savunmaktadır.

Türkiye YOL-İŞ Sendikası, sermaye partilerinin yağcılığını ve kuyrukçuluğunu değil, işçi sınıfının ve TÜRK-İŞ'in bağımsız siyasi tavrını savunmaktadır.

Türkiye YOL-İŞ Sendikası, üyesinden kopuk sendikacılığı değil, tabanıyla bütünleşmiş sendikacılığı savunmaktadır.

Değerli Delegeler,

Türkiye YOL-İŞ Sendikası, basın huzuruna çıkmaktan korkan, televizyon kanallarından kaçan bir TÜRK-İŞ Başkanı istememektedir.

157

Muzaffer Sinsi'yi Kaybettik

Kastamonu 2 No.lu Şubemizin Başkanı ve Teşkilatımızda herkesin büyük saygı duyduğu ve sevdiği **Muzaffer SİNSİ**, uzun süreden beri çektiği böbrek rahatsızlığına yenilerek, 28 Mayıs 1996 günü aramızdan ayrıldı. Değerli bir insan ve iyi bir sendikacı olan **Muzaffer Sinsi**'nin vefatı **Türkiye YOL-İŞ Sendikası**'nda büyük bir üzüntü yarattı.

Başkanlar Kurulu Toplantısı

Başkanlar Kurulumuz 11-12 Eylül 1996 günleri Didim'de toplanarak ülkemizdeki sendikal, toplumsal ve siyasal gelişmeleri değerlendirdi ve aşağıdaki bildiriyi kabul etti:

"-**Türkiye Yol-İŞ Sendikası** Başkanlar Kurulu, çalışanların Tasarrufu Teşvik Fonu'nda biriken ana paraları ile nemalarının herhen ödenmesini istemektedir.

Çalışanların hakkı olan bu paraların ödenmemesi durumunda, TÜRK-İŞ'in alacağı kararlar doğrultusunda hareket edecek olan **T. YOL-İŞ Sendikası** Başkanlar Kurulu, Sayın Cumhurbaşkanımızın yasayı veto etmesini de büyük bir memnurlukla karşılamaktadır.

Hükümet, 6 milyon çalışını, 25-30 milyon insanı ilgilendiren bu olayı tekrar gözden geçirmelidir. Birliğe, beraberliğe ve huzura her zamankinden daha çok ihtiyacımız olduğu bir dönemde milyonlarca insanı sokağa dökmek kimseye yarar getirmez.

- **Türkiye YOL-İŞ Sendikası**, Mezarda Emekliliğe izin vermeyecektir. Koalisyon Hükümeti Emeklilik Yasası'nda yapacağı düzenlemeleri hakkaniyet ölçülerinde yapmalıdır. Başkanlar Kurulumuz, haklarımızın gaspedilmesi durumunda sessiz kalmayacağımızın da bilinmesini istemektedir.

SSK'daki kadro değişiklikleri, kurum çalışanlarını huzursuz edecek boyutlardadır. Görevini layıkıyla yapan insanlara her zaman olduğu gib.

159

sahip çıkmak, başta gelen görevlerimiz arasındadır. Başkanlar Kurulumuz, işini yapan her düzeydeki görevliye detek vermiştir, vermeye devam edecektir.

- Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nde çalışan Mevsimlik İşçilerin çalışma süresi hakkındaki belirsizlik devam etmektedir.

Başkanlar Kurulumuz, mevsimlik işçilerin çalışma sürelerinin Toplu İş Sözleşmesi hükümleri doğrultusunda belirlenmesini istemekte, aksi halde mevsimlik işçilerin Ankara'ya çağırılması dahil, tesbit edilecek eylemleri hayata geçirecek ve bu sorunun takipçisi olacaktır.

- **Türkiye YOL-İŞ Sendikası Başkanlar Kurulu**, Kıbrıs'ta son zamanlarda meydana gelen olayları yakından ve dikkatle izlemektedir. Kıbrıs'ta kalıcı bir barışın sağlanmasından yana olan Başkanlar Kurulumuz, Bayrağımızı indirmeye, sınırlarımıza ve Mehmetçiklerimize yönelik rum saldırılarını şiddetle kınamak ve protesto etmektedir."

BP, SHELL ve Mobil Boykotu

Türkiye YOL-İŞ Sendikası 1996 yılından beri sendikal mücadelede tüketici boykotlarının etkili bir araç olarak kullanılmasını savunuyordu. BP-SHELL ve Mobil İşyerlerinde Petrol-İş Sendikası'na yönelik olarak başlatılan saldırı üzerine, Petrol-İş Sendikası bir tüketici boykotu başlattı. Türkiye YOL-İŞ Sendikası, bu tüketici boykotuna etkili bir biçimde katıldı.

YOL-İŞ Türk Bayrağına Sahip Çıktı

Halkın Demokrasi Partisi'nin 23 Haziran 1996 tarihinde yapılan kongresinde Türk Bayrağının indirilmesi, tüm yurttaki olduğu gibi, sendikal camiada da büyük bir nefret ve tepkiyle karşılandı. Türkiye YOL-İŞ Sendikası, yapılan bir açıklamayla bu olayı lanetledi. Üyelerimiz, 25 Haziran 1996 günü gerçekleştiren Bayrağımıza Saygı Mitingine katıldılar.

21 Aralık 1996 Türkiye'ye Sahip Çık! Toplantısı

Türkiye Cumhuriyeti'nin temel ilkelerine yönelik tehdidin güçlenmesi üzerine, TÜRK-İŞ İstanbul'da Bostancı Kültür Merkezi'nde 21 Aralık 1996 günü Türkiye'ye Sahip Çık! Toplantısı düzenledi. Bu toplantının düzenlenmesinde ve başarıyla gerçekleştirilmesinde İstanbul Şubelerimizin büyük katkısı oldu.

5 Ocak 1997 Türkiye'ye Sahip Çık! Demokratikleşme İçin Mücadele Et! Yürüyüş ve Mitingi

Türkiye'de rejimin tehlikeye girmesi ve demokratikleşme konusunda verilen sözlerin tutulmaması üzerine, TÜRK-İŞ 5 Ocak 1997 günü Ankara'da Türkiye'ye Sahip Çık! Demokratikleşme İçin Mücadele Et! Yürüyüş ve Mitingi düzenledi. 300 bin dolayında işçi, Ankara Garının önünde toplanarak, Kızılay'a yürüdü. YOL-İŞ bu yürüyüş ve mitinge yaklaşık 20 bin üyeyle coşkulu bir biçimde katıldı.

1 Mayıs Kutlamaları

1997 yılında 1 Mayıs, başta İstanbul olmak üzere, çeşitli merkezlerde Türkiye YOL-İŞ Sendikası üyelerinin etkili katılımıyla, kutlandı.

1997 Kamu Kesimi Toplu Sözleşme Görüşmeleri

1997 yılında kamu kesimi toplu sözleşme görüşmeleri, 1995 grevleri sırasında bütünlüğün sağlanmasında ve alınan kararlara uyulmasında sağlanan bazı önemli eksikliklere ve hatalara ve TÜRK-İŞ içindeki bazı gelişmelere bağlı olarak, istenilen biçimde sürdürülemedi. TÜRK-İŞ'in önderliğinde sürdürülen görüşmeler sonucunda, toplu iş sözleşmeleri imzalandı. 1 Mart 1997 itibarıyla uygulanan zam genellikle hoşnutlukla karşılanırken 5 ay zamsız bir dönemin ardından birer aylık enflasyon oranında zam sistemine tepkiler oluştu.

Türkiye YOL-İŞ Sendikası, tüm bu süreç boyunca, Türkiye Cumhuriyeti'nin üniter devlet yapısının bütünlüğüne ve bağımsızlığına, demokratik, laik ve sosyal hukuk devletine, Atatürk ilke ve devrimlerine ve parlamenter demokrasiye sahip çıkan bir çizgi izledi; yağma va talan biçiminde sürdürülen özelleştirmeye ve taşeronlaşmaya karşı çıktı; demokratikleşme için mücadele etti; işçi sınıfının siyasal alandaki bağımsız gücünün geliştirilmesini savundu ve özellikle siyaset yasağını kaldıran 4277 sayılı Yasa'dan sonra bu konuda ortaya çıkan olanakların etkili bir biçimde kullanılmasını savundu. Sendikamız bu çizgisinde kararlı bir biçimde yürümektedir.